

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Mishnayot

‘im perushe ... Rabenu ‘Ovadyah mi-Berçinorah ve-Tosfot Yom Tōv ...
Ve-elu nitosfu ... kol hilufe girsa’ot, mar’eh meqomot ba-Rambam u-ve-Ṭur
ve-Sh.‘A ... u-mar’eh meqomot ba-Shas

Seder Mo‘ed

Berçinorah, ‘Ovadyah ben-Avraham mi-

Dihrenfurç, 543 [1782 oder 1783]

הכוס תכסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11110

כתב הרמב"ם בא לסיים דבריו בשלש רגלים וקידם זה דבר על פסחים ונשאר לו לדבר על ענין סכות ושבועות ולא נמצא לו מה שידבר בשבועות לא דברים מיוחדים בכל י"טן והיא מסכת בינה והקדים סוכה על בינה לרוב המצות שיש בסוכות ע"כ ר"ל סוכה ונטילת הד' מינים וניסוך המים ומ"ש שלא נמצא לשבועו דברים מיוחדים ואע"פ שיש לחם הבכורי וזבחי שלמים אידי דווערן לא חיבר מהם מסכתא מיוחדת וזמניחם במקומם שבסדר קדשים ומפני כן חיבר גם שמה דיני העומר שבפסחים ובספ' יוחסין בשם רב שירא ב"ר סדר יומא תנינן מס' סוכה דבתר י"ה"כ הוה ומג גדול הוא וזבתה י"ט דחד ענינא הוה :

א עירובין ב
מ"י פ"ד מה
סוכה ט"ז ע"ב א"ס
ט' תרל"ג סעי' א'
ב כ סס סעי' ט'
ג ת"י ט"ז ע"ב
ד א"ס ט' תרל"ג
ה ס"ט סעי' ט'
ו ס"ט סעי' ט'
ז תרל"ג סעי' א'

מסכת סוכה

מסכת סוכה

פ"א למעלה

מעשרים אמה פסולה כ"ב הר"ב
דסוכה דירת עראי כו' ולמעלה
מד' אין אדם עושה כו' שצריך לעשות יתדותיה ומחילותיה
קבועין וא"ל דבבנין קבוע קפיד (שלא לעשותו אפילו
בלמטה מד') דודאי דלא ה"ל
רחמנא לזנות מה שאי אפשר
לעמוד עליו דבאיה דבר נשער
אם הבנין ראוי לשבעה בלבד
או ליותר מכן אלא בשעור
שאפשר שיעשה בו דירת עראי
תליא מלתא הר"ן :

מסכת סוכה

פרק א סוכה

שהיא גובה למעלה מעשרים אמה
פסולה דסוכה דירת עראי בעינא
דכתיב (דברים י"ו) חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים
אמרה תורה עשה סוכה לשבעת ימים ולמעלה מעשרים אמה
אין אדם עושה דירתו דירת
עראי אלא דירת קבע ור"י
מכיר דסדר סוכה דירת קבע
בעינן ואין הלכה כר"י ושאינה
גבוהה עשרה עפמים פסולה
דדירה סרוחה היא ואין אדם דר
בדירה סרוחה : וש"ת לה ג'
דפנות דכתיב בסוכות בסוכת
בסוכות שנים מסרים ואחד
מלא חד לסכך דפירוש סכה סכך
פשו להו תלחא לג' דפנות אחיה

מעשרים אמה
פסולה אמר
רבי יהודה מכשיר ושאינה
גבוהה עשרה טפחים ושאיין לה שלשה
דפנות ושחמתה מרובה מצילתה
פסולה

עשרים אמה עיין בפירוש
הר"ב רפ"ק דערובין :

פסולה בגמרא פריך דבבנין
ריש פרק דערובין תני

בכה"ג דהכא ותני ימעט ומ"ש דהכא תני פסולה ומשני
סוכה דאורייתא תני פסולה דכל כמה דלא מתקנה הויא
פסולה מימות משה רבינו ע"ה שנתן מדתו אבל מבני דרבנן
ועבדו מתחילין להראות שיעורו מאי פסולית שיך לומר
הלכך תני ימעט כ"כ רש"י ובתוספת מפרש בע"א א"כ סוכה
נפיש מיליה לענין גובה ולענין דפנות ולענין סכך וכי הוה
תני בדמא תקנתא מבעי לומתי צכולהו הלכך כללינהו
לכולהו בלישנא דפסולה דלעולם ילמד אדם לתלמידיו
בלשון קצרה :

ושאינה גבוהה עשרה פירש הר"ב דדירה סרוחה היא
כו' הלכך אפילו היא גבוהה מ' אלא שהוצין
יורדין לתוך הארבעה דחמתן של ההוצין מרובה מלגתן ואימא
דלא למעוטיקמילן דמשום דירה סרוחה פסולה כדאיתא
להאי דינא בגמרא דף ד' אבל לענין שעור גובה ו' עצמו הא
מסקינן בגמרא דף ה' ע"ב דלרבי מאיר משנה ו' פרק ו' ז'
דכלים דהלכה כמותו דכל אמה אפי' דכלים באמה בת ו'
ילפינן לה מכרובין שבמשכן דכתיב גביהו (שמות כ"ה)

למעלה דמשמע למעלה מראשיהם ועל כפרת הארון היו
וכמו דבמקדש שלמה היו מגיעים
הכרובים עד שליש גובה הבית ה"ג במשכן וגובהו במשכן ו' אמות שהן ס' טפחים שהשליש ד' טפחים נמצאו הכרובים פורשי כנפים
על הארון כי טפחים חלל וקרי להו סכך ולר"י דמס' כלים דלא הוה אלא באמה בת ה' אמר' דהלכתא גמירי לה מהלכה למשה
מסיני ושאיין לה ג' דפנות מ"ש הר"ב צורת הפתח פירושו כמ"ש בערובין רפ"ק וגבי פס ד' לא כתב הר"ב צורת הפתח
ואפשר דסובר דכשעושה בפס ד' וזשהו בסמוך לא בעינן צורת הפתח הואיל ויש בו הכשר סוכה כשאתה מעמידו בפחות מג'
אבל הרמב"ם כתב שז"ג כ' צריכה צורת הפתח והר"ש והר"ן כתבו שיש בזה מחלוקת בין הפוסקי' ומש"הו' עלו לראשו ורובו ל'
הירושלמי דגברא זנתא יתיב ועיין משנה ז' פ"ב : ושחבתה מרובה מלגתה פי' למטה וא"כ הן שוים למעלה ואפי' הכן פסולה
משום דמיעוט הגל דלמטה בטלה לגבי חזיתה שהיא מרובה ממנה הר"ן ע"פ פירש"י ז' לעיין לקמן משנ' ח' ואיסתירא סכת הר"ב
פירשו הרא"ש ז' ל' מפני נחשת ורחב יופר מזוזא :

הלכה למשה מסיני ובצריה לדופן חדא ואוקמיה אטפח
נשאר שתי ההלכות אפילו טפח לפיכך סוכה
שיש לה שתי דפנות זו אל זו עושה דופן ג' שיש בו טפח
וזהו ומעמידו פחות מג' סמוך לאחד משתי הדפנות שכל
פחות מג' כלבד דמי ונחשב כאלו הוא דופן של ד' טפחים
זמנא רוב דופן עשוי והרי יש לכופה זו ג' דפנות וצריך
לעשות לה צורת פתח ואם שתי הדפנות הם זו כנגד זו
וביניהן מפולש מביא פס שיש בו ד' טפחים ומשהו ומעמידו
בפחות מג' סמוך לאחד משתי הדפנות ונחשב כאלו יש בפס
זה ז' טפחים שהוא שעור הכשר סוכה לארבעה ולרחה שהסוכה
צריכה שתהא ז' על ז' כדי שתהא מחזקת ראשו ורובו ושולחנו
ו' עלו לראשו ורובו וטפח על טפח לשלחנו : ושחמתה
מרובה מלגתה פסולה הא בשוין שהחמה ככל כשירה
ודוקא שהן שוין מלמטה בקרקעית הסוכה דכידוע שלמעלה
בסכך צלתה מרובה מחמתה דאמרי אנשי כוזא מלעיל
כאיסתירא מלרע :

סוכים בכנפיהם [על הכפורת ולעיל מני' כתיב פורשי כנפים
עומדים שנובהו דארון אמה ומחנה שהן ט' טפחים והכפרת עוביו טפח דליף ממסגרת שלחן וכמו דבמקדש שלמה היו מגיעים
הכרובים עד שליש גובה הבית ה"ג במשכן וגובהו במשכן ו' אמות שהן ס' טפחים שהשליש ד' טפחים נמצאו הכרובים פורשי כנפים
על הארון כי טפחים חלל וקרי להו סכך ולר"י דמס' כלים דלא הוה אלא באמה בת ה' אמר' דהלכתא גמירי לה מהלכה למשה
מסיני ושאיין לה ג' דפנות מ"ש הר"ב צורת הפתח פירושו כמ"ש בערובין רפ"ק וגבי פס ד' לא כתב הר"ב צורת הפתח
ואפשר דסובר דכשעושה בפס ד' וזשהו בסמוך לא בעינן צורת הפתח הואיל ויש בו הכשר סוכה כשאתה מעמידו בפחות מג'
אבל הרמב"ם כתב שז"ג כ' צריכה צורת הפתח והר"ש והר"ן כתבו שיש בזה מחלוקת בין הפוסקי' ומש"הו' עלו לראשו ורובו ל'
הירושלמי דגברא זנתא יתיב ועיין משנה ז' פ"ב : ושחבתה מרובה מלגתה פי' למטה וא"כ הן שוים למעלה ואפי' הכן פסולה
משום דמיעוט הגל דלמטה בטלה לגבי חזיתה שהיא מרובה ממנה הר"ן ע"פ פירש"י ז' לעיין לקמן משנ' ח' ואיסתירא סכת הר"ב
פירשו הרא"ש ז' ל' מפני נחשת ורחב יופר מזוזא :

בית שמאי פוסלין פי' הר"ב דבעו סוכה לשמה דכתי' (דברים י"ד) חב הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה העשו לשם חג בענין (סוכות תעשה לחג סרס המקרא ודרשכו) וז"ל מבני להו לעושין סוכה בחולו של מועד

בית שמאי פוסלין דבעו סוכה לשמה וזו סתם נעשית ואלו תוך שלשים לחג כיון ששאלים בהלכות החג לי יום קודם לחג כחם העושה סוכה לשם חג הוא עושה אבל קודם לי סתמא לאו לשם חג וז"ל המכשירין דלא בעי סוכה לשם חג :

אם לא עשאה מתחלה וז"ל סברו דאין עושין במרא : ב כאלו עשאה בתוך הבית : מבטחת חס' קתי' : ולא תחת הבית ולא תחת האילן במשמע : כמו לקנין בסמוך בענין סוכה תחת סוכה וזה דתני לה בתוך הבית והל"ל פסולה דהא מחד קרא נפקא אלא לאשמעינן מדוקא כשהאילן דומיא לבית מה בית לילתו מרובה מחמתו : אף אילן קו' אבל כשחמתו מרובה מזילתו וחבטן ועירבן עם הסכך הכשר כשר כמו במשנה ד' ואי מההס ה"א ה"ו בדיעבד אבל לבתחלה לא קמ"ל'ן במרא :

"סוכה ישנה ב"ש פוסלין וז"ל מבשירין ואיזו היא סוכה ישנה כל שעשאה קודם לחג שלשים יום אבל אם עשאה לשם חג אפילו מתחלת השנה כשרה : ב העושה סוכתו תחת האילן כאלו עשאה בתוך הבית סוכה על גבי סוכה העליונה כשרה והתחתונה פסולה רבי יהודה אומר אם אין דיוורין בעליונה התחתונה כשרה : ג פירם עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הגשם או שפירם על גבי הקינף :

ותחתנה פסולה דכתיב בסוכות תשבו (וכתיב) חסר לומר דתרי סוכות היינו ס' כה תחת סוכה פסולה וכתבו התוספות אפילו למ"ד יש אם למקרא וכמו שכתב הר"ב במשנה ח' פ"ח דתרומות מודה דלא לחנם נכתב המסורת וכי פליגי במלתא דמכחשי אהדרי' עיין רפ"ג ועיין דק"ו ע"ב בתוספת בד"ה ור' שמעון סבר כו' : רבי יהודה אומר אם אין חזירין כו' פירש הר"ב דכי פליג כשיכולה לקבל על ידי הדחק כו' דתנא קמא סבר כו' בגמרא וכתב הר"ן דת"ק לטעמיה אהיל דס"ל לעיל דירת עראי בעינן ור"י לטעמיה אהיל דס"ל דירת קבע בעינן :

ג מפני החמה או תחתיה מפני הגשם פירש הר"ב שלא יהו עליון וכו' על השלחן כפרש"י ולפי זה מפני החמה להגין על האדם מפני החמה וכן תבאר בתו' וכתב המורדכי דלא דמי ללגאות' דכשרה (כמ"ש הר"ב) דשמי תס דהוי גורך סוכה ובעל לגבה ע"כ ופ"א שכתב הר"ב שלא ינשרו כו' כלומר שהסדין מופרש סמוך ודבוק לתחתיה ותונע בזה העליון שלא יוכלו לשול ולפי זה מפני החמה שמיבשת הסכך ומתוך זה נעשה חממה מרובה כתיב בתוספות :

ב כאלו עשאה בתוך הבית ופסולה : תחתונה פסולה דשני סכנין יש לה וקרא קא פסול סכה שתחת הככה : אם אין דיוורין בעליונה שאינה ראויה לדירה כגון שאין נג התחתונה יכולה לסבול כרים וכסתות של עליונה ולא נחלקו ת"ק ורבי יהודה כשאינה יכולה לסבול כלל דבא שלי עלמא מודו שהתחתונה כשרה בסכך העליונה שהגג שלה אינו חשוב גג ולא הויא סכה שתחת הסכה ואם היא בריאה ויכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה כ"ע לא פליגי שהיא פסולה כי פליגי כשיכולה לקבל

על ידי הדחק כגון שגג התחתונה מתנועע ורופף מכרים וכסתות של עליונה ת"ק סבר דבהכי מקרי סכה שתחת הסכה ופסולה ור"י סבר כיון שאינה מקבלת כרים וכסתות של עליונה אלא על ידי הדחק אינה חשוב גג ואין זו סכה שתחת הסכה ואין הלכה כר"י : ג גשר שלא יהו עליון וקסמין יורדין על השלחן פ"א שלא ינשרו העליון לאחר שיבשו ותשאר הסוכה חממה מרובה מזלאתה וסדין דבר המקבל טומאה הוא פסול לסכך ודוקא מפני הגשם אבל לנאותה כשרה : או שפירם על גבי הקינף כלומר או אפילו לא פרשו מפני הגשם אלא לגוי על מטו ע"ג הקינף שהו ד קינדסין לד' רגלי מטו שהו גבוהין ומניח כלונסות מזה לזה על גביהן ופירם סדין עליהם והרחיקו מן הסכך דהשתא לא מסכך בדבר המקבל טומאה דהא לאו לסוכי טעמיה תס פסולה משום דאיוו יושב בסכה דאהל מקסיק ביניהם : אבל פירש הוא ע"ג מטה שיש לה נקליטין שאינן אלא שנים והן יוצאין באמצע המטה אחת למראשותיה ואחת לרגליה ונותנין מוזלוו [כלונסא] ופרש עליו סדין ונשום דאין לה גג טפח רחב מלמעלה לא אקרי אהל :

קינף וישו לאבטלם האהל על הגג (שמואל ב' י"ז) מתורגם קינופין על איגרא וזה שאמר הר"ב שהן גבוהין נראה דרוצה לומר גבוהין עשרה דאל"כ מאי לזימנא שהן גבוהין ודאי שאין פורסין סדין על כלונסות שאינן גבוהין דהואך ישבב אדם שם אלא רוצה לומר שהן גבוהין כשעור והיינו עשר טפחים והוא כשיטת רי"ף ורמב"ם פרק ה' דסכרי דלא חשיב אהל לבטל אהל דסוכה אלא בגובה עשרה ויש לה גג ועיין בסמוך : נקליטין בפסוק חור כרפס (ס"ה א) תרגום על דרגשין דקליטתו דהבא וזה שכתב הר"ב משום דאין לה גג הוא הדבר אשר נקבתי לעיל דהר"ב ס"ל דתרתו בעינן גובה עשרה וגב טפח כיון דהכשרי סתם כל שאין לה גג ש"מ דאפילו בגובה עשרה כמו שדדק הר"ן מלשון רי"ף אע"פ שבעקרי הדינים חולק ועיין בבית יוסף סוף סימן תרכ"ז :

ד הדלה

ד' הדלה עליה: הגביה על גבה: קיסוס אידור"א בלע"ו והיא גדלה כגפן ונדלעת: פסולה: לפי שאין מסככין במחומר: ואם היה הסכך הרבה מהסיסיה שם סכך כשר הרבה יותר מהגפן והדלעת כשרה: והוא שחבטן וערבן עם הסכך כשר ואין נראין בעין לסכך כשר

ד' הדלה עליה את הגפן: ואת הדלעת: ואת הקיסור וסיכך על(ס"א גבו) גבה פסול: ואם היה סיכוך הרבה מהן: או שקצצן: כשרה: זה הכלל: כל שהוא מקבל טומאה: ואין גידולו מן הארץ: אין מסככים בו: וכל דבר שאינו מקבל טומאה: וגידולו מן הארץ: מסככין בו: ד' חבילי קש: וחבילי עצים: וחבילי זרדין: אין מסככין בהן: וכולן שהתירן כשרות: וכולן כשרות לרפנות: ו מסככין

רבה עליהן ומצטלן כשהן מעורבין: או שקצצן: אף לאחר שסכך בהן כשרה והוא שישעשעם לאחר קנינה דאי לאו הכי פסול דאמרה תורה (רבים י"ו) חג הסוכות תעשה ולא מן העשוי: כלומר כשתעשה תהא ראוי לסכה ולא מן העשוי בפסול שאין ראוי לסכה ותהא מתקנה כי ה' דמכשר לה בקנינה ולא הדר סת' לה אבל כשמעטעט הוי כסותר וחוזר ומסכך שמגביה כל אחד לבד ומניחו וחז' ומגביה

את חברו ומניחו: כל דבר שאינו כו' לאפוקי כלי עץ וצגדי פשתן ומחלפות שאף על פי שגדוליהם מן הארץ אין מסככין בהן הואיל ומקבלין טומאה: וגידולו מן הארץ וכו': דכתיב חג הסוכו(תעשה לך) מגרנד ומיקבד בפסול גרן ויקב הכתוב מדבר כלומר מן הנשאר אחר שאספת הגרן ויקב כגון קשין וזמורות מהם עשה סוכה: ד' וחבילי זרדין מין קנים ובעודן לחים בהמה אוכלתן: וכשיבשו עומדים להיסק: אין מסככין כשהן קשורין לא מפני שהן פסולים אלא מפני שהם שאלם בא וחבילתו על כתפו ומעלה ומניחה על גבי סכה ליבשה וגמלך עליה לסכך: והתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי בפסול: וזה לא נעשה אפילו ללל: אלא ליבש: והוי עשוי בפסול: וכלן הפסולים שנינו בסכך: כשרים לרפנות: דסכה סכך משמע ולא דפנות: הילכך סוכות תעשה לך מגרנד אסכך משמע: ולא אדפנות: ו מסככין

ד' הדלה פיהר"ב הגביה: והרבה במסכת כלאים וסיכך על גבה וכו' על גבן וכראה שזוהי גירסת הר"ן שכתב דר"ת מוכיח מדלא קתני סיכך ואחר כך הדלה דכבר נעשה בכשרות: ואפילו הכי מפסלה וכו' ש

הדלה ואחר כך סיכך: אלא ודאי לא פסלה: אלא כדקתני הדלה וסיכך דתחילתו בפסול נעשית: ולאו ראייה היא דמתניתין מרתי קתני הדלה וכו': או סיכך: כלומר צין שקדם הסיכוך כדקתני הדלה עליה: צין שקדם האילן וסיכך עליו: ומיהו על גבה נמי נוחא וקאי אדלעת וקיסוס: פסולה פירש הר"ב לפי שאין מסככין במחומר

דאמר מר באספך מגרנד ומיקבד בפסולת גרן ויקב הכתוב מדבר: רש"י:

ואם היה סיכוך הרבה מהן: פירש הר"ב והוא שחבטן כל לשון חבטה שבגמרא לשון השפלה: והאפרש חבטה תלישה: או שלופה: טועה דאי מחובר הוא מאי מהני ואי תלש: הא קתני או שקצצן: מכלל דרישא מחוברין וכו' רש"י דף ט' ע"ב ולפי מה שכתבתי במשנה ב' הא דאמרן הכא דמהני ערוז דוקא כשהמודלה חמתו מרובה מזלתו: וי"א דאם הסוכה צלחה מרובה מחמתה צלח המודלה אין צריך לערוז: והכא כשהסוכה אין צלחה מרובה: אלא על ידי המודלה: וי"א דאם ענפי האילן מכוונים כנגד סכך הכשר: אפילו צל הסוכה מרובה צלח המודלה בעי ערוז: ועיין עליהם בטור סימן תרכ"ו: ומ"ש הר"ב דסכך כשר רבה ומצטלן: דמדאורייתא כל מילי צטל צרובא ומיכתי תיתי למפסלה: לא משום שני סככים איכא דהא חד סכך הוא: ולא משום מחובר איכא דהא צטיל ליה: לשון רש"י שם כל שהוא מקבל טומאה: נפקא לן בגמרא מהך דמאספך דלקמן בפירוש הר"ב:

גדולו מן הארץ: כגון עורות בהמה ואפילו לא מקבלי טומאה כגון שמחוסרין מלאכה: רש"י ובגמרא פי' עוד: דאף על גב שהארץ מגדלתן במרעה ופרנסה (ונקראו גדולי הארץ לענין מעשר שני במשנה ג' פ"ק דמ"ש גדולו מן הארץ לא קרי אלא מה שזומח מן הקרקע: ועיין בפרקו' דב"מ משנה ב': וגדולו מן הארץ: כתב הר"ב: דכתיב באספך מגרנד ומיקבד כו': כלומר מן הנשאר וכו': דמגרנד ולא גרן עצמו: מיקבד ולא יקב עצמו: דאלו גרן קשין עם התבואה: ויקב האשכולו קס הענבי"ה"ל דבר המקב' טומא' וזהו הא אמריהך דרש"י אגמ' והר"ב אסמכי לגדולו מן הארץ דממיל' נמי ילפינ' לה מיני' ה' וחבילי זרדין: כתב הר"ב מין קנים: זה לשון רש"י: מין קנים הן שעושין זרדים טויל"ש: בלע"ו (ואוגדיו) אותם ובעודם לחים וכו': ע"כ: ועיין משנה ג' פרק ב' דשביעית: אין מסככים בהם: פירש הר"ב דפעמים שאלם בא וכו': והוי עשוי בפסול: מסיים רש"י: הילכך גזר רבנן שלא יסככו בחבילים: אפילו הוא מפולן עליהם לשם סוכת חג: גזירה משום חבילין דכל השנה דאיכא פסולי דאורייתא ע"כ: ומ"ש והר"ב וזה לא נעשה אפילו ללל: דאף על גב דלא צעו סכה לשם חג (כב"ה דרפ"א) לשם סוכה בעינן וללל הוא דמקריא סוכה שסוכת מן החורב: רש"י דף ח' ע"ב: ובל"ן כשרות לרפנות: כתב הר"ב דסכה סכך משמע ולא דפנות: מסיים רש"י ונפקא לן דפנות: מבסכת בסכת בסכות: (דפירש הר"ב בר"ם מיייתורא דקראי ילפינן ולא משמעוהי: הילכך תעשה באספך מגרנד: אסככה הוא דקאי: ו ורבי

נתן

א י דל"ג
ב חיי"ט
ח' סוכה
טו"ג חתום
תרכ"ט
ג יו"ט
ד חיי"ט
טו"ג חתום
פ"ג תול"ג
ע"ג
ה יו"ט ערו"ג
ו חיי"ט
ז טו"ג חתום
ח' תרכ"ט
טו"ג חתום
פ"ג תול"ג
ע"ג

ו רובי מאיר אוסר פירש הר"ב כיון דנפקי מתורת לבד ופירש"י שאם היה חויר במקום אחד מהן לא מצי למימר לבד חשיבי להיות דומה לתקרה וגזרינן עליה נטר כו' לדברי הכל וסוכה כשרה וכגון דיהינן אלל הדופן

דסכך פסול אינו פסול מן הצד אלא בד' אמות דאמרינן דופן עקומה (במשנה י') רש"י : וברבד שלא ייסן תחתיו להכי נקט שינה דאפילו ערלי אסורי דתנן במשנה ד' פרק ב' אוכלין וסותין ערלי חוץ לסוכה ומצי עליה (דף כ"ו) דאין ישיט ערלי חוץ לסוכה משום דאין קבע לשינה שאין אדם קובע עצמו לשינה שפעמים שאינו אלא מנמנס מעט ודיו בכך

ז שאין עליה מעויבה שאם היה בה מעויבה לא

היו סגי במפקפקי דמעויבה ועפר סכך פסול ניהו דלאו גידולי קרקע הן הר"ן : מעויבה פי' הר"ב הטוט או הסיד וכו' ודומה לו במקרא ויעזבו את ירושלים עד החומה בספר עזרא [נחמיה ג'] מלאוה עפר להחזיק החומה רש"י : ומטל כו' ה"ק אף על פי שמפקפקי אינו טעל אחת מבינתים אין אי לא לא גמרא אחת מבינתים לשון הטור סימן תרל"א שיעול מבין כל שני נסרים אחד ועיין במשנה דלקמן : או נוטל כו' כתב הר"ב ורבי יהודה לטעמיה דמכשיר לסכך בנסרים פי' שהן מג' עד ד' אלא

דמתוך שהתקרה היתה עשויה בהן כבר שייכא בהו גזירת תקרה בר מספולא דאורייתא דאית בהו תעשה ולא מן העשוי ומיהו במפקפקי או נוטל אחת מבינתים בחד מהני סגי לבית הלל משום דכי היכי דמפיק לה בהכי משום תעשה ולא מן העשוי לא מפיק לה מגזירת תקרה וכן לרבי מאיר אליבא דכולי עלמא זו היא שיטת הר"ף כמ"ש הר"ן ויחא לי לפרש דברי הר"ב בהכי שדבריו סובלין זה הפירוש יותר מפירושו של רש"י ז"ל :

ה המקרה סוכתו בשפודין כמו שאנו עושין שמסדרים כלונסות חלה כסכך ומותנין פסל עליהן רש"י : בארובות המטה ולשון (הרמב"ם) בארובות צב"ת וכן לשון הר"ן גם המגיד אבל מלשון המשנה דפי"ח דכלים ומייתי לה הכא בגמרא נראה ודאי דהגירסא בכ"ף דקרי לכשיגדה קצרה ומיהו מצינו צב"ת במקום כ"ף כיוצא בזה במשנה ב' פט"ו דכלים ומ"ש הר"ב דמקבלים עומאה מוקי לה בגמ' בארובה וב' כרעיס עיין משנה ה' פי"ח דכלים : אם יש ריוח ביניהן כמותן כתב הר"ב לאו דוקא כמותן ממש וכו' דהוי פרוץ כעומד וכפול וכו' וכן כתב הרמב"ם ותימה דבמשנה ח' פ"ק דערובין כתבו דפרוץ כעומד מותר ושם כתב הרמב"ם שכן בכל התורה ותירן המגיד פ"ה דכיון דסכך פסול כפרוץ נחשב (כדמוכח בגמרא) הלכך גבי סוכה בעינן שיהא סכך כשר טפי מרתא דאי לא מאחר דכפרוץ הוא הויא לה למטה חמתה מרובה מאלתה (כמ"ש הר"ב בריש פרקין) דזווח מלעיל וכו' עכ"ד ובית יוסף סימן תרל"א אמר שזהו דוחק ומיישב דהיינו טעמ' דל"ה סגי בכמותן ממש משום שהרי גם מהסכך עצמו נניסת' חמה על כל פנים שהרי אינה מעובה כמין בית (דהא דתנן במשנה ב' פרק ב' דמעובה כמין בית כשרה היינו דיעבד כדאיתא בטור סימן תרל"א) ומצטרף מקום הסכך הכפול שהוא נחשב כפרוץ עם האוירים של הסכך עצמו כדאמרו והוי פרוץ מרובה על העומד הלכך לרי"ד שרצה הסכך הכשר על הפסול עכ"ד ואם שפירושו זה עולה יפה בלשון הרמב"ם שכתבנו ש"כ ואם היה זה כמו זה בלמנוס כו' פסולה מפני שהכך פסול כפרוץ נחשב עכ"ל

ו מסככין בנסרים דברי רבי יהודה בנסרים שיש בהם ארבעה שהוא שיעור מקום חסוב דברי הכל פסולה פחות משלשה דברי הכל כשרה דחשיבי כקנים כי פליגי משלשה ועד ארבעה רבי יהודה סבר כיון דלית בהו שיעור מקום חסוב לא גזרינן שמה ישב תחת

תקרת הבית ורבי מאיר סבר כיון דנפקי מתורת לבד גזרינן שמה יחמר מה לי לסכך באלו מה לי לישב תחת תקרת ביתי והלכה כרבי יהודה ז' תקרה בג העשוי מקורות או נסרים : מעויבה הטוט או הסיד שרגילין ליתן על גבי הקורות והנסרים קרוי ומעויבה : מפפקי סותר ומצנע כלן או נוטל אחת מבינתים ונותן סכך כשר במקומה ורבי יהודה לטעמיה דמכשיר לסכך בנסרים הילכך בפפקוק סגי ובלא פפקוק אי אפשר משום תעשה ולא מן העשוי :

העשוי : רבי מאיר אומר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה שכלן מודים שצריך ליטול אחת מבינתים ופקוק אינו מועיל ורבי מאיר לטעמיה דאמר אין מסככין בנסרים והלכה כרבי יהודה שאמר משום בית הלל : ה שפודין אין ראויין לסכך : לפי שאינן גדולי קרקע [וארובות] המטה כלים המקבלים עומאה : אם יש ריוח ביניהן כמותן לאו דוקא כמותן ממש ולא יותר דהא מקום שפוד כפרוץ הוא נחשב וכשנותן סכך כשר בין שפוד לשפוד אם אין ביניהן אלא כמותן הוי פרוץ כעומד ופסול אלא ע"כ הריח שביניהן משהו יותר מכמותן :

ה המקרה סוכתו בשפודין כמו שאנו עושין שמסדרים כלונסות חלה כסכך ומותנין פסל עליהן רש"י : בארובות המטה ולשון (הרמב"ם) בארובות צב"ת וכן לשון הר"ן גם המגיד אבל מלשון המשנה דפי"ח דכלים ומייתי לה הכא בגמרא נראה ודאי דהגירסא בכ"ף דקרי לכשיגדה קצרה ומיהו מצינו צב"ת במקום כ"ף כיוצא בזה במשנה ב' פט"ו דכלים ומ"ש הר"ב דמקבלים עומאה מוקי לה בגמ' בארובה וב' כרעיס עיין משנה ה' פי"ח דכלים : אם יש ריוח ביניהן כמותן כתב הר"ב לאו דוקא כמותן ממש וכו' דהוי פרוץ כעומד וכפול וכו' וכן כתב הרמב"ם ותימה דבמשנה ח' פ"ק דערובין כתבו דפרוץ כעומד מותר ושם כתב הרמב"ם שכן בכל התורה ותירן המגיד פ"ה דכיון דסכך פסול כפרוץ נחשב (כדמוכח בגמרא) הלכך גבי סוכה בעינן שיהא סכך כשר טפי מרתא דאי לא מאחר דכפרוץ הוא הויא לה למטה חמתה מרובה מאלתה (כמ"ש הר"ב בריש פרקין) דזווח מלעיל וכו' עכ"ד ובית יוסף סימן תרל"א אמר שזהו דוחק ומיישב דהיינו טעמ' דל"ה סגי בכמותן ממש משום שהרי גם מהסכך עצמו נניסת' חמה על כל פנים שהרי אינה מעובה כמין בית (דהא דתנן במשנה ב' פרק ב' דמעובה כמין בית כשרה היינו דיעבד כדאיתא בטור סימן תרל"א) ומצטרף מקום הסכך הכפול שהוא נחשב כפרוץ עם האוירים של הסכך עצמו כדאמרו והוי פרוץ מרובה על העומד הלכך לרי"ד שרצה הסכך הכשר על הפסול עכ"ד ואם שפירושו זה עולה יפה בלשון הרמב"ם שכתבנו ש"כ ואם היה זה כמו זה בלמנוס כו' פסולה מפני שהכך פסול כפרוץ נחשב עכ"ל

המוטט בגדיש . נוטל מן העומרים למטה סמוך לארץ ועשה
הלל כשעור סכה . והסכך נמצא עשוי עומד מאליו . והתורה
אמרה תעשהו ולא מן העשוי . אבל אם היה צו חלל טפה
במקד שבעה עשוי לשם סכך ומטט בו עד שהגביה את החלל
לשעור גובה עשרה [אין] זו היא
עשיתו מהרי אונו מתקן אלא
הדפנות ובדפנות לא אמרונן
תעשה ולא מן העשוי והרי הוא
כסוכה פחות מעשרה ומקרה
להשלימה לעשרה : מן המשלש
מוריד שהתחיל לארוג הדפנות
מזדן לכך ואורג וצא כלפי
מטה : שלשה טפחים פסולה .
היינו שעור שיוקדק הגדי צנת
אחת ויכנס דאמרו דצכהאי
גוונא אינה מחינה : כיון שהגיע
לעשרה כשרה . ואפילו אינו
מגיעות לסכך ומפלות ממנו
הרבה : ר' יוסי אומר כשם
שמלמטה למעלה : דיו באריגת
עשרה כך מלמעלה למטה

בשרה . החוטט בגדיש לעשות בו סוכה .
אינה טובה : המושלשל דפנות מלמעלה
למטה : אם גבוה מן הארץ שלשה טפחים
פסולה . מלמטה למעלה : אם גבוה מן הארץ
עשרה טפחים כשרה . יוסי אומר בשם
שמלמטה למעלה : עשרה טפחים . כך
מלמעלה למטה : עשרה טפחים . הרחיק
את הסיבוך מן הדפנות שלשה טפחים .
פסולה : בית שנפתח וסיבך על גביו .
אם יש מן הכותל לסיבוך . ארבע אמות .
פסול . יובן (ירושלמי) חצר שהי' מוקף אבסדר
סוכה גדולה :

מיהו לשונו שבפרושו . סוכל יותר פירש המגיד שכתב כי
כשהסוכה פרוץ כעומד פסולה וכו' . ולפיכך צריך לו . ואז
תהיה כשרה מפני שהעומד מרובע על הפרוץ ע"ל . ולהב"י
א"צ סוכה העומד מרובע : אלא שלא יהא הפרוץ מרובע . ושוב
מנא תי' שכל צדדי המגיד כתב הר"ן
במשנה ב' דפרק דלקמן :

בשרה וכשארין צדן בסכך
הפסול כשעור הגובר
בפרושו הר"ב במשנה י' דפסלי
צדן : החוטט בגדיש בו כתב
הר"ב . אבל אם היה חלל טפה
דאכל הוא (ועיין בסוף פירקין)
וכשעשה לשם סוכה או כל
הר"ן וכך כתב הרמב"ם צ"ה .
ומ"ש הר"ב ומטט בו עד
שהגביה את החלל לשעור
גובה עשרה וכו' . וה"ל רש"י
וכשחוטט בו מלמטה למעלה
עד שיגביה בו . עד כאן . ואין
להקשות דהרי הסכך דמעקרא
נוטל וליתיה . וכך דהשתא

אית ביה תעשה . ולא מן העשוי . דכל דבהדי סוכה אפילו
סמוך טובא סוכה הוי . אלא דהשתא קליש ליה מלמטה הלכך
שפיר דמי כמ"ש הר"ן . אלא שהוא חלה זה בדעת אחרים
ושרש"י פירש דוקא מלמעלה למטה . ובדלתי שלשון אחר
כזדמן לו . ואזי משום שהביא ראיה מההיא דחוקק בו . והלכך
על כרחין צריך להגיה בלשונו מלמעלה למטה דומיא דחוקק .
לאו כלום הוא דשאני בתם דמיומרא דחוקק שאין הסכך מעובה
ואי אפשר להשלים . אלא על ידי החוקק . אבל הכא דאשער
אה"כ : ועל הב"י חני תמה שהביא לשון רש"י בסיומן תרל"ה
בלשונו שלפנינו . וכתב עליהם דצרי הר"ן . ומ"ש הר"ב בהרי
היא כסוכה בו . כ"כ רש"י . ומיומרא היא בגמרא דף ד' :

ט שלשה טפחים פסולה . כתב הר"ב היינו שעור
שיוקדק בו . פרש"י צ"ב כו"ד הרגל דף
כ"א זריקה קפיה : י ארבע אמות פסולה . כתב הר"ב

פחות מבאן כשרה וכו' . ורואין תקרת הבית כאלו נעקם ראש הדופן . ורואין תרת הבית כאלו היא הדופן . שניעקם
למעלה וכו' . וכתב עוד ואינו מפרש רואין את הדופן כאלו הוא עקום והולך תחת הסכך פסול . ומגיע לכך כשר ומנוציא
את הפסול מן הסוכה . דא"כ באור כמו ניומא הכי ע"כ . ולעיל תנן הרחיק הסיבוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה .
ומ"ש הר"ב ולא יישן תחתיו כ"כ רש"י ולא למימרא דאפילו במשהו לא יישן תחתיו אלא או צד טפחים . כדעת הטור
סיומן תרל"ב : או בג' טפחים כדעת הראב"ד צ"ב ע"כ . וכן מפרש חזקוני מוקפת אבסדרה . כתב הר"ב ואבסדרה היא מקום
מוקף מג' מחיצות . וה"ל רש"י כל חצר שבגמרא לפני הבתים והבתים פתוחים לו . חצר זו מוקפת בתים מתוכה ופתוחין לה
סביב מג' רוחותיה ולפני הבתים עשוי אבסדרות סביב לג' רוחותיה ואבסדרה פתוחה היא ואין לה דופן לצד החצר ויש עליה
תקרה וזה סיבך על גבין כל אורה של כל חצר שבאמצע חוקק אבסדרות ואין דופן לסוכה זו אלא מחיצות הבתים המפסיקות
בין בתים לאבסדרה ומנצלת תקרת האבסדרה מפסקת סביב בין סכך לדפנות : כוברה גדולה . כתב הר"ב כל שאלו ינטל
כו' . ישאר בה שבעה על שבעה . וכן לשון הרמב"ם . וכתב הבספ משנה בפרק ה' יש להסתפק בלשון זה אי ס"ל דו'
טפחים על ז' טפחים מצטרפין . כלומר שאם סכך פסול מתחיל מהדופן שמהנד ואינו מגיע עד הדופן האחד ואם נגרף סכך
שאלו דופן האמצעי וסכך שאלו הכתח על ידי הגד שאין מגיע לו סכך פסול יש בסוכה זו שבעה על שבעה ונכסיר . או ניומא
דאין מצטרפין ז' ע"כ :

שהקיפוח

בהם
פחות
לשמה
מקום
תחת
סכך
ריגון
באלו
תי'
רה .
:
גילין
מרים
אחר
אחת
כשר
ממיה
לכך
אי
מן
הלל
אינו
.
אין
מטה
לאו
הוא
אלא
עיקן
בית
מפיו
מ"ש
ייתי
בזה
.
דאי
בית
כל
סימן
ומד
כמו

נוהגים היונו כו' דקסבר לא אחי אהל עראי ומבטל אהל קבע ואין הלכה כרבי יהודה : עצדים פטורים מן הסכה . דמלות עשה שהומן גרמא נשים פטורות . וכל מצות שהאשה חייבת בה . עבד חייבה : ולפי דרכנו למדנו אע"פ

שלא אמר אהל ללא לשיחת חולין בעלמא . סביה משתבח בעבדו למדנו שהיטן תחת המטה כו' : ב רבי יהודה אומר אם אינה יכולין לעמוד בפני עצמה פסולה . ר"י לטעמיה דאמר סכה דירת קבע צעין . ואין הלכ' כרבי יהודה מדובללת' שלא השכיב הקנים יחד זה אהל זה . אלא קנה עולה . וקנה יורד . ומתוך כך חמתה מרובה מללתה ואשמיטין מתניתין דאמרין רואים כאלו היו מושכבים צהו ואם אז גלתה מרובה כשרה : ג בראש העגלה אע"ג דמטלטל' ולא קביעי : בראש הספינה . שבים שהרוח שולטת שם ועוקרתה : כשירה . דדירה קרינא ביה והוא שתא יכלה לעמוד ברוח מזויה של יבשה : ועולין לה ביום טוב אידידי דצעני למתני סופא אין עולין . תנא רישא עולין : בראש

"אמר רבי יהודה נוהגין היינו ושהיינו ישני' תחת המטה בפני הזקנים ולא אמרו לנו דברי אמר רבי שמעון מעשה בטבי עברו של רבן גמליאל . שהיה ישן תחת המטה ואמד להן רבן גמליאל לזקנים ראייהם טבי עבדי . שהוא תלמיד הכס . ויודע שעבדים פטורין מן הסוכה . לפיכך ישן הוא תחת המטה . ולפי דרכינו למדנו שהישן תחת המטה . לא יצא ידי חובתו : ב הסומך סוכתו בכרעי המטה . כשרה . רבי יהודה אומר אסאינו יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה . סוכה המדובללת . ושצלחה מרובה מחמתה . כשרה . המעובה כמין בית . אף על פי שאין הכובעים נראים מתוכה . כשרה : ג העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה כשרה . ועולין לה ביום טוב .

אמר רבי יהודה נוהגין היונו כו' . פירש הר"ב דקסבר לא אחי אהל עראי (דמטה דמסקין אותה ממקום למקום . רש"י פרק קמא דף י"א) ומבטל אהל קבע דר"י לטעמיה אהיל דסכירא ליה בריש פ"ק דסוכ' דירת קבע צעין גמרא . ור"ע דלא פליג רבי

יהודה צקינף דמטנה ג' דפ"ק . ובגמרא (סס) איתא דר"י ס"ל צלית חתיים דמותר לישן בה אע"פ שיש לה גג . ור"ע פ' שגובה עשרה . מהך טעמא דהכא . דלא אחי כו' . ור"ע ג דאיכא נמי התם . לעיל מההוא דקינף מיקרי קביע' לגבי כולה מיהו לגבי סוכה ודאי דלא מקרי קביעה . דלא עדיף ממטה דמטלטלת והכי נמי קינפים . שעבדים פטורים מן הסוכה : מ"ש הר"ב וכל מנו' שאשה חייבת בה כו' . כלומר וכל מצוה שאין נשים כו' . וזה שמי' רש"י כדאמרין בחגיגה דתסס סיומא דמימרא הכי הוה יעיון משנה ג' פ"ג דברכות :

ב הסימך סוכתו בכרעי וכו' . פירש"י מטה שלימה . וכתב הר"ן פירש רש"י שהסוכה סמוכה על כרעי המטה וכשהמטה מטלטלת

הסוכה מטלטלת עמה ע"כ . ונראה דבריו . כפירוש הב"י בטור סימן תר"ל דמירי צמטה שמוקפת קרשים שראש אחד קבוע בצרף . וראשן עולה למעלה מהמטה י' טפחים . והמטה היא חבלים . או קרשים קבועים במחילות אלו ומפני כן נקראו אותן קרשים שהן המחילות כרעי המטה ע"כ . ומיהו א"כ שיהו צס חבלים וקרשים לקרקע הסוכה והיינו מטה עלמו . אלא שקרקע הסוכה הוא קרקע עולם . וז"ש רש"י מטה שלימה ר"ל שכל הכרעים מחוברים יחד אהל אין בלאן חבלים וקרשים מתחת . ובהכי מחלק הר"ן . בין מתניתין דהכא למתניתין דלקמן בראש העגלה . וכתב דהתם לד"ה שנויה . דהתם קרקע הסוכה נשאר לעולם אחד בעצמו משא"כ הכא שקרקע הסוכה משתנה . לפי שהוא קרקע עולם ואינו ע"ג המטה ע"כ . אהל לפי שהרמב"ם לא העתיק משנה זו בחבורו . נראה ודאי . לפי שסובר שהיא בכלל ההיא מתני' דלקמן שהעתיקה . לפי שיש בה עוד חלוקי דינים אחרים . ואם כן ליתא להא דהר"ן . דאי התם דברי הכל היא אם כן מתניתין דהכא . לא תשמע מינה . ופירוש המוספת והראש . ודאי אינו עולה לדברי הרמב"ם והר"ב . שהרי להר"אש רבי יהודה לפרושי אהא ולא לאפלוגי . אלא נאמר דמפרשי מתניתין דהמטה היא קרקע הסוכה כמו עגלה ממש . ואי נמי אינה קרקע הסוכה כמו שאמר הר"ן : אפי"ה אין חילוק בכך בין הכא לעגלה שהיא עצמה קרקע הסוכה . וא"כ י"ל שהר"ב מפרש למתניתין כפי' הר"ן בשם הראב"ד . דפיי"שלא קבע הסוכה על המטה . אלא סוכה עליה ואם המטה זה הרי הסוכה נופלת ע"כ :

המדובללת פירש הר"ב שלא השכיב כו' . ופירש בגמרא . מאי מדובללת מדובללת . ומ"ש הר"ב שחמתה מרובה וכו' . ואשמועינן מתניתין דאמרין רואין כו' . (ובתנאים שאכתוב במשנה ה' פ"ב דהלכות) והקשה בטור סימן תרל"א . שאי אפשר להכשיר סוכה שחמתה מרובה מללתה שהרי קיים שאין ציניהם ג' . משובין כסתום . ואפי"ה לא חשיבי להכשיר בסך אם לא שנאמר כיון שיש כאן צל מרובה כשהשמש עומד באמצע השמים רק כשנוטה לזדדן אז התמה מרובה קרינן ביה שפיר צללתה מרובה מחמתה . וכן דעת ר"י (בתוספת) ע"כ : מרובה מחמתה הא כי הדדי פסולה . דהכא אמלמעלה קאי וריש פרקמא אדלמטה כדאפרש בגמרא . ועיון לקמן צפי' הר"ב . ועוד שם במשנה ח' מה שכתבתי בס"ד : הכועיבה עיון משנה ח' בפ"ק מ"ש שם בס"ד : ג בראש הספינה . כתב הר"ב דדירה קרינא ביה . לשון רש"י . דדירת עראי סגי ביה בראש

ב כ"א : עוש"פ
ה"פ ס' : תרל
ט"ו י"ב : ככ
ד כ"ג : כ
מ"י ע"ד : מה'
סוכה ט"ש"ג
מ"ה ס'
תרכ"ט ע"ג

בראש האילן פירש הר"ב תיקן מושבו בראשו ונמצא כשהולך בסוכה משתמש באילן תוס' סוף מס' שבת: **ואין** עולין לה ב"ט פירש הר"ב בגזר רבנן דאין עולין באילן וכן על גבי בהמה במשנה ב' פ"ה דבילה ע"ס:

מ
כ
ג
ד
ה
ו
ז
ח
ט
י
יא
יב
יג
יד
טו
טז
יז
יח
יט
כ

בראש האילן או על גבי גמל כשרה ואין עולין לה ביום טוב שתיים באילן ואחת בירי אדם או שתיים בירי אדם או שתיים בירי אדם ואחת באילן כשרה ואין עולין לה ביום טוב שתיים בירי אדם או שתיים באילן ויש עולין לה ביום טוב זה הכלל כל שינטל האילן ויכולה לעמוד בפני עצמה כשרה ויעולין לה ביום טוב: **ד"ה העושה סוכתו בין האילנות והאילנות דפנות לה** כשרה שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה חולין ומשמשיהון פטורין מן הסוכה אוכלין ושותין עראי חוץ לסוכה: **ה"ה מעשה והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי** למעוסי את התבשול ולרבן גמליאל שני בוחבות ודלי של מים ואמרו העולם לסוכה וכשנתנו לו לרבני צדוק אוכל פחות מכביצה גמול

בראש האילן תיקן מושבו בראשו ועשה עם מחילות וסכך כשרה בחולו של מועד ואין עולין לה ב"ט דגזר רבנן דאין עולין באילן ואין משתמסין בו שמתילתו: שתיים באילן וסכך קרקע הסכה רוכה באילן ועשה סביבה בראש האילן שני

דפני ואחד עשה בידי אדם בארץ וסכך קרקעות הסוכה באמצע הדופן שעשה בארץ והגביה הדופן ממנה ולמעלה עשרה י"א שתיים בידי אדם ואחת באילן האיל ואם ינטל תפול קרקעות הסוכה שאין יכולה לעמוד בסמיכות שתיים שבארץ אין עולין לה ביום טוב דמשתמש באילן: **ד"ה האילנות דפנות לה כשרה** והוא שהאילנות ענין ומקום ולא אזלי ואחו ברוח מצוה ורבן נמי למילת בין הענפים בתפן וקם שלא תזוז הרוח שכל מחילה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצוה אינה מצוה: שלוחי מצוה פטורים שהטעם במצוה פטור מן המצוה ולא בלבד בשעה שעוסקין במצוה פטורים אלא אפילו בשעה שאין עוסקים בה כגון הולך להקביל פני רבו או לפדיון שבויים פטורין אף בשעת חנייתן: חולין ומשמשיהן פטורים ואפילו בחולו כל דהו והאי דשרי לבטל מצוה עשה של תורה מפני חולו כל דהו ומצטער מפני ריח רע או מפני פשפש ומרעושים שהוא פטור וכן הולכי דרכים ושומרי גנות ופרדסים דפטרי להו רבנן מן הסכה טעמא הוי משום דכתיב (ויקרא כ"ג) בסכות תשבו כעין תדורו וכל היכא דאית ליה מדי שמפני אותו דבר היה יונא מדירתו וכול נמי לזאת מסכא אבל העושה סכתו מתחלה במקום הראוי להצטער באכילה או בשינה כגון במקום שמתירא בו מפני לטמים בשינה ואין מתירא מפני גיבוס או ליסטים באכילה אפילו באכילה לא ינא י"ח באותה סכה והאיל ואינה ראויה לעשות בו כל זרכיו אכילה ושתיה ושינה דהא כעין תדורו בעינן והא לא הוי כעין דירה: אוכלי ושותים עראי דבר מועט להסיר רעובו ודעתו לסעוד אחר קו: ה' ואמרו העולם לסוכה ולא מן הדין אלא שהחמירו על עצמן ושמעינן מינה שהחמירו על עצמן: שלא לאכול אפי' אכילת עראי חוץ לסכה הרי זה נשובח: אוכל פחות מכביצה (נטלו במפה) משום כטילת ידים ומשום ברוכי נטל פחות מכביצה דאלו משום סכה הא אמרינן אוכלים אכילת עראי קו

דכשחיס וישנים בלילה בהנאה יכולין לעסוק למחר טפי והוי בכלל העוסק במצוה ורבי משה איסוריים בהגה לסימן ל"ח כתב כל העוסק במצוה פטור ממצוה אחרת אם צריך לערוך אחר האחרת אבל אם יכול לעשות שתיהן כאחת בלא טורח יעשה שתיהן וזה כדעת הר"ן: **חולין ומשמשיהן פטורין** ומ"ס הר"ב הולכי דרכים ה"פ אם הולכים ביום פטורים ביום וחייבים בלילה ואם הולכים בלילה פטורין בלילה וחייבים ביום והא קמ"ל שאם יש לו ללכת בדרך וידע שיצטרך לאכול קודם שימצא סוכה א"ל למוע מפני זה ב"י סימן תר"מ בשם א"ח ומ"ס תשבו כעין תדורו ג' וטעמא ג"ל דדריש דהל"ל בסוכות תהיו אלא תשבו היינו ישיבה דרך עיבוד והיינו כעין תדורו: אוכלין ושותין עראי כו' פ"ין משנה ו' דפרק קמא: **ה מעשה** והביאו לו לרבי' לטעום וכו' גמ' מעשה לסחור חסורי מחסרי והכי קתני: אם בא להחמיר על עצמו מחמיר ולית בה משום יוהרא ומעשה גמ' והביאו לו לרבי' וכו' ז' **וכשנתנו** לו לרבי צדוק כו' כתב הר"ן קתני מעשה ברבי צדוק שלא החמיר על עצמו לומר שאם רצה תלמיד חכם שלא להחמיר על עצמו בכך רשאי ולא הוי כמו שאינו מדקדק במצו' עד כאן: אוכל פ"ה מאכל ע"ב ומצוה במקרא ויתן אוכל בערים דיוסף: נטלו

נטלו

ח נשים כתב הר"ב דאמר קרא כל האזרח בישראל להויליא
 הנשים בגמ' ופירש"י דאי כתיב אזרח הוי
 משמע כל תולדות ישראל הנשים ונשים וכתוב האזרח מיומן
 שבאזרחים להויליא הנשים ע"כ ומ"ש הר"ב דע"ג דחייבות
 בו כלומר ובמשנה ו' ילפינן

לסוכה בגזרה שזה ממצה דאי
 לא הכי קרא למה לי דתיפוק
 לי דנשים פטורות משום דהוי
 מצות עשה שהזמן גרמא וכו' :
 ועבדים עיין מ"ש במשנה ג'
 פ"ג דברכות :
 קטן שאינו צריך לאמו .
 בגמרא מדרבנן

ח נשים ועבדים וקטנים פטורין מן
 הסוכה קטן שאינו צריך לאמו חייב
 בסוכה מעשה וילדה כלתו של שמאי
 הזקן ופיחת את המעזיבה וסיבך על גבי
 המטה בשביל קטן : ט' כל שבעת הימים
 אדם עושה סוכתו קבע וביתו עראי .
 ירדו גשמים מאימתי מותר לפנות .
 משתכרת המקפה משלו משל למה
 הרבר רומה לעבד שבא למוג כוס
 לרבו ושפך לו חיהוץ על פניו :
 פרק ג רולב הגזול היבש

ח נשים ועבדים וקטנים כו' דאמר קרא (ויקרא כ"ג)
 כל האזרח בישראל להויליא את הנשים דאע"ג דחייבות
 באכילת מצה ליל ראשון של פסח אין חייבות בסוכה ליל
 ראשון של חג : קטן שאינו צריך לאמו כל שגעור משנתו
 ואינו קורא אימא הוי א"ל לאמו

וחייב ופחות מכאן פטור .
 וכן הלכה ודוקא שקורא ושונה
 ואינו שותק עד שתבא אמו אליו
 הוא דנקרא צריך לאמו אבל
 קורא פעם אחת ושותק לאו צריך
 (לאמו) הוא : ט' סתוק קבע
 שאם יש לו כלים נאים ומלעות
 גאות מעלן בסוכה : משתכרת
 המקפה משתקלקל המקפה .
 כל תבשיל שאינו לא רך ולא
 קשה חלא קפוי קרוי מקפה .
 ורוב בני אדם מואסין בתבשיל
 כזה ובמעט מים מתקלקל
 לגמרי ומקפת של גריסין של פול

דמרישא משמע אפילו קורא כמה פעמים כל ששותק אח"כ א"ל
 לאמו מקרי ומסיפא משמע דוקא כשאינו קורא חלא פעם
 אחת ושותק לא מקרי צריך לאמו אבל אם קרא שני פעמים .
 אע"פ ששותק מקרי צריך לאמו ולשון רש"י כל שגעור ואינו
 קורא אימא אימא שאינו כרוך אחריה לקרות ולשנות עד
 שתבא אליו אבל קורא ושותק לאו צריך לאמו הוא ע"כ :
 מעשה וכו' גמרא מעשה לסתור דהא קטן צריך
 לאמו הוי חסורי מחסרי וה"ק ושמאי
 מחמיר ומעשה נמי וילדה כלתו וכו' ופי' הר"ן דשמאי מחמיר
 לחייב בחנוך אפי' קטן הצריך לאמו כיון דאפשר וחזי להכי
 שכן הדין בכל מצוה לחייבו בחינוך כל זמן שאפשר וראוי לכך ורבנן סברי דכיון שאמו פטורה מן הסוכה אינו ראוי לחנוך סוכה כל
 שהוא צריך לה : ט' עושה סוכתו קבע כתב הר"ב שאם יש לו כלים כו' בצרייתא ומוסיים נמי אוכל ושונה ומטייל בתוכה
 ומסיים הרמב"ם ויסיים ביתו כמו בית השמוש וסוכה כמו בית הדירה : ולשון מעלן שכתב הר"ב עיין במשנה ח' פ"ד :
 מאימתי מותר לפנות כתב הר"ן דכיון שהתחיל לאכול אינו מותר לפנות אלא משתכרת המקפה כדי שלא יראה כמבעט
 בסוכתו ויולא אבל אם לא הכנים וכנס בו כל שמתער מחמת גשמים פטור כי היכי דשרי מלעטר משום ריח רע
 וכו' (שפי' הר"ב במשנה ד') וכו' דעתי' אבל למעשה אינו סומך על סברתי אחר שאינו ראייה בורה ע"כ :
 בשהסרח הר"ב משתקלקל וכו' הרמב"ם סרוחה בלשונם הוא כמו הפסד ע"כ כלומר דאינן מלשון סרחון וריח רע
 ונ"ל שהוא מלה ארמית כדמתרגס אשר (העוה) עבדך שמואל ב' י"ט כ' די סרח עבדך ז' ואנכי העויתי שם כ"ד
 ואנא סרחית : משתכרת המקפה מ"ש הר"ב מקפה של גריסין הכי תני בגמרא ומ"ש אם ירדו גשמים עד שאלו היה
 לפניו כו' כ"כ הטור בס' תרל"ט בס' הסת"ג והשיב עליו דלא משמע כן מדלא אמר כדי שתכרת המקפה חלא משתכרת משמע
 שתכרת ממש ע"כ וכתב הב"י לאו דיוקא הוא דהואך אפשר ללא יהבא מתניתין שיעורא היבא דלא כה מקפה הלכך ע"כ
 לומר דזכדי שתכרת המקפה שמעינן לה ע"כ ובני מהר"א הראה לי דלהטור והב"י אשתמטתיה ירושלמי איתניתין
 לא סוף דבר שתכרת אלא אפילו כדי שתכרת וימתו הוא שצ"ל לו להס"מ :

פרק ג רולב

היא מותרת להתקלקל בגשמים יותר משאר מקפות ואם ירד
 גשמים עד שאלו היה לפניו מקפה של גריסין היתה מתקלקלת
 מותר לפנות מיד : ושך לו רבו קיתון על פניו של עבד .
 כלומר אי אכשי בשמושך אף כאן גשמים הללו וראוין שאין
 הה"ה מקבל מעשיהם ברצון :
 הוא שקונה אותו ביאוש מכל מקום הוי מצוה הבאה בעבירה :
 והיבש

הוא מותרת להתקלקל בגשמים יותר משאר מקפות ואם ירד
 גשמים עד שאלו היה לפניו מקפה של גריסין היתה מתקלקלת
 מותר לפנות מיד : ושך לו רבו קיתון על פניו של עבד .
 כלומר אי אכשי בשמושך אף כאן גשמים הללו וראוין שאין
 הה"ה מקבל מעשיהם ברצון :
 הוא שקונה אותו ביאוש מכל מקום הוי מצוה הבאה בעבירה :
 והיבש

פרק ג רולב
 הוא כפת תמרים האמורות בתורה והן חריות של דקל (כדתנן בפרק דלקטן משנה ו') כשיצמחו
 קודם שיתפרדו העלין שלהן לכאן ולכאן חלא כשיהיה כמו שרביט (כן לשון הרמב"ם בריש הל'
 לולב) דאי לאחר שיתפרדו העלין בעינן כפות שיכול לכפות העלין אצל אביהן וכאשר נתפרדו ונתקשו אינן מתמשכין וכפפתין
 אצל אביהן וממשמע שחמ"כפת אומע חני שיהא פרוז מתחלה ואתה בוספו הלכך המצוה בחריות ולא בעקר הדקל שהוא חלק ואין
 עקף יולא ממונו לכאן ולכאן וקודם שנקרא לולב בעוד שלא נתעבה עזו שאו נקרא כופרה ליכא למומר דהיינו כפות תמרים
 דקרא דהא דרכיה דרבינו געס וכל כתיבותיה שלום כתיב (משלי ג') ואלו עשויין קולטים ויולאין בהן עוקלים הרבה ומסרעין
 את הידים וליכא למומר נמי דמכבדות שבהם תלויות התמרים

עצמם קרי כפת תמרים דהוא כף מקרי ולא כפת . וכי תימא תרתי לנשי א"כ הל"ל כפות . וכפת חלה משמע ועל שם הכטיפה מקרי כפת כדאמרן בגמרא דף ל"ב . וכתבו התוספות בהאי כולי עלמא מודו דיש אס למסורת ונריך טעמא ע"כ . ועיין במשנה ב' דפרק המא . ולפי שהלולב נאגד עם ההדס והערבה . כמ"ש במשנה ח' . הלכך מפרש להו ברישא וכסדרן בכתוב כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל והדר מפרש לאחרוב . אף על גב דפרי עץ הדר ברישא כתיב . ועוד דהא

אמרי' ס"ט
ס"ט א"ס ס"ט
תרחק ס"ט
כ פ"י ס"ט
ס"ט א"ס ס"ט
תרחק ס"ט
כ פ"י ס"ט
ס"ט א"ס ס"ט
תרחק ס"ט
כ פ"י ס"ט

מברכים הלולב הואיל ובמינו גבוה מכון . כדאיתא בגמרא דף ל"ו והלכך נמי אקדים פירושיה והדר מפרש לה כסדרן המפורשים אחריו בכתוב . א"כ

מסוס דאגיד עמיה :
הגזיל כתב הר"ב דכתיב ולקחתם לכם וכו' . מכל מקום הוה מצוה הבאה בעבירה שגמרא (סלאבי א') והבאתם גזול את הפסח ואת החולה . גזול דומיא דפסח מה פסח לית ליה תקנתא אף גזול לית ליה תקנתא . ול"ש

לפני יאוש ול"ש לאחר יאוש בשלמא לפני יאוש (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם אמר רחמנא ולא דידיה הוא . אלא לאחר יאוש הא קניא ביאוש . אלא לאו משום דה"ל מצוה הבאה בעבירה . גמרא . וכתבו התוספות ואף על גב דקרא גבי קרבן כתי' . ה"ה בכל מוצת . ואם תאמר לקמן דפסליצין של אשירה ושל עיר הגדלה משום דמכתת שיטוריה תיפוק לי משום מצוה הבאה בעבירה וי"ל דלא דמי לגזול דמחמת עבירת הגזול באה המצוה שיואל בה . אבל הכי אטו מחמת עבירה שנעשית בו . מי נפק ביה ע"כ . ומדברי הר"ב למדתי שניא אחריתא דהא איכא לאקשווי . דהואיל ואיכא משום מצוה הבאה בעבירה למה לי קרא דולקחתם לכם . אלא על כרחך משום דקרא דמיניה ילפינן למצוה הבאה בעבירה . קרא דדברי קבלה הוא מש"ה

ניחא ליה ואינן טריך קרא דלכם לומר דלפני יאוש מדאורייתא גופה פסליצין ביום הראשון ואח"כ נמי שפיר מה שהקטו בתוכפות מצרייתא דפרק כל שעה דכתיב קרא למילף דאין יואל ידי מצה בטבל . ותיפוק ליה משום מצוה הבאה בעבירה דקא חכיל איסורא ונפקידי מצה ע"כ . והניחו בקושא ולדידן ניחא משום דכתיב קרא דמן התורה כדאיתא התם מלא תאכל עליו חמץ כו' (דברים י"א) : והיבש פירשו התוספות שיהא נפרד בצפורן והראב"ד פי' משיכלה מראש ירקוה שבו וילבטו פניו וכן עיקר .

טור סימן תרמ"ה . ועיין עוד במשנה ג' : פסול עור במשנה ג' : פסול קרא כתיב . גמרא דף ל"א : של אשירה . כתב הר"ב אילן הנעבד . וכן פירש הרמב"ם ובהעמיד עבודה זרה תחתיה לא מוקמי לה לפי שר"ש חולק בה בפרק ג' דעכו"ם משנה ז' וכמ"ש בפרק קמא דערלה . ולכאורה נראה דככל אילן מיירי וא"כ שיהא נטוע מתחלתו לשם עכו"ם . ועוד אי נטוע כן הא תנן במשנה ז' פרק ג' דעכו"ם דבכך הוא נאסר . ואמאי הכריכו שיהא נעבד . ואין להקשות ממה שכתבו שם במשנה ה' דקיימא לן דאילן אחר שהוא נטוע אינו נאסר דהא מסקינן בגמרא שם דף מ"ח . דעקרו הוא שאינו נאסר . אבל תוספתו . שהוסף כל זמן שהוא נעבד . אין הכי נמי דאסור בהנאה ופסקן הרמב"ם בפ"ח דה' עכו"ם . וא"כ הכא כלולב שנתוסף בזמן שנעבד נוקים לה . כך נראה לפרש דבריהם . אבל בהלכות לולב פרק ח' מפרשים המגיד והבסק משנה דמיירי באילן שנטוע מנחלתו לשם עכו"ם . ואע"כ

דגם שם כתב הכ"מ בזה הלשון אשרה הנעבדת והוכרחו לפרש כן ממש"ש שם דאפילו לאחר שנתבטלה מלעבדה פסולה . ולא מצאו טעם . אלא אם כן כשהוא נטוע מחלה דהשתא דכ"ן שכן הוא ומחלת ברייתו מכתת שעוריה מאיסי למצוה אפילו אחר שנתבטלה . ולפירוש רש"י והר"ן והטור איירי באשרה דישאל . דקיימא לן דשל ישראל אינה בטלה לעולמים . והר"ב סתם דבריו במקום שה"ל לפרש . ומ"ש הר"ב טעמא דלשריפה קיימי ומכתת שיטוריה . בגמרא . וכתבו התוספות דף ל"ה דנקט האי טעמא כדי לפסול ביום טוב שני . אבל בראשון הא כתיב לכם והאי לאו לכם הוא כיון דלשריפה קאי :

נקטום ראשו . פירש הראב"ד שנקטום מהעלין שבראשו עד שחסר מעט מן השדרה . ובעל העיטור כתב לא שנקטמו קצת מהעלין העליונים . אלא שנקטמוג' עלין העליונים פירוש עד השדרה ולא נגע בשדרה . והרא"ש ז"ל פירש דברוב קטיית העלין העליונים מפסל . טור סימן תרמ"ה : ג נפרצו עליו . לשון הר"ב ואינן מחוברין . אלא על ידי אגידה . וכן כתב רש"י ופירשו דבריו התוספות והרא"ש שר"ל שנקטרו לגמרי מהשדרה ואינם מחוברים אלא על ידי אגידה . והר"ן * (גם כן הבין דעתו כך . וכן דעת הר"י והרמב"ם . דהיינו שניטלו משדרו של לולב) והקשה דהא נפרצו עליו דגבי הלס ליכא לפירושיה ליה בהכי שאם נתקו העלין מן העץ מיד הן נושרין . ואין האגד מעמידן כעלי הלולב שהן ארוכים .

ופירש בשם הראב"ד שנתלקו העלין לשנים לארכן בדרך שעושין האומנים לעשות מהן קופות (וכן פירשו התוספות והרא"ש) ועיין עוד במשנה ג' : פסול כו' . דלאו הדר הוא . רש"י : נפררו עליו כשר' דאע"כ דכתיב ככת ללמדך שיהא כפות כיון שראוי לכפותו אין כפיתו מעכבת בו ולא קפיד קרא' . אלא על שאינו ראוי לכפותו (כמו שכתבתי בריש מתניתין) הר"ן :

כ"ט 29 רבי

רבן יבודה אומר יאגדנו כו' היינו משום דבעינן כפות מוש ולא חלי בפלוגתא דלולב צריך אגד (דמשנה ח') דהתם היינו לאגדו עם ההדס והערבה והכל שיהו עליו מחוברין ולא פרודין הר"ן: ציני הר הברזל לשון הר"ן דקלים הקים הגדלים בהר"ן ע"כ

ובגמרא דבגיה בן הכס נכהו ואכס' דאע"ג שנקרא גיה שיש שם הר"ן:

ב הרם הוא עץ שעליו חופין את ענף כנון שיהיו שלשה עליו: או יתר על כן סמוכין זה לזה בענול א' ואף על גב דזית נמי עליו ארוכין ורזפין ומהוד כך מכסים את העץ בעינן עבות פירש"י (וטעמו דכתיב גבי שרשרות מעטה עבות בפרשת חזוה) שיהו מורכבין זה על זה וליכא ועץ ארמון אף על פי שהוא קלוע אין עליו רזפין לכסות את

ענף. ואין בעינן עץ עץ שטנפיו חופים את ענף. ואף ע"ג דאיכא מין הקרא הרדוף שיש לו השני תנאים הללו מיהו ראשי עליו עשויים חדים ומכתיב בריז את הידים וכתיב (מש"ב') דרכיה דרכי נועם וליכא גמ':

הגזל כו' כדלעיל ועיין במשנה דלקמן נקטם ראשו

כתב הרא"ש לעיל אע"ג דבלולב פירוש ראש העליון היינו משום דבלולב לעולם העליון עולין למעלה ויוצאין מראש השדר' הלכך ראש העליון נקרא ראשו. אבל הדס וערבה אין העליון העליונים יוצאין מראש הדס. אלא לפעמים ראש הדס הוא חלק. הלכך ראש דהו הוא ראש הדס ולא ראש העליון. ואפילו עם עליה יוצא מראש הדס לא מקרי נקטם עד שקטם ראש הדס: ואין מונעטין אותן ביום טוב ככתב הר"ן דה"ל מהקן בגמרא מהקן מגא. ו"ש הר"ן. ולא שרו ליה מתוך שהותרה לצורך היתרה נמי שלא לצורך (כמ"ש במשנה ה' פ"ק דביצה) דכיון דמתקן מגא לא הותר לתקן מגא ביום טוב ועיין משנה ח' פרק בתרא דר"ס: ג ערבה הוא מין דוע הנקרא ערבי נחל על שם ההוה שבדל על נחל וסימניו נחפרשו שעלה שלו משוך כנחל ופיו חלק וקנה שלו חדים: גזולה יבשה כו' כמו בלולב והא דתני לה במתני' בד' בני ותנא לולב באפי נפשיה והדס באפי נפשיה. וכן ערבה וכן אחרת ולא ערבי ותנא משום דיש בכל אחת ואחת מה שאין בחזירו דאלו ציני הר הברזל. לא שייך אלא בלולב. אנטריכו ארבעה בני רש"י: נקטם ראשה עיין במשנה דלעיל. וכתב הר"ן אונה הלכה. וכ"כ הרמב"ם והטעם מבואר לפי שכיון דשומעו לרבי ערסון בהדס הוא הדיו והוא הטעם בערבה ועיין משנה דלקמן. והצפצפה פסולה בגמרא דכתיב (יחזקאל י') קח על מים רבים נפשה שמי אמר בקב"ה אני אמרתי שיהו ישראל לפני קח על מים רבים מאי ניהו ערבה והן שמו עלמן כלפפיה אלמא גרועותא דבתיבכתס נאמר ביהוקאל י"ז ה' כמשישה ה"ה לשאר מינין דכמושי כשרים. דהא יבש תמן בהו ופסול הא כמוש כשר. ובהדיו תנן בהרייתא בגמרא דכולן כמושין כשרין. יבשין פסולין. אלא לבדי ערבה אינטריך לחתמי הא סד"א כיון דכתיב ערבי נחל כמושה לא קמ"לן הר"ן ועיין לקמן: ושגשגו מקצת עליה. לאשמועינן שפירשו עליה היינו ברוב כדאיתא בתוספתא ושגשו באחרונה וה"ה בכלהו וגבי פסולה נקטם נפרעה. משום דהוי ברוב וגבי מעוטא שייך לשון כשרו. הרא"ש:

בעל פירש הר"ן שדה ועיין משנה ט' פ"ב דשבועות: בשררה פירש הר"ן שלא דבר הכתיב אלא בהוה. כלומר ובכלל ערבי נחל הן חוץ מלפפיה דקרא מיעטה בהדיו והו"ב ל' הרמב"ם בפירושו שלא רצה הכתיב בערבי נחל לא להודיע המין באיזה מקום שינחה מסייע לפי הרא"ש דלמאן דס"ל לקמן ערבי נחל ללמד דערבי שמים [לא מזריך קרא לרבות] של בעל כמו שכתבתי שהם בכלל נחל. ולא דערבי. בלשון רבים. ריבויא הוי כדדרש תנא דברייתא. א"כ תרת ליכא למשמע מניה וללא כה"ס שדחה זה הפי' מדעת הרמב"ם. כמובאר בבית יוסף והרי לשונו בפירושו מורה על זה. ולקמן אכתוב הטעם דלא פירשו הרמב"ם והר"ב בהרייתא:

ד שלשה

יאגדנו מלמעלה. אס נפרדו עליו יאגדנו שיהו עולים עם הסדרה כשאר לולבים ואין הלכה כר"י: ציני הר הברזל י"ש דקלים שנולבין שלהן עליהן קצרים מאד ואין עולין על אורך הסדרה אס הן ארוכין כל כך עד שראשו שלה מגיע ללג עקרן של זה כשרים: כל לולב שיש בו שלשה טפחים: כנגד אורך ההדס וטפח יותר כדי לנענע בו דלולב צעו לנענוע כדלקמן: כדי לנענע צו' חניו וכדי לנענע צו' דהיינו טפח יותר על שלשה טפחים: ב נקטם ראשו פסול. ולית הלכתא כסתם מתניתין. אלא כרבי טרפון דאמר לקמן אפילו שלשתן קטומין כשרים: עגביו פרי י"ש צו' שדומה לעגבים: מרובות מעליו פסול. לא שנו אלא שחורות. או אדומות. אבל ירקות מינא דהדס הוא וכשר: ואין מונעטין אותם ביום טוב:

רבי יהודה אומר יאגדנו מלמעלה. הר הברזל. כשירות. לולב שיש בו שלשה טפחים כדי לנענע בו. כשר: ב' הדס הגזול. והיבש. פסול. שר אשרה. ושל עיר הנדחת. פסול. נקטם ראשו. נפרצו עליו או שהיו עגביו מרובות מעליו. פסול. ואם מיעטין בשר. ואין מיעטין ביום טוב: ג' ערבה גזולה. ויבשה. פסולה. של אשרה. ושל עיר הנדחת. פסולה. נקטם ראשה. נפרצו עליה. והצפצפה. פסולה. כמושה ושגשגו מקצת עליה. ושל בעל כשרה: דרכי

דה"ל מהקן: ג נקטם ראשה פסולה. אף זו אונה הלכה: לפפיה. מין ערבה ועלה שלה עגול: ושל בעל. שגלגל בשדה ולא נחל כשרה. לא נאמר ערבי נחל אלא שדבר הכתוב בהוה:

דה"ל מהקן: ג נקטם ראשה פסולה. אף זו אונה הלכה: לפפיה. מין ערבה ועלה שלה עגול: ושל בעל. שגלגל בשדה ולא נחל כשרה. לא נאמר ערבי נחל אלא שדבר הכתוב בהוה: כתב הרא"ש לעיל אע"ג דבלולב פירוש ראש העליון היינו משום דבלולב לעולם העליון עולין למעלה ויוצאין מראש השדר' הלכך ראש העליון נקרא ראשו. אבל הדס וערבה אין העליון העליונים יוצאין מראש הדס. אלא לפעמים ראש הדס הוא חלק. הלכך ראש דהו הוא ראש הדס ולא ראש העליון. ואפילו עם עליה יוצא מראש הדס לא מקרי נקטם עד שקטם ראש הדס: ואין מונעטין אותן ביום טוב ככתב הר"ן דה"ל מהקן בגמרא מהקן מגא. ו"ש הר"ן. ולא שרו ליה מתוך שהותרה לצורך היתרה נמי שלא לצורך (כמ"ש במשנה ה' פ"ק דביצה) דכיון דמתקן מגא לא הותר לתקן מגא ביום טוב ועיין משנה ח' פרק בתרא דר"ס: ג ערבה הוא מין דוע הנקרא ערבי נחל על שם ההוה שבדל על נחל וסימניו נחפרשו שעלה שלו משוך כנחל ופיו חלק וקנה שלו חדים: גזולה יבשה כו' כמו בלולב והא דתני לה במתני' בד' בני ותנא לולב באפי נפשיה והדס באפי נפשיה. וכן ערבה וכן אחרת ולא ערבי ותנא משום דיש בכל אחת ואחת מה שאין בחזירו דאלו ציני הר הברזל. לא שייך אלא בלולב. אנטריכו ארבעה בני רש"י: נקטם ראשה עיין במשנה דלעיל. וכתב הר"ן אונה הלכה. וכ"כ הרמב"ם והטעם מבואר לפי שכיון דשומעו לרבי ערסון בהדס הוא הדיו והוא הטעם בערבה ועיין משנה דלקמן. והצפצפה פסולה בגמרא דכתיב (יחזקאל י') קח על מים רבים נפשה שמי אמר בקב"ה אני אמרתי שיהו ישראל לפני קח על מים רבים מאי ניהו ערבה והן שמו עלמן כלפפיה אלמא גרועותא דבתיבכתס נאמר ביהוקאל י"ז ה' כמשישה ה"ה לשאר מינין דכמושי כשרים. דהא יבש תמן בהו ופסול הא כמוש כשר. ובהדיו תנן בהרייתא בגמרא דכולן כמושין כשרין. יבשין פסולין. אלא לבדי ערבה אינטריך לחתמי הא סד"א כיון דכתיב ערבי נחל כמושה לא קמ"לן הר"ן ועיין לקמן: ושגשגו מקצת עליה. לאשמועינן שפירשו עליה היינו ברוב כדאיתא בתוספתא ושגשו באחרונה וה"ה בכלהו וגבי פסולה נקטם נפרעה. משום דהוי ברוב וגבי מעוטא שייך לשון כשרו. הרא"ש:

בעל פירש הר"ן שדה ועיין משנה ט' פ"ב דשבועות: בשררה פירש הר"ן שלא דבר הכתיב אלא בהוה. כלומר ובכלל ערבי נחל הן חוץ מלפפיה דקרא מיעטה בהדיו והו"ב ל' הרמב"ם בפירושו שלא רצה הכתיב בערבי נחל לא להודיע המין באיזה מקום שינחה מסייע לפי הרא"ש דלמאן דס"ל לקמן ערבי נחל ללמד דערבי שמים [לא מזריך קרא לרבות] של בעל כמו שכתבתי שהם בכלל נחל. ולא דערבי. בלשון רבים. ריבויא הוי כדדרש תנא דברייתא. א"כ תרת ליכא למשמע מניה וללא כה"ס שדחה זה הפי' מדעת הרמב"ם. כמובאר בבית יוסף והרי לשונו בפירושו מורה על זה. ולקמן אכתוב הטעם דלא פירשו הרמב"ם והר"ב בהרייתא:

ד שלשה

אלו: מנחו"כ
ב' נ' כ'
ג' פ' ט' ח'
לולב ט"ט ח'
ה' קלח ט"ו'
ד' ט' ט"ו'
ה' ט' ט"ו'
ו' ט' ט"ו'
ז' ט' ט"ו'
ח' ט' ט"ו'
ט' ט' ט"ו'
י' ט' ט"ו'
יא' ט' ט"ו'
יב' ט' ט"ו'
יג' ט' ט"ו'
יד' ט' ט"ו'
טו' ט' ט"ו'
טז' ט' ט"ו'
יז' ט' ט"ו'
יח' ט' ט"ו'
יט' ט' ט"ו'
כ' ט' ט"ו'

אלא יכין כך טעמא דכ"מ לענין מעשר שני דה"ק לכס היתר אכילה בעינו אבל לא שיהא כהו דין ממון ואם כן מתניתין דקמי
 של מעשר שני בירושלים כשר אפי' לר' מאיר דס"ל מ"ז גבוה הוא מיתוקמא ע"כ ובר"ב פסק כן במשנה ג' וה' בפ"ד דמסכת
 מעשר שני ולהכי מפרש למתניתין דאפי' נמי אליביה וכו' לקמן בס"ד : שר תרומה טהורה לא יעול פי' הרמז כ"מ ד
 בנ"מ מפני שמכשיר לקבל טומאה ופירש"י דאירי' בסוף פירקין במתניתין מקבלת אשה מיד בנה ומיד בעלה ומחזרת למים
 שהיו שוריה האגודה כדי שלא ייבשו
 (וכשנטלו נוטפין מיתו על
 האתרוג תוספת) והוכשרו
 לטומאה דכתיב (ויקרא"א)
 וכי יתן מים על זרע ואסור
 לגרו טומאה לתרומה דכתיב
 (בסדר י"ח) תשמרת תרומתי

של תרומה טהורה לא יעול ואם נטל
 כשר של רמאי ב"ש פוסלין ובית הלל
 מכשירין של מעשר שני בירושלים לא
 יעול ואם נטל כשר : עלתה חזוית
 על

אמר רחמנא עשה לה שימור ובר"ב במשנה ז' פ"א דפרה
 לענין אויב פסק כמ"ד מפני שמפסידה והכא איכא בנייהו
 כדאיתא בנ"מ אם קרא עליה סס' מון מקליפתה החיונה
 למ"ד שמכשיר איכא למ"ד שמפסידה ליכא : ואם
 נטל כשרה כתב הר"ב שהרי יש בה היתר אכילה בגמרא וז"ל
 רש"י לכהן וישראל ונמי נפיק ביה אם לקחה מכהן הואיל ויכול להאכילו לבן בתו כהן אבל פדיון אין לו להיות יתיר לאכילת
 ישראל והאומר כן רשע הוא עכ"ל ומיהו אי את של עלה ה"ל כאילו לא הורס ויכול להפריש אחרת ומכיה זאת מותרת לישראל
 אלא דלא פסיקא דביום טוב אין מגביהין תרומות כדתנן במשנה ב' פ"ה דביצה וכו' לפירוש הר"ב בסוף מתניתין דלקמן
 דכולהו פסולי' ביום טוב ראשון מיירי וכיוצא בזה תמצא בפירוש הר"ב בפרק ג' דערובין (ותו לית מלתא פסיקא דתרומה
 שבאת ליד כהן לא מני מתשל עלה כדכתבו התוספת דהתם מפרק הנודר מן הירק) והו' יודע דהר"ן מפרש למתניתין ככהן
 דוקא דלא יעול מפני שמכשיר אבל פשטא דמתניתין משמע אף בישראל כפירש"י וכך כתבו ג"כ התוס' ועוד אי איתא
 דבכהנים דוקא ה"ל לפרושי כמו שפירש התנא במשנה ה' פרק ב' דפסחים ועיין לקמן : ובית הלל מבשרין כתב
 הר"ב דהא חזי לעניים וקרינן שפיר לכס כדאשכחן לעיל בתרומה : מסייע סבירת הר"ב כפירש"י ותוספת דאי לאו הכי הוה ליה
 לפרש מינו דאי בעי הוה מסקר לנכסיה והו' עני וחזי ליה כדאיתא בגמרא דהכא : ופירש כן הר"ב בפרק ז' דברכות ופרק ב'
 דפסחים ופ"ג דערובין אלא דהכא לא זריכין לכך ונמרא לא נקטה אלא לרווחא דמלתא : דמשנת דאפילו לדידיה נמי
 שרי' ועיין ריש פירקין דשבת : בירושלים כתב הר"ב אבל חזן לירושלים לא דבעינן לכס וכו' וכך כתב רש"י כאן
 וכן פירש בל"א בס' שח"ק דף ק"ב לענין עיסת מעשר שני דבגבולין פטורה מחלה לדברי הכל משום דבשעת גילגול
 שנתחייבה בחלה לא היתה לה היתר אכילה לא הוה ראשית עריסותיהם ואם כן נריך לחלק בין היכא שהמקום מעכבתו
 מלאכול להיכא דגברא לא חזי' דהא בתרומה ודמאי פירשו : דאפי' דלדידיה לא חזו הואיל וחזי לכהן ולעני הו' ראוי לכס והכא
 דלדידיה גופיה חזי בירושלים ואפי' חזן לירושלים פסול ובאמת שהסברא נותנת איפכא : וכ"ש הוא דאי היכא דאיהו גופיה
 לאו חזי' לא מפסיל בכהו כ"ש דלא מפסיל אי גופיה חזי' אלא דאתרא לא חזי' וזוהי דעת הר"ן דהה"ל חזן לירושלים
 דכשר דביעבד ולא נקט ירושלים אלא לרבותא דלכתחלה לא והרי הוא ז"ל סבירא ליה דתרומה ככהן דוקא ודמאי נמי משום
 מינו דמפקר כו' פת"ש לעיל בשמו ואפי' סבירא ליה דחזן לירושלים כשר משום דהאי דאתרא לא חזי לא מעכב תלמקרי
 לכס' כ"ש ל"ש' והר"ב דמכשיר בתרומה ודמאי אפי' לזמן דלא חזי' וא"ל דהר"ן היינו טעמיה משום דמפרש אליביה
 דמ"ד מעשר ממון בעלים וכ"ז שכתב בפירושו ורש"י ובר"ב מפרש : ומ"ד ממון גבוה הוא מפרש : וכ"כ רש"י בזה הדבור דאמעשר שני
 שכתבתי לעיל דאליבא דמ"ד ממון גבוה הוא מפרש : ומ"ד ממון גבוה הוא מפרש : ומ"ד ממון גבוה הוא מפרש : ומ"ד ממון גבוה הוא מפרש :
 אכילה וכו' וכ"כ הרב רבינו עובדיה מברטנורה בדבור ואם נטל דאחרונה טהורה ואמאי כשר בירושלים : והא ממון גבוה
 הוא אלא מאי אית לך למימר דלא בעינן דין ממון אלא שיהא ראוי לאכילה כלומר היתר אכילה זקרי לכס וכמו שכתב
 לעיל הכי נמי חזן לירושלים לא בעינן דין ממון והרי ראוי לאכילה בירושלים והר"ן שכתב משום דממון בעלים אהא
 דבירושלים דביעבד כשר אצטריך לפרש קן משום דסבירא ליה כ"ז דבנ"מ בעינן דין ממון ונריך עיון ודע דלהר"ן נמי
 דתליב ומון בעלים וס"מ דסבירא ליה דבעינן נמי דין ממון איכא לאקשווי ממה שהביאו התוספת גמ' דחלק דף ק"ב דמ"ש
 בגבולין דברי הכל ממון גבוה הוא וממאי דמותיב התם בגמרא מוכח הכי וא"כ למ"ד בעינן נמי דין ממון ודאי דחזן
 לירושלים לא נמלאח למד דרש"י והר"ב שפירשו כמ"ד בעינן היתר אכילה בלבד הוה ליה לפרש הה"ל חזן לירושלים כהר"ן
 והר"ן שפירש כמאן דאמר בעינן דין ממון נמי ה"ל לפרש דהא חזן לירושלים לא וברש"י והר"ב ז"ל :
 ו חזוית פי' הר"ב כמין אבטובות דקות וז"ל התניד : חזוית הוא כעין גרב האעשה באתרוג כדמתרגמינן או ילפט
 (ויקרא ב"א) או חזון ופסולו מפני שאינו הדר :

ואם נטל כשר : שהרי יש בה היתר אכילה בגמרא וז"ל
 דהא חזו לעניים כדתנן מאכילין
 את העניים דמאי : בירושלים
 כו' אבל חזן לירושלים לא
 דבעינן לכס שיהא ראוי לכס :

עלתה חזוית : ממין אבטובות דקות :
 על

ואם נטל כשר : שהרי יש בה היתר אכילה בגמרא וז"ל
 דהא חזו לעניים כדתנן מאכילין
 את העניים דמאי : בירושלים
 כו' אבל חזן לירושלים לא
 דבעינן לכס שיהא ראוי לכס :

עלתה חזוית : ממין אבטובות דקות :
 על

ואם נטל כשר : שהרי יש בה היתר אכילה בגמרא וז"ל
 דהא חזו לעניים כדתנן מאכילין
 את העניים דמאי : בירושלים
 כו' אבל חזן לירושלים לא
 דבעינן לכס שיהא ראוי לכס :

עלתה חזוית : ממין אבטובות דקות :
 על

ואם נטל כשר : שהרי יש בה היתר אכילה בגמרא וז"ל
 דהא חזו לעניים כדתנן מאכילין
 את העניים דמאי : בירושלים
 כו' אבל חזן לירושלים לא
 דבעינן לכס שיהא ראוי לכס :

עלתה חזוית : ממין אבטובות דקות :
 על

ואם נטל כשר : שהרי יש בה היתר אכילה בגמרא וז"ל
 דהא חזו לעניים כדתנן מאכילין
 את העניים דמאי : בירושלים
 כו' אבל חזן לירושלים לא
 דבעינן לכס שיהא ראוי לכס :

עלתה חזוית : ממין אבטובות דקות :
 על

ואם נטל כשר : שהרי יש בה היתר אכילה בגמרא וז"ל
 דהא חזו לעניים כדתנן מאכילין
 את העניים דמאי : בירושלים
 כו' אבל חזן לירושלים לא
 דבעינן לכס שיהא ראוי לכס :

עלתה חזוית : ממין אבטובות דקות :
 על

ואם נטל כשר : שהרי יש בה היתר אכילה בגמרא וז"ל
 דהא חזו לעניים כדתנן מאכילין
 את העניים דמאי : בירושלים
 כו' אבל חזן לירושלים לא
 דבעינן לכס שיהא ראוי לכס :

עלתה חזוית : ממין אבטובות דקות :
 על

ואם נטל כשר : שהרי יש בה היתר אכילה בגמרא וז"ל
 דהא חזו לעניים כדתנן מאכילין
 את העניים דמאי : בירושלים
 כו' אבל חזן לירושלים לא
 דבעינן לכס שיהא ראוי לכס :

על רובו במקום אחד הוא דבעינן רובו . אבל צב' או ג' מקומות אפילו על מעוטו פסול . ועל פטמתו . אפי' כל שהוא פסול . ששם הוא נראה יותר מבשאר מקומות : פטמתו .

הדד שבראשו כמו פטמה של רמון : נקלף פסול . ודוקא שנקלף כולו . אבל מקצתו כשר . והית דאמרין אפסא נקלף מקצתו פסול . דמחזי כמנומר . אבל נקלף כלו כשר והי' נקלף לאו שהוסרה הקליפה עד שנראה הלכנונית שנתוכי דהאי הוי חסר ופסול . אלא שנקלף ממנו גדל דק . ומראהו ירוק כאשר בתחלה : נקב . נקב מפולש מעבר אל עבר אפי' בכל שהוא פסול ושאינו מפולש ואינו חסר כלום כגון שתחב צו יתד עצה אם הנקב רחב כאיסר פסול . פחות מאלן

על רובו . גטלה פטמתו . נקלף . נסדק . נקב . (ירו חסר) וחסר כל שהוא . פסול . עלתה חזונית על מעוטו . נטל עוקצו . נקב ולא חסר כל שהוא . כשר . אתרוג הכושי . פסול . והירוק בכרתי . רבי מאיר מכשיר . ורבי יהודה פוסל : ז' שעור אתרוג הקטן . רבי מאיר אומר כאגוז . רבי יהודה אומר "בביצה ובגדול" . כדי שיאחו (ירו' שיהיה) שנים בידו אחת . דברי רבי יהודה . רבי

על רובו . נכח הר"ב במקום אחד . אבל צב' או ג' מקומות וכו' . והכי איתא בגמ' . וקשיא לי דהשתא שנים פסול שלשה מצעיא . ולשון הרמב"ם בפירושו אבל אם היו שתיים בשני מקומות . ושם מלאתי בחבורו פרק ח' תכלכות לולב שהעתיק ל' הגמרא צב' או ג' מקומות וכתב עליו הכסף משנה

אמר' פתח' וולב טו"א חס"י תר"ח ט"ה ב"ס פ"ג ג' א"ב : ר"ס סכ"א ה"ס סכ"ג

וז"ל . מעולם הוקשה לי בין בגמ' בין בסוסקים השתא שנים פסול . ג' מצעיא . ולא מלאתי לשון מחבר צוה דבר וצריך עיון ע"כ . ומ"ש הר"ב ועל פטמתו עיין לקמן גבי נסדק :

גטלה פטמתו . כתב הר"ם הדד שבראשו כמו פטמה של רמון . עיין פירושו במשנה ג' פ"ג דמסכת עוקצים : נסדק כתב הר"ן יש שפירשו

לארכו משני צדדין ומיהו דוקא מלמטה . אבל בחוטמו אפי' כל שהוא פסול . וכדאמרין בגמ' גבי חזוית . ובחוטמו אפי' כל שהוא . ומשמע דה"ל לכל פסול האתרוג . ויש מחמירים לפסול כל שהוא סדוק מלד אחד עד חללו . או אפי' אינו מגיע לחללו כל שנסדק רוב הקליפה החיצונה העצה עכ"ל . ומאי דקרי ליה חוטמו מפרש לה הר"ב לעיל דהיינו פטמתו . וכ"פ רמב"ם אע"פ שיש פירושים אחרים בזה :

נקב פי' הר"ב נקב מפולש כו' . אפי' צב"ש פסול . פי' לפירושו אפילו אינו בכלאיסור . ובכ"ש רוצה לומר כמות שהוא ולא קאי אחרון כלל דהא חסיים דסיפא דתקנכשר מיירי באינו מפולש . ואינו רחב כאיסר . ושעור כאיסור ר"ל צלח חסרון וקאמר דבאינו מפולש ואינו רחב כאיסר הוא דכשר . הא אע"פ שאינו רחב כאיסר ואין בו חסרון . אלא שהוא מפולש פסול . ונראה דגירסתו במשנה . ונקב חסר כ' ש צלח וי"ו . וכן הוא גירסת הרמב"ם . כמ"ש המגיד ופירש נקב ר"ל מפולש . וחסר כל שהוא ואינו מפולש . וכתב דגם גירסת רש"י כך הוא . אבל בפירש"י שבידנו כתוב צהדיא דגרס בו"ו . וחדא מילתא הוא . ומיהו לענין דקין ס"ל ג"כ רש"י כרמב"ם שפירש בגמ' . צסיפא דמתני' כל' הר"ב . דבאינו מפולש ואינו רחב כאיסר מיירי ולגירסתו צריכין לפרש דרישא מיירי באינו מפולש . ואם גירסת הר"ב ג"כ כך היא . צ"ל דהלשון שכתב נקב מפולש כו' . לא קאי לפרש המשנה . אלא פסק דין הולך ומצאח . והמשנה מפורשת מאליה מתוך כך והראשון נ"ל עקר : עלתה חזונית על מעוטו . לכאורה משמע דלא צריכא דמדיוק דרישא שמעינן ליה . וליהא . אלא אינטריך לאשמועינן דדוקא בחזוית ארת כשר . אבל כשהם שתיים חזויות בשני מקומות . אע"ג דעל מיעוטו הן פסול . מדברי הר"ן לתתיהו כך . והוא פירש צב"ל לפי דרכו : נטל עוקצו . פירש"י ונבו כמו בעוקצו תאטיס ומתניתין היא צב"ה דסנהדרין ע"ש : נקב ולא חסר . כתב הר"ן . לכאורה משמע דלא צריכא דמדיוק דרישא שמעינן ליה . וליהא . אלא אינטריך דנרישא קמני דנקב נקב מפולש . אפילו לא חסר כ"ש פסול (דבלא וי"ו גרסין) תני הכא נקב ולא חסר כ"ש לאשמועינן דנקב נקב שאינו מפולש כשר ע"כ . ונ"ל דה"ק דאי לאו סיפא . ה"א נקב דרישא היינו בקון ומחט ולהכי פסול צלח חסרון אפילו אינו מפולש . כדתנן . וחסר כ"ש היינו על ידי הפסד פירי ורקבון . קמ"לן סיפא דנקב היינו כעין רישא בקון ומחט דכשר צלח חסרון וקשיא רישא לסיפא . אלא רישא במפולש וסיפא באינו מפולש ולגירסת רש"י דגרס בו"ו ואיכא למטעי ולפי' דרישא דבעי חסרון נקב דהיינו דוקא במפולש גמי . אתא סיפא דמשנה יתירא היא דלדיוקא לא אינטריך . אלא לגלויי דרישא באינו מפולש : בכרתי . שדומה לעשבים הרא"ש . ועיין במשנה צ' פ"ק דברכות ובמשנה ו' פ"ג דנדה : ורבי יהודה פוסל . וטעמא מפוש בגמרא דף נ"א . משום דלא גמר פירי . וכתב הר"ב וכל הני פסולים צ"ט ראשון כל' . עיין במשנה י"ב . וכתב צ"י דטעמא דו"ט שני דינו כשאר הימים משום דבקאינן בקיבועא דירחא . ועיין בפרק דלקמן משנה צ' :

כשר . והיינו נקב ולא חסר כל שהוא כשר . דתנינן לקמן שאינו מפולש ואינו רחב כאיסר : אתרוג הכושי . שגדל כאן והוא שמור פסול . אבל כושי שגדל בארץ כוש אורחיה הוא וכשר : ורבי יהודה פוסל . והלכה כרבי יהודה . וכל הני פסולים . צו"ט ראשון . אבל ביום טוב שני עם שאר הימים בכל כשר : ז' ר' יהודה אומר כביצה . והלכה כר"י דפחות מביצה פסול :

ז' רבי יהודה אומר כביצה . משום דלא גמר פירי . גמרא דף ל"א : כדי שיאחו שנים בידו אחת . וטעמא מפרש התם בגמ' . דכיון דמזות לולב צימין ואתרוג בשמאל (דהכי תלתא מזות והאי חדא מזנה גמ' דף ל"ו) וזמנין דמחלפי ליה שזמנין לו אתרוג צימין ולולב בשמאל ואחי לאפכיניהו מיד ליד ולאחו אתרוג והלולב באחת מעדיו עד שיחליף ואי הוי גדול יותר מדחי שמא יפול

בהודו לה' תחלה וכוף וכוף המקרא : וסוף סוף המקרא : כי
 לעולם חסדו : ואיך דמפרשי תחלה הודו ראשון : וסוף הודו
 אחרון שבסוף ההלל : והכי מכתבא : וכינן מנענע : מוליך
 ומביא כדי לעצור רוחות רעות : ומעלה ומוריד כדי לעצור
 עוללים רעים ובהלכה מנענע
 שלשה פעמים [וכן בהבאה] וכן
 בעליה וכן בירידה על כל אחת
 ואחת שלשה פעמים : והם לא
 נענעו אלא באנא ה' הושיעה נא
 בלבד : ואין כך הלכה אלא כדברי
 ב"ה : יטול על שלחנו : אם שכח
 ולא נטל לולב קודם אכילה יפסיק
 סעודתו ויטול על שלחנו : מי
 שהיה עבד : או אשה : או קטן
 וכו' : מי שאינו חייב בדבר
 אינו מוציא אחרים ודו חובתן :
 לכך נרדף שיפנה אחריו מלה
 מלה : מה שהוא אומר : והוא
 לו מארה : שלא למד : עונה
 אחריו הללויה : על כל דבר שהוא
 אומר שכן היו רגילין לענות
 אחר מקרא את ההלל : על כל
 דבר ודבר הללויה : יא מקום
 שנהגו לכפול : כל פסוק ופסוק
 מאודך ולמטה עד סוף ההלל
 כוכלים : לפי שכל אחר הפרק
 כי עניתני כולו כפל במקרא : ומאודך
 נהגו לכפול המקראות הללו : לכך אחריו
 הכל כפול

בהודו לה' תחלה וכוף : וכאנא השם
 הושיעה נא דברי ב"ה : וב"ש אומרים :
 אף באנא ה' הצליחה נא : אמר ר"ע צופה
 הייתי ברכין גמליאל : רבי יהושע : שכל
 העם היו מנענעין את לולביהן : והן לא
 נענו : אלא באנא ה' הושיעה נא : מי שבא
 בדרך : ולא היה בידו לולב לימול :
 לכשיכנס לביתו יטול על שלחנו : לא
 נטל שחרית : יטול בין הערבים : שכל
 היום כשר ללולב : מי שהיה עבד :
 או אשה : או קטן : מקרינ אותו : עונה
 אחריו מה שהן אומרים : ותהי לו מאירה :
 אם היה גדול מקרא אורנו : עונה אחריו :
 הללויה : יא מקום שנהגו לכפול :
 יכפול : לפשוט יפשוט : לברך (בגמ' לג'
 אחריו) : יברך גמ' לג' אחריו) : הכל כמנהג
 המדינה :

לומר הואיל ומשה הוצרך לכתב כך : מש"ה אכן נמי צריכין
 לכתוב כמ"ש הוא ז"ל : אבל לדברי הכתיבה עמיה היא לימין
 שלהטות כדפרישית) ומה שרצה להסתייע מדרך הסוד שלא
 יסיים כמעט שהיא מדה"ד : וקורא על העושים כן שומר
 פתאים הגם שלא עתדתי בסוד
 ה' : ודעת קדושים אדע : אכן
 שיעיף יטובני שהרי אחריו
 המערב : חוזרים לרום ותחת :
 והנה ישבו הדברים לתחת : שהוא
 סוף תשובת היקף ורחמים הם :
 בהודו לה' כי טוב : ובאנא
 הושיעה נא : דכתיב
 (ר"ה א' י"ו) אז ירגנו עני היער
 וגו' : וכתיב בתורה : הודו לה' כי
 טוב : וכתיב נמי בתורה ואמר
 הושיענו אלהי ישענו : ואותא
 במדרש : לפי שבר"ה צדין לדון
 ישראל וא"ה : ואין יודעין מי
 יצא זכאי : ומי יצא חייב : נתן
 הקב"ה מצוה זו לישראל שהיו
 שמחים בלולביהם בחדש היוצא
 לפני השופט זכאי שהוא שמח :
 והיינו דכתיב ירגנו עני היער
 כלומר ירגנו בעני היער כאשר
 יצאו מלפני ה' זכאין : כשבא
 לשפט את הארץ ומה ירגנו
 ובית שמאי אומרים אף באנא הצליחה נא : כ"ל דס"ל דאף
 ע"ג דבגבי ירגנו עני היער לא כתיב אלא ואמר
 הושיענו : היינו דלא נקט : אלא תחלת המקרא דאנא הושיעה
 וה"ה לסופו דאנא הצליחה הואיל ומקרא אחד הוא : ולפי שב"ש
 כשאר : שצ"ו דגמ' דביטין : שצ"ו דגמ' דביטין : שצ"ו דגמ' דביטין :
 דוכתי בכל הגמרא : ועיין משנה ב' פ"ב דחגיגה ומשנה ג' פ"ק דעדות : אלא באנא ה' הושיעה נא : יש לפרש דלא פליגי
 אביית הלל שהרי רבן גמליאל והכי יהושע מביט הלל הם : ולא העיד ר' עקיבא : אלא שלא נענעו בהצליחה נא : כב"ש : אלא
 שהר"ב פי' : ואין כך הלכה : אלא כדברי בית הלל : ואי איתא דרבן גמליאל ורבי יהושע כביט הלל הוא עבדן : היאך פירש ואין
 כך הלכה : ולכך נראה שהר"ב גירסא אחרת היתה לו : וכמו שכתב אלא כו' : בלבד : ולא שבחא הוסיף תיבת בלבד : אלא שהגירסא
 שלו כך היתה : וכן היא הגירסא בסדר המשנה שבירושלמי : ואחרת עלה בירושלמי : הא בהודו לא : להוציא אף באנא ה' הצליחה
 נא : וכ"ל דהכי מפרש לה הר"ב דה"ק הא בהודו לא כלומר דלא צא להוציא באנא הצליחה נא : דהא דקאמר ר"ע : אלא באנא כו' :
 רישא דקרא נקט ולא צא להוציא : אלא בהודו : ומשני להוציא אף באנא הצליחה נא : ולא מצעיא הודו דלא נקט ר' עקיבא כלל :
 ומיהו י"ל דהכי קאמר להוציא אף וכו' דלא כב"ש שאומרים אף באנא הצליחה : אבל בהודו מנענעין : כדברי בית הלל :
 מי שבא בדרך כו' לכשיכנס לביתו יטול על שלחנו : בגמ' דייק מדתנן מי שבא : דמשמע ממקום רחוק ש"מ דבחול המועד מירי
 דאי ב"ט מי שרי : וכיון דבחול המועד דנטילת לולב מדרבנן : מתניתין דלויכא שהות דהא תנן במשנה ב' פ"ק דשבת :
 דאין מפסיקין לתפלה : ופי' הר"ב דלויכא שהות : ופי' קטן : עיין במשנה ד' פ"ב דמגילה : ורתי' לו מאירה : פי' הר"ב שלא
 מקריאת הלל דהוי מצוה שהזמן גרמא : תוספת : ופי' קטן : עיין במשנה ד' פ"ב דמגילה : ורתי' לו מאירה : פי' הר"ב שלא
 למד : שאלו למד לא היו מקרינ אותו כיון שצריך לענות אחריו כל מה שהוא אומר : אבל כשהגדול מקרא אותו והוא עונה אחריו
 הללויה לא אמר שצב עליו מאירה שדרך הגדול להקרוק ואפי' לביאים הר"ן : עונה אחריו הללויה : פירש הר"ב על כל
 דבר ודבר : עיין במשנה ד' פרק ה' דטועה : יא הכל כמנהג המדינה : כתב הר"ב : אבל דרכת הלל לפניו מצוה היא בכל
 מקום : בירא וטעמא כדאיתא במגילה דף כ"א כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשיין כלשנא והוא עבר לפנייהם (בראשית
 ל"ג) ובמשנה' פ"ה דפסחים : כתבתי דתקנת

א לפי
 ב לפי
 ח"ה סוכה הל'
 י"ד טו"ט סי'
 תכ"ב ס"ג
 ג' לש פסח' קיש
 ד סי' ושול ע"ס

בניאים

א לשם ברכות
 בל: ת"י פ"ה
 חס' שמיטה ה'
 יח ר"ס 3
 ב"ה א' ת"י
 ע"ה ח' ז' ז'
 ה' י' ז'
 ג' ס' ה' ט'
 ד' ס' א'
 ח' ס' פ' ס' ס'
 ח' ס' ת"י ע' ב'
 ח' ס' טע"ה ח'

נבואים היא וא"כ תקשה כי מברכין וזו שאלה זו נשאלה
 בגמ' פרק במה מדליקין על ברכת נר חנוכה דף כ"ב ובמסילתין
 (דף ת"ו) ומירצו מלא תסור (דברי י"ז) א"כ שאל אביך ויגדך
 זקניך ויאמרו לך (שם ל"ב): מוזכרו פי' הר"ב ע"ה והלוקח
 חזר דלוי ע"ה מי ציית למסד
 לחברו ואש"ה קרי ליה חברו
 כח"ש הטעם במשנה ב' פ"ד
 דמאי: נותן לו אחרונ
 במתנה: דאחרונ בכלל לולב
 דקתני וו' לרש"י: חזר שקונה
 הושענא כולה מעט הארץ ונותן
 לו פירש"י: יבקש זמנו שיתן
 לו כו' ועיין במשנה ג' פ"ח
 דשביעית: יב ובמדינה כתב
 הר"ב בירושלים וכו' ועיין
 מ"ש במשנה ג' פ"ק דשקלים:
 זכר למקדש: גמרא מנין
 דעבדין זכר למקדש
 דאמר קרא (ירמיה' ל') ליון
 דורש איולה מכלל דבעיא דרישה:
 ושיהא יום הגף כו' במשנה
 ג' פ"ד דר"ה קתני
 הרבה תקנות שהתקין ואלו שתי
 תקנות להכא מתני בהדדי:
 ומשמע שתיקנס ביחד והלכך
 הכא דנוייתו הראשונה אגב תני
 נמי לשניה דעמה: אבל במשנה
 ה' פרק י' דמנחות דאצטרך

לסופא: לא תני רישא אגב סופא: הר"ן: אלא שהוצרכתי
 להוסיף קצת: כולו אסור: כתב הר"ב משום מהרה יבנה
 בית המקדש כו' ומקשים בגמ' דאבני אימת אי ביום ט"ז כבר
 הוציא משהאיר המזרח: אלא דנבנה קודם ט"ז: מנחות תשתרי
 כדתני במשנה ה' פ"י דמנחות הרחוקים מותרים מנחות היום:
 שאין בית דין מתעללין ומשני דאבני בלילה: א"כ [סוחר]
 לשקיעת החמה דט"ז ופירש"י דהיא היא ומרוב הטרחות שיש
 בקצירת העומר עד הבאתו כדתני התם: לא יספיקו להקריבו
 למחר קודם חלות: ועיין בפ"י הר"ב דמנחות תמצא פי' אחר
 במשנה זו: יג מוליכין את לולביהם לבית הכנסת: פי'
 הר"ב דמנחות לולב דוחה כו' לפיכך היו מוליכין כו': דלענין
 נטילתו בלבד דוחה שבת: הר"ן כלומר אבל לא לענין הוצאתו
 וטעמא עיין במשנה ח' פרק בתרא דר"ה ובגמ' בפרק דלקמן
 דף מ"ד ומסקינן להכא בגבולין מיידי: מדלא קתני להר הבית
 דניטל בשבת ביום הראשון במקדש ובמקומות הסמוכים שלושי ב'ד מגוישים שם ויודעים אונותי הוקבע החדש: אבל בזמן שאין
 בית המקדש קיים אע"פ שעדין קבעו על פי הראייה הואיל ואין כאן מקדש שניטל הלולב בו: השו"ם חמיוס מדותיהם בכל המקומות
 כי הוסיף שלא תהא תורה כשתי תורות: והא דנקט ריב"ז שיהא ניטל שבעה ר' למגלגל יום השבת ועיין במשנה ג' פ"ד דר"ה:
 יד בפני שהולאו בהשות: שהיה טרוד במלוא ומחשב וטוסק וממחר לעשותה ומתוך כך טעה ושכח שבת: והך מתניתין דוקא
 בזמן שביית המקדש קיים: אר"ן ועיין מ"ש בס"ד בריש מסכת שבת דבבב"ב פשט העני וכו': ומ"ש הר"ב דמנחות
 דלא גפיק י"ח כגון שהפכו כו': בגמ':

"הלוקח לולב מחברו בשביעית: נותן לו
 אחרונ: במתנה: לפי שאין רשאי ללוקחו
 בשביעית: יב בראשונה: היה לולב
 ניטל במקדש שבעה: ובמדינה יום אחד:
 משחרב בית המקדש: התקין רבן יוחנן
 בן זכאי שיהא לולב ניטל במדינה שבעה
 זכר למקדש: ושיהא יום הגף כולו אסור:
 יג יום טוב הראשון של חג: שחל להיות
 בשבת: כל העם מוליכין את לולביהן
 לבית הכנסת: למחרת משכימין ובאיין:
 כל אחד ואחד מכיר את שלו ונטלו: מפני
 שאמרו חכמים: אין אדם יוצא ידי חובתו
 ביום טוב הראשון של חג: בלולבו של
 חברו: ושאר ימות החג: אדם יוצא ידי
 חובתו: בלולבו של חברו: יד רבי יוסי
 אומר יום טוב הראשון של חג שחל להיות
 בשבת: ושכחה וציא את הלולב לרשות
 הרבים: פטור: מפני שהוציאו ברשות:
 קו מקבלת

אבל ברכת ההלל לפנינו מצוה היא בכל מקום ואינה תלויה
 במתנה: הלוקח לולב מחברו: עם הארץ: בשביעית: ששם
 הארץ חסוד על השביעית נהי דדמי לולב יכול ליתן לו: לפי
 שלולב טען בעלמא הוא: ואין בו קדושת שביעית: דמי אחרונ
 אינו יכול ליתן לו שפירות שביעי'
 צריכין להפצער בשביעית ין
 ודמיון: הילכך צריך שיקח
 ממנו האחרונ במתנה ולא יתן
 לו דמיו: שמה לא יצטרע עם
 הארץ בקדושת שביעית:
 יב במקדש שבעה: כדדרשינן
 לפני' אלהים שבעת ימים:
 ולא בגבולין שבעת ימים:
 ובמדינה: בירושלים: שאף הוא
 בגבולים לענין זה: ושיהא יום
 הגף: של עומר דהיינו יום ט"ז
 בניסן כלו אסור: וכזמן שביע
 המקדש קיים משקרב העומר היו
 אוכלים חמס בו ביום דכתיב
 (ויקרא כ"ג) עד הביאכם
 וכשחרב בית המקדש מותר מן
 הסורה משהאיר המזרח דאמרינן
 כתוב אחד אומר (שם) עד עכש
 היום הזה: דמשמע משהאיר
 המזרח וכתוב אחד אומר עד
 הביאכם: הא כיצד בזמן דאיכא
 עומר עד עכש היום: בזמן דאיכא
 עומר עד עכש היום: והסר רבן

יומין בן זכאי עליהם כל היום: משום מהרה יבנה בית המקדש
 ויאמרו אשתקד מי לא היה אכלין משהאיר המזרח השתא נתי
 יכול: יג יום טוב ראשון וכו': דאמרינן לקמן דמנחות לולב
 דוחה את השבת ביום טוב ראשון לבדו לפיכך היו מוליכין שם
 לולביהן מערב שבת: אין אדם יוצא וכו': דכתיב ולקחתם
 לכם ביום הראשון לכם משלכם: ואם נתנו לו חברו במתנה:
 אפילו על מנת להחזיר שמה מתנה: ונטלו ויוצא בו ואחר כך
 מחזירו: ואם לא החזירו אגלאי מלתא למפרע דגזול היה בידו
 מעקרא ולא יצא ידי חובתו: יד פטור מפני שהוציאו ברשות:
 ובגון שלא יצא ידי חובת נטילה שבעה שהוציאו אבל יצא ידי
 חובת נטילה קודם שהוציאו חייב: דלא טריד מהשתא
 במתנה

וכתבו

במצוה לעשותה והיכי משכחת דלא יא י"ח נטילה קודם
שהוליא דהא מדאבדיה נפק ביה משכחת ליה כגון שהפכו
שכל המצות כלן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן שנאמר
(שמות ב"ו) עני שטים עומדים עומדים דרך גדילתן

אי נמי שהוליאן בכלי דלקחה
על ידי דבר אחר דרך ציון
לאו שמה לקחה והלכה כרבי
יוסי : ט' מקבלת אשה : את
הלולב : ולא אמרין דמעטלה
מדי דלא חוי לה : ומחורת
למים : שלא יכמושו : בשבת
ומחורים : שהרי מהם נעלו
היום אבל לא מוספים וכ"ס
שאין מחליפין : זכיוס טוב
מוסיפין : אבל לא מחליפין
לשפוך אלו ולתת צונטין מהן
דטרח לתקן מנה : ובמועד
בחול המועד מנה להחליף
והלכה כר"י : חייב בלולב

טו מקבלת אשה מיד בגרה ומיה
בעלה : ומחורתו למים בשבת : רבי
יהודה אומר : בשבת מחזירין : ביום
טוב מוסיפין : ובמועד מחליפין : קטן
היודע לנגע : חייב בלולב :

פרק ד לולב וערבה : ששה
ושבעה : ההרל

והשמיחה שמונה : סוכה : וניסוך המים :
שבעה : והחליל חמשה : וששה : ב לולב
שבעה : כיצד : י"ט הראשון של חג
שחל להיות בשבת : לולב שבעה : ושאר
בל המים ששה : ג ערבה

לחכו מדברי סופרים :

פרק ד לולב וערבה

ולב לנטילה וערבה להקיף
המזבח : ששה ושבעה : לפי שפעמים
דוחים את השבת והולכו שבעה ופעמים שאין דוחין ולא
היו אלא ששה ולקמן מפרש לה זאזיל : והלל : לגמר כל שמה
מה שאין כן בפסח לפי שימות החג חלוקים בקרבנותיהן :
והשמיחה : לאכול בשר שלמים בזמן המוקדש : דכתוב
(דברים י"ז) ושוחט בחגך ואין שמה בזמן המקדש אלא
בבשר שלמים : דכתוב (שם כ"ו) וזבח שלמים ואכלת
שם ושמת : שכה לישב בטהרה : ונסוך המים : בתמיד
החב שחרית : החליל : בשמחת בית השואבה היו שוחים
בחג : לכבוד שחיבת ניסוך המים : וזמנים בחללים
וכנורות : ואותו חליל אינו דומה לא את השבת ולא את יום
טוב : ב לולב שבעה : דיום ראשון דומה שבת משום דאית
ליה עקי מן התורה בגבולים דכתיב (זקרא ב ג) ולקחתם
לכם ביום הראשון ושאר כל הימים אם היום טוב ראשון
בשאר ימי החול וזמנא שבת בחול המועד לא דמי : וחק
על גב דכל שבעה היא מן התורה במקדש : העמידו חכמים
בזירתם בשאר ימי החג : הואיל ואין להם עקר מן התורה
בגבולים : וזדן סיה דאפילו בזמן שהיה לולב דומה : את
השבת : ביום טוב ראשון של חג : אלא משום דלא בקיאינין
בקבוע דירחא : ושם אין והיום טוב ראשון הלכך לא דמיין
שבת מוספיקא וטעמא דגרו שאל לטול לולב בשבת : והרי
אין בנטילתו שום מלאכה : אלא טלמול בעלמא : בזירה שם
ויטלנו בידו וילך אלל בקי ללמוד הברכה או סדר הכעוועים
ויפטרנו ד' אמות ברשות הרבים והיינו טעמא דשופר והיינו
טעמא דמגילה :

דיו מגיעין שם הוה כאינן בקיאיין דהא פריך עלה אינהו
ש ראל שעדין מקדשין על פי הראיה : והתוספות כתבו דמאי דקאמר לא בקיאיין : חף על גב דידעיין עבד רבנן כאלו לא ידעו

וכתבו התוספות דסוגיא דהכא ס' לדמעות אין צריכות
כונה מדאזינן דרך לשנוי הכי דהא במציא לר"ה אין שייך
מתכוין לנאת [כל כמה דלא בירך] : ועוד דאירי בהולך
אלל בקי ללמוד : עכ"ד : וכ"כ הר"ן : ומיה על הר"ב
שפסק בריש פרק ב' דברכות

דק"ל כמ"ד מצוה צריכות
כונה : וכן עולה פירושו במשנה
ז' פרק ג' דר"ה וכמו כן הרמב"ם
מפרש באלו המקומות : וכן
פסק זקן בחבורו דמצוה
צריכות כונה (מלבד בכלל
מנה בלא כונה דפסק שאלא
ומהטעם שכתב הר"ן בפרק ג'
דר"ה משום דהנהי וזמנא
דהכא מפרש להי שניי ו' ע'
אבל בפרק ב' מהלכות שגבות
כתב למשנתנו ממוציא כו'
כדו לצאת צו כלומר שעדין לא
יצא : ולא התנה באופמי
ההוא : ש"מ משום דלמאי דקי"ל דמעות צריכות כוונה
ליתנהו להי שינוי ומו"ש הר"ב א"ג שהוליאן בכלי : כתב
הר"ן : לא תקשה לך אחי אינו חייב על הכלי : דבעל הוא
לנבי הלולב וכדתנן במשנה ה' פ"ד דשבת :

טו מקבלת אשה וכו' : דמהו דתימא הואיל ואשה לאו
בת חיובא היא : אייח לא תקבל לדגבה
אוסור טלטול קמ"ן כיון דראוי לנטילה אגסי תורה כלי
עליו ומותר בטלטול לכל : גמרא : בשבת בזמן שהיו
נוטלין לולב בשבת הרמב"ם ב' לולב :

פרק ד וניסוך

המים : כתב הר"ב בתמיד החב
שחרית כמ"ס במשנה ה' פרק ב'
דיומא : ועיין לקמן משנה ט' : דהר"ל כתב הר"ב ומגנים
בחללים ובכנורות : עיין בפירושו ר"פ דלקמן :
ב לולב : שבעה כוונד : והר"ם ג' ס' ששה ושבעה
כיצד והיא גירסא נכונה ועיין ר"ה : יום טוב
הראשון שחל להיות בשבת : פירש הר"ב דיום ראשון דומה
שבת : עיין פרק דליל משנה י"ג : ומ"ס דכתיב ולקחתם
לכם ביום הראשון ולא פירש מקדש ש"מ דאפילו בגבולים : כן
פ"ר רש"י ועיין פרק דלעיל משנה ז' : וישאר כל הימים
ששה : כתב הר"ב דהעמידו דבריהם טו' : וכתב רש"י וא"ת
כמאן ב' ד מתניין לעקור דבר מן התורה הא אומיבנא
ביבמות (בהאשה רבה דף ז') ושנין שב ואל תעשה שאני
ע"כ : ומ"ס הר"ב וזדן הוא דאפילו בזמן שהיה כו' אלא משום
דלא בקיאינן כו' : וא"ת הרי לשי"מ ש' משנה ז' פרק דלעיל
בקיאיין כמ"ס שס' : ומיהו בגמרא כי אמרין האי טעמא
משמע שעדין היו קובעין ב"י ומקרי אנון לא בקיאיין לפי
שאף על פי שהיו יודעין להסוב העבור : מכל מקום היו
סומכים על קביעות ארץ ישראל ובמקום שאין גלוחי בית
ידעין בקבוע דירחא לדחו ופירש"י אנהו בני ארץ
ש ראל שעדין מקדשין על פי הראיה : והתוספות כתבו דמאי דקאמר לא בקיאיין : חף על גב דידעיין עבד רבנן כאלו לא ידעו

יב טב' ט"י
פ"ו ס' לולב
ה"ו כה טו"ע
ה"ו סי' תרכ"ג
ז' ע"כ : כ'
ד' ט' :
ה' פ' ס' ה' ע"ב -
ה' ת"כ' ז'
ה' פ' ה' :
ל' ג' :

אפשר שסודרים כהר"ם לעיל במשנה ו' דפסולי אחרוב דראשון פסולים גם כן בשני לכל דבר עבוד רבנן כלא ידעו
אבל להר"ב מניחא . וא"ל דאילן נטליגן פסול בשני נמצא כשאין כאן אחר שהוא כשר יושב ונטל ממנו דדבריהם . והוא
חומרא דאחי לדי קולא . וכמ"ס הר"ן בשם י"א . דקשה לי אם כן כנעילה לולב עצמו למה תקנו . אלא שבאל תעשה
שאי . הכא נמי קצת ואל תעשה שאני וכבר דחה הוא ז' מטעם אחר . אלא נראה טעמא כמ"ס הרמב"ם . והוא סובר גם
כן כהר"ב בדיון פסולי אחרוב .

גו ערבה שבעה . כיצד . יום שביעי .
של ערבה . שחל להיות בשבת .
ערבה שבעה . ושאר כל הימים ששה :
ד מצות

מפרש למשנתנו הכי דמשום
דבזמן הקביעות בארץ ישראל
שאחר החורבן הואיל והרחוקים
לא היו יכולין ליעול דלא ידעו
אימתי הוקבע ר"ח שלא הגיעו

דוחה שבת במקדש שבערבה היו מקיימים את המצוה והאידיגא
אינה אלא מנהג כביאים . שהגהינו את העם לטוב
ערבה בשביעי . חוץ מערבה שבלולב . ואין מצרכין עליה :
ד מצות

אליהם שלוחי בית דין ומפני כן גם בני ארץ ישראל גם כן לא
היו נוטלין . דלא לעבדו כשתי חרות . כמ"ס לעיל משנה
י"ג . ולפיכך אף על פי שאחר כך נתבטלו השלוחים לגמרי
שגם בא ילא קבעו . וכ"ע אחשבון סמכו . והשתא כולי
עלמא מיקרא בקיאיין בקביעי דירחא . אפילו הכי כדי שלא
נחדש דבר נשאר כמות שהיה אחר החורבן בימי הקביעות דארץ ישראל ע"כ .

הקביעות שאחר החורבן . היו מתקנים אפילו על בני ארץ ישראל . דבקיאי . שלא ליעול בשבת משום גזירה דאסור כרת
לכדי הרחוקים . הניחו אחר כך כמות שהיה . אבל בדיון פסולי אחרוב דבני ארץ ישראל היו מחולקים בדיוני הקביעות .
מבני חובה לארץ . ועליהם לא נגזרה הגזירה מעולם . הלכך השתא דכולי עלמא עושין על פי החשבון ובקיאים . לא שייך
לומר להניח כמות שהיה כיון שאדרבה מעולם היו בני ארץ ישראל מכשירין הפסולים בשני . ואם כן שזר טפי להשוות המדות
ולחכשיר כמותם . כיון שכול . מטעם דהשתא כולי עלמא בקיאים . ואל תשיבני משני ימים טובים של בלית . דאהבא
שלאו מתם דלעבדו משום דלמא גזירי מלכות . שלא יתעסקו במצות . ותשתכח סוד העבר ויעשו מלאה חסר כו' . ויאכלו
חזן בפסח . כדאיתא בפרק קמא דביצה דף ד' . וכי עבדין . יום טוב שני קודם תו לוכא לזימא להא דתם . ודיני אחרוב
שאנו אלא בת משובין המדות עם בני ארץ ישראל . ועוד שהיא מצוה בשני עמיה . ולא בקדושת יום טוב תליא . ועיין
משנה ב' פרק ג' דביצה . ומ"ס הר"ב וטעמא דגזרו כו' . והרי כו' . אלא טלטול בעלמא דטלטול מיהו איכא . מאחר
דאין עשוי כלי . אף על גב דחוי למצוה כדאשכחן בקנים דשליח במנחות פרק י"א משנה ו' . תוספות . ומ"ס שם יטלנו
כו' . ויעבירו דא ברשות הרבים . הכי איתא בגמרא וכתב רש"י . ה"ה דמצי למימר ויזיא מרשות היחיד לרשות
הרבים . (ולא נקט הכי אף על גב דהוי אורחא דמלתא טפי . תוספות פרק קמא דמגילה דף ד') . אלא שברוב מקומות ושיעורים .
יש לחוש להעברת ארבע אמות . ואין לחוש להוצאה . כגון שהיה מונח בכרמלית . או בקרפיף או בגינה דאין כאן אסור
הוצאה דאורייתא ויש כאן איסור העברה בר"ה ע"כ . וכתב הר"ן בריש פרק ד' דר"ה . וא"ת תו"ש הכי דגורין . ומ"ס מילה
דלא גורין . (בריש פ"ט דשבת) שם יעביר תיגוק . או איזמל בר"ה . וי"ל דהכא שאני . לפי שהכל טרודין בהן ולא
מדכר חד למצוה . מה שאין כן במילה . ע"כ . ועיין במשנה ב' פרק ז' דפסחים . ומ"ס שם יעביר תיגוק ר"ל לאחר
המילה . שהיא חולה וככפות דתי . כמ"ס בשבת בשם התיספות . (ועיין במ"ס במשנה ב' פרק י"ח דשבת) והתוספות פ"ק
דמגילה דף ד' . תירצו משום דמילה חמירא שכן נכרתו עליה י"ג בריתות . וגם אין אדם מל אלא א"כ הוי בקי . דככנה יש בדבר
ע"כ . ועיין מ"ס ב"ד במשנה ב' פ"ק דמגילה . ומ"ס והיינו טעמא דשופר . במשנה ג' פ"ד דר"ה . עוד ע"ס במשנה ג' ומשנה ה'
ומ"ס והיינו טעמא דמגיל . אגזירה שם יטלנו קאי . וכמ"ס במשנה ב' פ"ק דמגיל . אבל משום דלא בקיאיין לא שייך לענין מגיל
דכיון דמדדריהם היא . אפילו היינו בקיאיין . לא היה דוחה שבת :

ג ערבה שבעה כיצד . וגירסת הר"ם ששה ושבעה כדלעיל . יום שביעי של ערבה שחל להיות בשבת . כתב הר"ב
דעביד הכרא לדעת שהיא דאורייתא כו' . תקון דשביעי שלה דוחה שבת במקדש וכו' . ומפרש בגמרא .
אבל בראשון לא תקנו דלא מוכחא מלתא דמשום ערבה תקנו . אלא יאמרו דהואיל ומסים לולב חדתי דהוא נמי לערבה .
וכיון דקא מפקת ליה מראשון אוקימא אשביעי יום מסים . או ראשון . או אחרון . ובכולהו יומי לא תקינו דלדתי דאתו
לזולתי במצות לולב . ולומר שאינה חשובה כמו ערבה . וכי תימא דהשתא דתקינו דערבה לדתי כדי לפירסם . אם כן לולב נמי
אינו מפורש בתורה . אלא ולקחתם לכם ביום ראשון . אבל דשבעה במקדש מושמתהם לפני ה' אלהים שבעת ימים ילפי' בפרק
דלעיל משנה י"ב . ואיכא למטעי דלמא לאו שיחת לולב קאמר . ליתקיני דלדתי אף באי משאר הימים ומשניגין דלולב דמס ר לכל
לא בני לתקן משום פרוסמא . דשם יעבירו ד' אמות ברשות הרבים . אבל ערבה אינו מסורה אלא לשלוחי ב"ד . פירש הר"ן .
דכמו שבזקדס הביאו שלוחי ב"ד ממקום הנקרא מינא כדלקמן . וכן בגבולין נמסר לשלוחי בית דין להביאם . וכיון שמיד שלוחי ב"ד
לנקחים אימת ב"ד עליהם . וליכא למיחש לשמא יעבירו כו' . ורש"י פי' שלוחי ב"ד מביאין וכגוים מקיפין . לא היה נעילה אחרת
וכולהו זריזין והירין .

ודעת הרמב"ם נראה כה"ן. דגבי ערבה דשבת כתב ולמחר זוקפין בו. ונאין הטעם וליקחים ממנה וגו' טעם כדרך שטעין
 בכל יום. ומ"ש הר"ב הל"מ עיין במשנה ה' ומ"ש הר"ב. והאידנא אינה אלא מנהג כדאיס בו. קשה והרי נביאים האחרונים
 שהם חגי ומדרין. בתחלת בית שני היו. ואי אלו הנביאים שהביאו לנו כן בזמן הזה. ובגמרא דבזמן המקדש. בגבולים הוא
 מנהג נביאים. וי"ל דה"ק הר"ב והאידנא אינה בו. אטעניי מהדר וקאי. כלומר דהאידנא אע"ג דה"ל למעבד נמי שבעה ימים
 וזכר למקדש כמו בלולב. אפי' הכי אינה אלא בשביעי. הואיל

אמ"ם
 ה"ל פ"ג ס"ג
 נולד הל' כ"ב
 וי"ן : ז' : ס"ה
 כ"ג טו"ה ס"ה
 ת"ה ה"ה י"ב
 תר"ג ס"ה

הכי אינה אלא בשביעי. הואיל
 ובגבולין אינה אלא מנהג
 נביאים אפי' בזמן הבית. וי"ן : ז' : ס"ה
 דבגבולין אין לערבה עקר מן
 התורה להכי לא תירנו שבעה
 זכר למקדש. כמו בלולב דאית
 ליה עקר מן התורה והכי איתא
 בגמ' וטעמא דקבעו השביעי
 ולא יוס אחר. כתב ב"י בסו'
 תרס"ד. הואיל והיה מיוחד
 במקדש לדחות השבת :
 ד מצות לולב. פירש' מנוס
 לולב ב"ט הראשון
 שחל להיות בשבת כיצד :
 והחזנים פירש הר"ב שמים
 ועיין מ"ש בס"ד
 רפ"ז דיומא : על גב האילנות
 ה"ג גב דליתא בגמ' דאי על
 הגב. היה מתיישב. וי"ב פסול
 ובפ"ק דפסחים גרסינן גג
 משום שהנחו החלות שם. כדי
 שיראו העם שלא הביע זמן איסור
 חמץ. וה"ג גרסינן גג במשנה
 ד' פ"ח דשקלים. ולא כמו

ד מצות לולב כיצד. יום טוב הראשון
 של חג. שחל להיות בשבת. מוליכין את
 לולביהן לחר הבית. והחזנין מקבלין כהם.
 וסודרין אותן על גב איצטבא. והזקנים
 מניחין את שלהן בלשכה. ומלכדים
 אותם לומר. כל מי שמניע לולבו בידו.
 הרי הוא לו במתנה. למחר משבימין
 ובאין. והחזנין זורקין אותם לפניהם. והן
 מחטפין. ומכין איש את חברו. וכשראו
 בית דין שבאו לידי סכנה. התקינו שיהא
 כל אחד ואחד. נוטל בכיתו : ה' מצות
 ערבה כיצד. מקום היה למטה מירושלים.
 ונקרא מוצא יורדין לשם. ומלקטין משם
 מרכיות של ערבה. ובאין וזוקפין אותן
 בצדי המזבח. וראשיהן כפופין. על גבי
 המזבח. תקעו. והריעו. ותקעו. בכל
 יום מקיפין את המזבח פעם אחת ואומרים
 אנא ה' הושיעה נא. אנא ה' הצליחה נא.
 רבי יהודה אומר. אני והו הושיעה נא.
 ואתו

ד [מצות לולב ב"ט ראשון של
 חג. שחל להיות בשבת כיצד]
 מוליכין את לולביהן מע"ש :
 החזנים שמים שהיו שם לזרכי
 צבור : על גב האצטבא רחבה
 של הר הבית מוקפת באנטבעות
 ליטב שם ומכובות למעלה מפני
 הגשמים : והזקנים הדואגים
 שלא ידחפוס למחר כשיבואו
 לקחת איש לולבו : ומלמדין :
 צ"ד את כל העם לומר אס' צבא
 לולבי אל יד חברי. הרי הוא
 שלו בזמנה כדי שלא יהא אצלו.
 לא נוול ולא שאלו : ה' נקרא
 מוצא בגמ' אומר. שטמו
 קלני"א ועוד היום כך שמו.
 והערה מצויה שם. והמקום
 דחוק מירושלים מעט. ופי'
 קלני"א חפשי ממש. ולפיכך
 נקרא מוצא שהיה מוצא ממש
 המלך בשביל הערבה שלוקחים
 משם מרכיות ענפים
 גדולים גדולים ו"א אמה.
 ומניחים אותם על יסוד המזבח
 וראשיהן זקופים ומוטין על המזבח אמה
 ה'.

שהועתק בספרי הרמב"ם בפ"ז מהלכות כלי המקדש גב :
 ומלמד דבגבולין היה כמ"ש שם ולא היה העם רב.
 אפי' וזוהו בגי' אנה ועוד

ולקמן במורביות נמי לא הוצרכו ללמד. מהאי טעמא לפירש' דלעיל שהיו רק כהנים. ולהר"ן והרמב"ם. היינו טעמא דערבה
 שלוחי צ"ד הביאום. ואין אחד מהן זוכה בה עד למחרת. וכ"כ תוספת סוף דף מ"ב :
 ה מורביות פי הר"ב ענפים גדולים. עיין מ"ש במשנה ה' פ"ג דשביעית : וזוקפין אותן בצדי המזבח. היינו לאחר
 שהקיפואו פעם אחת. כ"כ תוספת. ולהרמב"ם שכתבתי לטובו במשנה ג' נראה דזוקקו היה מתחלה.
 ואח"כ נוטלין. כלומר כמו כתיבת לולב ועוד נראה מלשוננו שם דלא הקיפו. אלא בלולב : וראשיהן כפופין ע"ג המזבח.
 יליף לה בגמ' מדכתיב (ההלים ק"ח) אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח ופירש' אסרו כמו הקיפו. אסרו לבטן בראשית
 ס"ט) תרגום יסודי ישראל : בעבותים באילנות כמו ובין עבותים היה למרהו (יהוקאד ר"א) : עד קרנות שהם גבוהות הן
 המזבח. ועיין משנה ג' דהל"מ. אלא דאסמכוהו אקרא. ומ"ש הר"ב שהיו גדולים ו"א אמה. ומוטין על המזבח אמה. בדליתא
 בגמרא. דאיסוד מנה לה זבובה המזבח מן היסוד עד גבו שהוא מקום הקרנות ח' אמות. כדתנן בפ"ג ממדות ומפני שהכובד
 צולט אמה כדתנן התם הוצרך למושכן לשפת כייסת היסוד וכמנא שפטי ההטויה לא נשאר רק צ' אמות בקרוב והיו כפופין אותן
 צ' אמות תקעו והריעו ותקעו לשון הרמב"ם בהלכות לולב בעת שהיו מביאין אותה וסודרין אותה תוקעים זכר. וכתבו
 התו' משום שחמה ובפ"ה דף כ"א מפרש רש"י בראש השנה יליף לכל תקיעות כשומה לפניו ופשוטה לאחריה :
 בקיפין במשנה ג' פי' הר"ב דבערבה היו מקיפים. ורמב"ם כתב כמ"ד דהיו מקיפים בלולביהם. ומיהו המקיפין לא היו אלא
 כהנים לכ"ע שאע"פ שישראל נכנס ללורך מזה לעזרת כהנים מ"מ בין האולם ולמזבח אינו נכנס. כדתנן סוף פ"ק
 דכלים וזכרי מפרש בגמ' : אני והו' פי' הר"ב שני שמות של ע"ב. הנקובין בויע' ויבא' ויע' בפרשט' בשלח' דכל
 אחד יש בו ע"ב אותיות. ומתן שם המפורש את ראשונה של פסוק ראשון ואחרונה של אמצעי וראשונה של אחרון. וכן בזה הסדר
 כולן.

השם הראשון והו' וי' של ויסע ה"א דכל הלילה וי' דויע' ושם הל' הוא חגי' אלף (דישראל) נו"ן ראשונה להענין בחשבון
של מפרט וי' ד' דרוח קדים כן פירש' וכאשר נעשה שתי מערכות מאלו השמות יהיה השם הל' הראשון מערכה השניה
וזמלא שאלו שני שמות חגי' והו' הם הראשונים לשתי המערכות והקדים שם חגי' והו' ראשית מערכה שניה כדרך חגי'
ראשון ואזי אחרון' שוב זמלא חלוקת שם ע"ב לחלפין: בספר הכהן הביאו הספ"ר' והכאמי' וכתבו התוספות ואזי
שתי שמות הללו משום דדרשין
בז"כ רבתי קרא דיוחאל (א)
ואזי בתוך הגולה וקרא דכתיב
בירמיה (ב) והוא חסור
בזיקים כביכול הוא בעלמו והיינו
השענה שיושיע לעלמו:
ואתו היום' בשביעי' רש"י:
ויפי' לך מוצח' היופיהוה לנו עושין לך שאתה מכפר עלינו' רש"י בגמ' : ליה' ולך מוצח' פירשו בגמ' דה"ק ליה
א:חנו מודים' ולך חנו משבחים' ליה חנו מודים ולך חנו מקלסים' ופירש' ליה חנו מודים שהוא חלפנו' מודים
ללא לשון הוד אלא לשון תודה שאנו מודים בו ולא כופרים' ולך חנו משבחים שאתה חננו לפנינו לכפר עלינו ע"כ' ור"ת לבעל
כף נחת שכתב ו"ל ליה לנו שהזכיר בסמוך' חגי' והו' הושיעה נא' ואית דגרסי ליה שם יו"ד ה"א' ואינו נראה דלמה לנו להזכיר
כאן זה השם מה שלא הזכיר בכל המונה ולא בכל התורה כי אם פעם אחת' ועוד שהו מחלוקת' יהודה עם תגא קרא' ש"ק
אומר שבהקפת המוצח היו מזכירין שם עלמות השם' ואומרים אלא ה' הושיעה נא' ור' יהודה אומר שלא היו מזכירין אותו כי אם
בבבוי' הו' ואם בהקפה עלמה שהיא מורה וכעין תפילה' לא היו מזכירין עלמות השם' כל שכן בפטירה שאין כאן לא מילה ולא
תפלה' עכ"ל' ואין חגי' מודה לו בזה כלל' אלא כאית דגרסי דהכי נהגי עלמא בסדר ההושענות שהכניס הפייטן זה הקילום
בפייטו' וכן מנוקד בסיפורים חדשים גם ישנים' וז"ש שלא הזכיר בתורה כי אם פעם אחת' לא ידעתי איזה שוכר ואיזה שבת
ששנים בתורה ב"א בשלח' בשירה עזי וזמרת יה' ובסוף בשלח כי על כס' (יהלכת כרצא דבתראה הוא וס' צפרק
ע"פ דף ק"ז דכס' יה' נחלק לשנים דמה שנדפס בגמרא' רבא קודם רב' ודאי טעות מהמדפיסים הוא' ודרבא ז"ל רב' ורב
צ"ל רבא' והא דבמסרה מלכיס א' ג' לא קחשיב ליה בהדי פס קיס' דאית בהון ה' מילין גרדפין מן צ"ב חנו' אולה להכריז
יחנן ורב' דס"ל דס' אחד הן' אבל ההלכה ודאי כרצא דבתראה הוא' וכן מופא מפירש"י' פרשת בשלח' גם בזוהר פרשת
בראשית' דנחלק לשנים' גם במסרה נחמיה ב' קחשיב ליה' אבל מה דלא חשיב שם' גם לי גם לך לא' דמלכיס א' ג' הא
ודאי השמעת המעתיקים' או המדפיסים' וכן נמי נר"ך להיות ו' פסוקים וכן גמסרו ו' פסוקים במסרה קטנה בפרשת ושלח'
ובחזאל א' כ' ה' (והרי שניה בתורה' ובגביאים גמלאים אראה יה' בארן החיים במלכיס וישעיה' ובכתובים מן המיזר קראתי
יה ענני ב"ר חגי' ומוכל אלו ענין הרוחות כי זה השם ראוי לאומרו ולהזכירו בתפלה' שכן הזכיר על מפתח של מזרים'
ושל עזלק' ורפואה חקיה ובתפלת ההלל מן המזר' ומה שהביא רחיה מנחלוקת רבי יהודה ותנא קמא' חגי אומר לפי דרכו
משם ראיה דכתיב דפליגי רבי יהודה ות"ק חד אמר שמוכיר' השם חד אמר בכינוי' הכי נמי ת"ק ור"א' אלא ת"ק דר"א ס"ל כרצו
יהודה ורבי אליעזר כתנא קמא דר"י' וכיון דת"ק דר"י סובר שמוכיר השם לא ה"ל לר"א לחלוק לעיל משום דסובר כת"ק' ועוד
מאן לימא לן להני תלתא פירושים שכתב הר"ב בטעמו של רבי יהודה דפליגי' ולפיכך סובר דטעמו להזכיר רק כינוי' דאפשר
וקרוב שמוע דכתיבו פירושי כתביו' יהודה וכיון שיש בכינויים אלו' כל הני טעמי' סובר דיותר ראוי לאומרם' ולא מפני
שאין ראוי להזכיר שם העצם' ובלי ספק עוד לו טעם' או טעמים נסתרים ממנו וגלויים לראי השמש ואור החמה' ועוד
מאיכי יתתי סר' יחוש להזכיר שם העצם בתפלה' ובשלשון הכתוב' ממש' אלא ה' הושיעה נא' ובמקום הקדוש והגורא הוא אשר
הפירוש בגמרא' הכל בשלשון עברית' חזן מתיבה וז' קשיא למה' ועוד ראיתי בהקדמת רבינו לספר גבורות ה' וכן בספר
דרך חיים' שכתב לפום ריהטא' ולפי דרכו' שלכך אמרו עומדים נפופים ומשתחוים רוחים שהא בהשתחיה' כדאמרינן
ליה חנו משתחוים' וכתוב ענני במרחב יה' שמוה השם ההרבה' הנה מבואר מדבריו שכן הוא גירסתו' ולא כדבריו בעל
כף נחת' גם עיין עוד במסנהד' פ' דלקמן מ"ש שם בס"ד' ועוד שמע נא את אשר אגיד לך דבר יקר שנעתי מפי חכם'
מזכתי הדור שמו מהר"ר מאיר באך יו"ר' אמר כי שם ההו"ה הנכבד והגורא בנקודותיו הידועות ראוי לחקור על שרשו ואמר
כי שרשו הם שתי אותיות האחרונות והוא עתיד מבנין הפעול כזו והיה לתפלה נחמיה ו"א' וכמו ולי יהושיע בהלל' וכמו
שאלו הו"ו היא שנהפכה מיו"ד' כי השרש ידה ויסע כן משפט העתידים נחמיה ו"ד' בזה הבנין כן וי' ששם אותה וי"ד'
אלא שזמשע הלשון הקודש נהפכה לוי' בזה הבנין' ואע"פ ש"ל כי לא נהפכה ושרשו ויהיה כפירוש ז"ל לשון שמה'
כמאמר' איכה רבתין בין וי' ליה נמלט ר' יוחנן בן זכאי' אבל הקמן תהיה לנקבה' לכן הקרוב אליו שהשרש יה והוא השם שהוא
קדוש ואינו מתחיל וזוה השם כן ד' בא בעתיד ופירוש השם יה כתרגומו דמילו' ויאמר נא שהוא עתיד להטיל חימה יתירה על
הבריות עכ"ד'

ואותו היום' מקיפין את המזבח שבעה פעמים' בשעת פטירתן מה הן אומרים'
יופילך מזבח' ויפילך מזבח' ר' אליעזר
אומר' ליהולך מזבח' ליהולך מזבח'
ו במעשהו
א:חנו מודים' ולך חנו משבחים' ליה חנו מודים ולך חנו מקלסים' ופירש' ליה חנו מודים שהוא חלפנו' מודים
ללא לשון הוד אלא לשון תודה שאנו מודים בו ולא כופרים' ולך חנו משבחים שאתה חננו לפנינו לכפר עלינו ע"כ' ור"ת לבעל
כף נחת שכתב ו"ל ליה לנו שהזכיר בסמוך' חגי' והו' הושיעה נא' ואית דגרסי ליה שם יו"ד ה"א' ואינו נראה דלמה לנו להזכיר
כאן זה השם מה שלא הזכיר בכל המונה ולא בכל התורה כי אם פעם אחת' ועוד שהו מחלוקת' יהודה עם תגא קרא' ש"ק
אומר שבהקפת המוצח היו מזכירין שם עלמות השם' ואומרים אלא ה' הושיעה נא' ור' יהודה אומר שלא היו מזכירין אותו כי אם
בבבוי' הו' ואם בהקפה עלמה שהיא מורה וכעין תפילה' לא היו מזכירין עלמות השם' כל שכן בפטירה שאין כאן לא מילה ולא
תפלה' עכ"ל' ואין חגי' מודה לו בזה כלל' אלא כאית דגרסי דהכי נהגי עלמא בסדר ההושענות שהכניס הפייטן זה הקילום
בפייטו' וכן מנוקד בסיפורים חדשים גם ישנים' וז"ש שלא הזכיר בתורה כי אם פעם אחת' לא ידעתי איזה שוכר ואיזה שבת
ששנים בתורה ב"א בשלח' בשירה עזי וזמרת יה' ובסוף בשלח כי על כס' (יהלכת כרצא דבתראה הוא וס' צפרק
ע"פ דף ק"ז דכס' יה' נחלק לשנים דמה שנדפס בגמרא' רבא קודם רב' ודאי טעות מהמדפיסים הוא' ודרבא ז"ל רב' ורב
צ"ל רבא' והא דבמסרה מלכיס א' ג' לא קחשיב ליה בהדי פס קיס' דאית בהון ה' מילין גרדפין מן צ"ב חנו' אולה להכריז
יחנן ורב' דס"ל דס' אחד הן' אבל ההלכה ודאי כרצא דבתראה הוא' וכן מופא מפירש"י' פרשת בשלח' גם בזוהר פרשת
בראשית' דנחלק לשנים' גם במסרה נחמיה ב' קחשיב ליה' אבל מה דלא חשיב שם' גם לי גם לך לא' דמלכיס א' ג' הא
ודאי השמעת המעתיקים' או המדפיסים' וכן נמי נר"ך להיות ו' פסוקים וכן גמסרו ו' פסוקים במסרה קטנה בפרשת ושלח'
ובחזאל א' כ' ה' (והרי שניה בתורה' ובגביאים גמלאים אראה יה' בארן החיים במלכיס וישעיה' ובכתובים מן המיזר קראתי
יה ענני ב"ר חגי' ומוכל אלו ענין הרוחות כי זה השם ראוי לאומרו ולהזכירו בתפלה' שכן הזכיר על מפתח של מזרים'
ושל עזלק' ורפואה חקיה ובתפלת ההלל מן המזר' ומה שהביא רחיה מנחלוקת רבי יהודה ותנא קמא' חגי אומר לפי דרכו
משם ראיה דכתיב דפליגי רבי יהודה ות"ק חד אמר שמוכיר' השם חד אמר בכינוי' הכי נמי ת"ק ור"א' אלא ת"ק דר"א ס"ל כרצו
יהודה ורבי אליעזר כתנא קמא דר"י' וכיון דת"ק דר"י סובר שמוכיר השם לא ה"ל לר"א לחלוק לעיל משום דסובר כת"ק' ועוד
מאן לימא לן להני תלתא פירושים שכתב הר"ב בטעמו של רבי יהודה דפליגי' ולפיכך סובר דטעמו להזכיר רק כינוי' דאפשר
וקרוב שמוע דכתיבו פירושי כתביו' יהודה וכיון שיש בכינויים אלו' כל הני טעמי' סובר דיותר ראוי לאומרם' ולא מפני
שאין ראוי להזכיר שם העצם' ובלי ספק עוד לו טעם' או טעמים נסתרים ממנו וגלויים לראי השמש ואור החמה' ועוד
מאיכי יתתי סר' יחוש להזכיר שם העצם בתפלה' ובשלשון הכתוב' ממש' אלא ה' הושיעה נא' ובמקום הקדוש והגורא הוא אשר
הפירוש בגמרא' הכל בשלשון עברית' חזן מתיבה וז' קשיא למה' ועוד ראיתי בהקדמת רבינו לספר גבורות ה' וכן בספר
דרך חיים' שכתב לפום ריהטא' ולפי דרכו' שלכך אמרו עומדים נפופים ומשתחוים רוחים שהא בהשתחיה' כדאמרינן
ליה חנו משתחוים' וכתוב ענני במרחב יה' שמוה השם ההרבה' הנה מבואר מדבריו שכן הוא גירסתו' ולא כדבריו בעל
כף נחת' גם עיין עוד במסנהד' פ' דלקמן מ"ש שם בס"ד' ועוד שמע נא את אשר אגיד לך דבר יקר שנעתי מפי חכם'
מזכתי הדור שמו מהר"ר מאיר באך יו"ר' אמר כי שם ההו"ה הנכבד והגורא בנקודותיו הידועות ראוי לחקור על שרשו ואמר
כי שרשו הם שתי אותיות האחרונות והוא עתיד מבנין הפעול כזו והיה לתפלה נחמיה ו"א' וכמו ולי יהושיע בהלל' וכמו
שאלו הו"ו היא שנהפכה מיו"ד' כי השרש ידה ויסע כן משפט העתידים נחמיה ו"ד' בזה הבנין כן וי' ששם אותה וי"ד'
אלא שזמשע הלשון הקודש נהפכה לוי' בזה הבנין' ואע"פ ש"ל כי לא נהפכה ושרשו ויהיה כפירוש ז"ל לשון שמה'
כמאמר' איכה רבתין בין וי' ליה נמלט ר' יוחנן בן זכאי' אבל הקמן תהיה לנקבה' לכן הקרוב אליו שהשרש יה והוא השם שהוא
קדוש ואינו מתחיל וזוה השם כן ד' בא בעתיד ופירוש השם יה כתרגומו דמילו' ויאמר נא שהוא עתיד להטיל חימה יתירה על
הבריות עכ"ד'

ואין סתירה לדבריו ודברי בעל ספ"ר • סכתב שמונה השם לא
 נגזר שום פעל • כי הוא דיבר ככתבו • מבלי שהביט אל
 שרשו • (ומנאחי להראב"ע בפירושו לפסוק עזי וגו'
 שבשירת היים • סכתב בזה הלשון • ובעבור כי מלת אהיה ידוע
 בלשון • הוצרך להחליף בו ד' בוי' בשם הנכבד ע"כ) ובכן
 אפרשיו כמטויה • ובה נא וראה כמה לרקו דבריו • שהרי אמרו
 ז"ל בפסוק כי יד על גס ייה • שאין השם שלם עד שימחה ורעו
 של עמלק • והרי ע"י משה רבינו עליו השלום נאמר זה הכתוב
 ואשאלך והודיעני מה זה שנסבע שאין השם שלם • והיה בזמן
 האשכנז ואחריו שני מקדשים וכמה פעמים נזכר בתורה השם
 השלם • ואלו זה השם יי לא בא בתורה אלא פעמים • אבל
 לפי הדברים הללו הענין כחשמו ששם השלם הוא הוראה
 על שיטיל אומה על הדברות לעתיד • וביאר עכשוו בשבועה
 זו ששלימותה לא תהיה • אלא לעתיד אחר נקמת עמלק •
 ואלו לא ביאר בכאן • לא היונו יודעים מהשם עצמו שהוא
 עתיד • על אזה עתיד שהוא אומר • שיש מחר שהוא לאחר
 זמן • ויש מחר שהוא למחרתו • ומעכשוו זכינו לדון שיה השם
 הפירו עכשוו במקדש • הוא ולא אחר • שלא בלבד שהוא קדש
 שאינו נמחק • כי אם גם זאת שהוא שרש השם הגדול והגורא •
 ואתה קורא ידיו ומשכיל • הסכת ושמוע דרו"ל על שם הזה
 היה הוה ויהיה שאמנ' שלששם הם אינם רמוזים • אבל כתיבים
 כסדרן • וזה כי אחר שאמרנו ששרשו יו"ד במקום וי"ו • הרי לך
 יהיה • וכן היה בהסיר יו"ד העתיד • גם הוה • כי היה בחולס
 הה"א ענינו כמו הוה וכן אתה מונא • שיה"ט) הנה יד ה'
 הוה עמקך • ואם בעל נפש אתה ועמדת בסוד ה' הדע מן
 מונא דבר כי זה השם בן שתי אותיות הוא ראשית הגלוי • והשם
 בן ד' אותיות סוד המרכבה • ואמרו האבות הן הן המרכבה •
 אבאד • י"ט אחר הרבה שנים סכתבתי להא דלעיל להלכתא
 כרצא דבתראה הוא דמחלק כסיה לשנים באו
 לודי שמוע גיטין להרב הגדול מהר"ר שלמה לוריא ז"ל ה"ה
 הועתקו מספר ים של שלמה מומסכת גיטין פרק השולח • ושם
 ראיתי דפסק נמו כרצא דבתראה הוא • אבל כפי גירסת הספר
 דרצא מוקדם לרב ועם היות שאין מדרכי בחבור הזה להאריך
 בפסקי הלכות אפס כי הרב הגדול הגאון הזה הוא מובהק
 חרוף ובקי וך ובקי והיה כי יראה הרוחה יאמר מה לנגס אלא
 הענק • וגם יהיה לו נחת לבעל כף נחת כי מנא און לו • וגברא
 רצא דמסייע ליה אמור אומתי להביא הדברים בכור הבחינה
 ולהוציא מתוכה שהגירסא מוכרחת להיות רב • במקום רצא
 ורצא במקום רב כמו סכתבתי • והגני מעתיק תהלה ל' הסוגיא
 [פסחים ריש דף קי"ז] ואח"כ אעתיק דבריו של רש"ל ז"ל •
 ואחר כן אשיב עליהם בעה"י ובחר לך הנאות והנדק •
 לישון הסוגיא אמר רב חסדא • אמר ר' יוחנן הללויה וכסיה
 וידיה אחת הן רצא אמר כסיה ומרחביה אחת הן
 רצא אמר מרחביה בלבד איבעיא להו • מרחביה לרב חסדא מאי
 תיקו • איבעיא להו ידיה לרב מאי תא שמוע • דאמר רב

ידו יה מחלק לשנים לפיכך ידיו חוליה קודש איבעיא להו
 הללויה • לרב מאי • תא שמוע דאמר רב חסדא תילים דבי חביבי
 דכתי' דבו הללו בחד גיסא ויה בחד גיסא ע"כ בסוגיא
 והנה רש"ל ז"ל ה"ה בסדר א"ב של שמוע גיטין שלו באות
 היו"ד בשם ידיה • שם סכתב בפשיטות • שרצא הוא
 שאמר מרחביה וכסיה באחת ורב אמר מרחביה בלבד • ובתחלת
 אות הכ"ף • סכתב וז"ל • לפי הסוגיא שהוכרתי דקיימא לן כרצא
 דאמר מרחביה וכסיה אחת א"ב למה כותבין הסופרים • לפי
 תיקונם כסיה בעינין ב' תינות • נגד הסוגיא וההלכה • ואף
 אם תמנא לומר • שאין הלכה כרצא • הלא אף רב חסדא בשם
 רבי יוחנן • נמי סבירא ליה הכי • ועוד אין מחלוקת בכסיה •
 מדפריך ההם לרב דאמר ידיה נחלק לשנים • הללויה מאי •
 ולא פריך כסיה • משמוע דאין מחלוקת בכסיה • ואין לומר
 מ"ש ההם חדא היא ר"ל שלא יכול לפסוק בב' שיטות • והיינו
 דמסיק ההם הללויה בשתי תיבות • שיכול לכתוב בב' שיטות
 כיוו שהיה כתוב בתילים דרבי חייה • זה אינו • חדא דלישנא
 אחת היא • לא משמע • אלא תיבה אחת • ועוד דלפי זה
 משמע • אבל ידיה לרב נחלק לשנים וכותבין בב' שיטות •
 דהא ליתא כאשר הוכחתי • מנדר לעיור שהוא שני תיבות •
 ואין לחלק בשתי שיטות אם לא בתפרש סכד לעומר אין צריך
 לכתוב בשתי שיטות • לאפוקי בת היענה שצריך ב' שיטות •
 וכבר הוכיח מהרא"י • דליתא כי לא נמנא כן בספר תורה •
 (הוכחה זו כתבה בשם ידיה ומס"פ אלו טריפות היא) על כן
 אומר אני אי אישר חילי אבעלגיה להזהיר הסופרים עכ"ל
 רש"ל ז"ל • ואני אומר וקורא אני על הגאון רש"ל ז"ל ה"ה •
 המקרא הזה לא יאונה לצדיק כל און • ולכן לא נחבטל על ידו
 כי אוכיח בראיות ברורות שהסופרים שהכותבין כסיה בשתיים
 מכוונים כהלכה • וכמו סכתבתי כבר לעיל • לפי שרש"ל
 סכתב דרצא אמר מרחביה וכסיה אחת היינו סכן הגירסא
 בגמרא • רב חסדא אמר ר' יוחנן ואחר כך רצא • ואחר כך רב
 ואף שקשה ודאי למה נסדר רצא קודם רב פירכא זו הכניסה
 רש"ל בשם ידיה • סכתב והלכה כרצא • דבתראה הוא
 אפילו פליג אר' יוחנן • כ"ש אי פליג ארב חסדא ואמר שלא
 אמר ר' יוחנן • אלא הכי תרתי • ואין לומר דרצא לא פליג • אהא
 דרב חסדא למוטוי • אלא להוסיף מרחביה • דא"כ לא ה"ל
 לומר אלא מרחביה לחודיה • ועוד דהא בתר הכי בעי מרחביה
 לרב חסדא מאי • ועינד בתיקו עכ"ל • הנה שסובר דלהכי
 מוקדם רצא נושוס דקאי אדרב חסדא • ואמר דלא אמר ר"י
 כדאמר רב חסדא משמיה אף בלשון ספיקא סכתב כן • אי פליג
 ארב חסדא • ואני אומר שאף ספק אין כאן • ומעולם לא נחלק
 רבא על מה שאמר רב חסדא משמיה דר' יוחנן • ויאמר הוא שלא
 אמר ר' יוחנן כן • דאי הכי • לפי סוגיא השיטות הל"ל • ורצא
 לרבא אמר כסיה ומרחביה ולפיכך עקרושל הדברים דרב מוקדם
 בלבד וכלומר אינך בשתיים והלכה כמותו דבתראה הוא • והשתא

דרב אמר מרחציה וגם יה און מקום לדיוקיה של רש"ליאמאי
לא פריך לרב כסיה מאי דהא חיובי אמר כסיה אחת ועוד
אני אומר אפי' אי רב אמר מרחציה בלבד לוכא לדיוקא
דרש"ל דהא אי איתא דמשום הכי לא פריך לרב כסיה מאי
משום דלא פליג אכסיה וכ"ע

גיבויות כלים של זכב מלאים מים כדי שלא יכמשו עליהן
חריות ענפים של דקל היו מביאים בין בחול בין בשבת ולא
עריבה דכתיב כפות חמרים שמים כן א' ללובב ואחת למזבזב
ואין הלכה כר' יוחנן בן ברוקה ז' מיד התינוקות שומטים את

לולביהן הגדולים שומטים לולבי
התינוקות מידן של תינוקות
ואוכלים הגדולים את רוביהן של
תינוקות ואין בדבר משום גזל
שקד נהגו משום שמה פירוש
אחר התינוקות משליכים לולביהן
מידם ואוכלי את רוביהן בשביעי
אכל הגדולים און אוכלים
את רוביהן כל אותו היום דכיון
שהקלה למנוה לתקנת היום
הקלה לכלו ח לא יקור
אבל שלה לסתרה דהא
כל היום חובתה אכל

במעשהו בחול. כך מעשהו בשבת
אלא שהיו מלקטין אותן מערב שבת
ומניחים אותן בגיבויות של זהב כדי שלא
יכמשו ר' יוחנן בן ברוקא אומר חריות
של דקל היו מביאין וחובטין אותן
בקרקעי (נ"א ע"ג מוצח) בצידהי המזבזב ואתו
היום נקרא יום חבוט חריות ז' מיד
התינוקות שומטין את לולביהן ואוכלין
את רוביהן ח' ההלל והשמחה שמונה
ביצר מלמד שחייב אדם בהלל ובשמחה
ובכבוד י"ט האחרון של תנ"כי שאר כל ימות
החג סיכה שבעה ביצד גמר מלאכול
רא יתיר כוכתו אבל

מורו ביה איכ רבא ל"ל לאדכורי
כסיה כמו שרב לא הוצרך
להזכירו משום דכ"ע מודי ביה
ה"ג רבא לא ה"ל למנקטיה ותו
דהשתא רב כמו רבא קאמר ה"ל
לסתמא דגמרא לומר וכן אמר
רב ויהי עס זה מיושב גס כן
אמאי לא הקדים רב לרבא ותו
לפי סוגיות כל הסיטות אי אית'
דפשיטא להבעין דכסיה כ"ע
מודו הכי ה"ל כסיה לרב לא
מבעיא ליה דאחת היא אלא
ידידיה כו' הללויה כו' ובלא"ה
נמי תמיה לי הכי ס"ד להבעין
למעבי אלי יה דרב וכפי גי'
הספרים שתפס רש"ל הלא רב

א מ"י פ"ס כ"ב
ב ת"י פ"י ע"ג
ג ת"י פ"י ע"ג
ד ת"י פ"י ע"ג
ה ת"י פ"י ע"ג
ו ת"י פ"י ע"ג
ז ת"י פ"י ע"ג
ח ת"י פ"י ע"ג
ט ת"י פ"י ע"ג

מרחציה בלבד אמר ובתיבה בלבד ודאי ממעט לכולהו איך ומאי מציעא ליה וכו' ת"ד ד' דהבעין דתיבת בלבד ממעט כסיה
דאמר רבא זו קשה תן הראשונות דא"כ לאו כ"ע מודו בכסיה ואף לית הלכתא השתא כרבא מכיון דכסתא גמרא מסדר לרב
באר רבא משמע דסתא גמ' כרב ס"ל ולא כרבא ויש לתמוה על רש"ל שלא עיין בפסחים דף קטו ע"ב בפירושו רש"ס שכתב
אדבעיא לכו ידידיה לרב מאי [כו] ת"ש חזינא תילי דבו חזיבי כו' וז"ל מפליג פליג או אוסופו מוסיק אבל רבא פשיטא דפליג
מדקאמר בלבד חזיבי דודי רבי חייא עכ"ל ורבי חייא דודו של רב היה כדאיתא בפ"ק דפסחים דף ד' ואף שיכול רש"ל ז"ל
לומר דאז"ל חזיבי דודו של רבא ואינו רבי חייא ויגיה דאמר רבא אמאי אומר ודאי אי שם לבו לדברי הרשב"ס יכול להיות שהיה
נכנס לדוחק זה אבל מדלא הביא להרשב"ס ויכתב עליו בן לית בזה ספיקא דאגב חורפיה לא עיין בפירושו וואי הוה עיין הוה
משכח ויהי מודה על האמת נדרך כל חכם כ"ש גדול כמוהו ועוד יש לי ראייה ברורה דרב הוא דאמר להא מלתא ולא רבא מן
הירושלמי פ"ק דמגילה רב ושמואל חד אמר הללויה וחרונה אמר הללויה כו' ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מן מה דאמר
רב שמעית מן חזיבי אס יתן לי אדם ס' תילים של ר"מ מוחק אני את כל הללויה שבו שלא נכתבין לקדשו הו רב דו אמר הללויה
עכ"ל והא הכא אין להגיה רבא מדבר פלוגתיה הוא שמואל ואע"ג דירושלמי חולק עם גמרא דידן דהא בגמרא דידן רב
אמר הללויה שמים לפי הגירסא שאני מחזיק בה וכפי פירושו הרשב"ס כראיה לי דלא קשיא דהא"ג דודאי הא דאמר רבי חייא על
תילים דר' מאיר והא דהעיד רב על תילים דרבי חייא ענינו הלוקים הסי' אבל הירושלמי לא ידע עדותו של רב מתתלים דר' חייא
דלא ידע מאן אמר דא ומאן אמר דא דרב ושמואל בבבל היו והלכך דיוק מדאמר שמעית כו' אבל גמרא דידן ידע נמי איך
היינו עדות רב על תילים דרבי חייא ושה היה עיקר לרב לסמוך על תילים דר' חייא וקול לא מיד' אלא ספור עבדי הסופרים
שכותבים כסיה בשתי תיבות דהשם קדוש וברוך הוא אשר הנחה נדרך אמת וחריות של דקל פי' הר"ב דכתיב כפת
חמרים שמים הן כו' ורבנן כפת כתיב גמרא : אותו היום נקרא כו' כקבו התוספת דלא יתגן כלל לפרש דרבי יוחנן בן
ברוקא לא פליג אלא בשביעי אלא אכולהו נמי פליג דסבר חריות של דקל היו מביאין כל שבעה ולא ערבה וכו' וכמו רבנן דנפקא
להו מהל"מ דהיינו כל שבעה והא דקמני מתניתין ואותו היום לאו דוקא יום אחד ז' מיד התינוקות שומטים וכו' כתב הר"ב
ואין בדבר משום גזל ר"ל גזל דדבריהם כת"ק דרבי יודה ב' שטנה ח"פ דגיטין ולשון רש"י לא משום גזל ולא משום דרבי
שלוש ומ"ש הר"ב בפירוש אחר התינוקות משליכין לולביהן מידם ופירש"י בגמ' דל' שומטים כמו שייטו ומעוהו בקרן וזוית
ומ"ש הר"ב כיון דהוקשה כו' וללשון ראשון פירש"י דשאני את רובי התינוקות שלא הוקלו למנוה גמורה :

ח מרמז שחייב אדם כו' ובכבוד יום טוב האחרון כו' דכתיב תג הבכ ת וגו' שבעת ימים וסמיך ליה וסמיך בחגך וזכית
בפרשת עשר תעשר חג הסוכות וגו' שבעת ימים תחוג וגו' וביית אך שמח לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה
או אינו אלא לילי ראשון ושישחוט מערב יום טוב דכלילה אין שומטין קדשים דכתיב ביום כוונהו ת"ל אך חלק ומה אית מרבה
אני ליג יום טוב אחרון שיש לפניו שמחה ומוציא ליל ראשון שאין לפניו שמחה גמרא ופירש"י דשאר לילות א"ל ריבויא
דככלל

אבל מוריד * הוא ממנה הכלים נאים ומצעות נאות שהעלה לתוכה : מפני כבוד יום * שיראה כמין לקראתו * למקום * שיש עוד בו הלילה : * מן השילוח * הוא מעין הסמוך לירושל' : מחזקת ג' לוגין * (זהו) פחות שבסוכים רביעית ההין לכבש :

שער הימים * אחד משערי עזרה נקרא כן על שם שבו מכניסין כלוחית שלמים דנסוך החג : תקעו והריעו * ושום שנאמר (ישעיהו"ב) ושאלתם מים בששון : עלה בכבש * שהיה בדרומו של מזבח ופנה לשמאלו שנסכים נעשים בקרן מערבית דרומית וכשהוא פונה לשמאלו היא הראשונה : שהיו משחרים פניהן * מחמת יין ודומין לכסף שהוא שחור מן הסיד : כמין שני חוטמין דקין * חוטם אחד בספל אחד וקב אחד בחוטמו * והכהן מערה בשי הספלים והנסכים מקלחים ויורדים דרך החוטמין על גב המזבח ובמזבח היה קב שבו היין והמים יורדין לשיתין של מזבח שהן חלולים ועמוקים מאד : אחד מעובה ואחד דק * אחד מהקבצים עבה והוא אותו של יין וא' דק אותו של מים * כדי שיהו כלן שניהן בבת אחת * שהמים ממנה יין ללאת יותר מן היין מפני שהיין עב יותר ומאחר ללאת

לפיכך היה הקב של יין מעובה והקב של מים דק כדי שיהו כלן בבת אחת : הג' מערבי של מים * מזרחי של יין הספלים היו נחונים אל הקרן סמוכים זה לזה זה לפני זה * אחד ללד מערב ואחד לפניו מוננו דהיינו למזרח : ר' יהודה אומר כו' בתרתי פליב אג' לוגין ואז' דקאמר תנא קמא ואתא ר' יהודה למימר * אף בשמיני מנסכים * ואין הלכה כר' יהודה : הגבה את ידך * כדי שגראה אם תתן מים בספל * לפי שדוקים אין מודים בנסוך המים : שפעם אחת נסך * לדוקי אחד את המים על רגליו :

אבל מוריד את הכלים ימין המנחה והלמעלה מפני כבוד י"ט האחרון של חג : * נ"ט נ"סוך המים ירו' שבעה ביצד * צלוחית של זהב * מחזקת ג' לוגים * היה ממלא מן השילוח * הגיעו לשער המים * תקעו * והריעו * ותקעו * עלה בכבש * ופנה לשמאלו * ב' ספלים של כסף היו שם * רבי יהודה אומר * של סיד היו * אלא עשהו מושרדן פניהם * מפני דייקן * ומנוקבין כמין ב' חוטמין דקין : אחד מעובה * ואחד דק * כדי שיהו שניהם כלן בבת אחת * מערבי של מים * מזרחי של יין * עירדה של מים * לתוך של יין * ושל יין לתוך של מים * יצא * רבי יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמונה * ולמנסך * אומרים לו הגבה ידך * שפעם אחת ניסך אחד על גבי רגליו * ורגמוהו כל העם באתרוגיהן : * במעשהו בחול * כך מעשהו בשבת * אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב * שאינה

דבכלל ימים הם והא דמרבה הלילה של אחרון משום דסמוך לשבעה * והיום אחיא בק' דעקר שמחה ביום * ואע"ג דכשהל יום הראשון בשבת ליכא שמחה דשלמי שמחה אינן דוחין את השבת דדוקא ביום טוב פליגי במשנה ד' פ"ה דביצה וה"ל למתני השמחה שמה ושבעה * הא

אוחזינן לה בפרקו דכסזים דף ע"א * ומשני דמשמחו בכסות נקיים ויין יסן * ובהכי תיחא נמי כל לילה שלאחר שבת שצבג דשלמים שנשטעו בע"ש כבר עבר זמן אכילתן :

מוריד את הכלים * לפי שרובן עושין סוכותיהן בראש גגן להכי תנן מוריד * רש"י * סוף מסכת שבת דף קנ"ד * המים צפ"ג דף ל"ד * ופ"ד דף מ"ד אמרינן דהל"מ הוא והכי מסקינן בפ"ק דתענית דף ג' * אע"ג דדרשי תנאי רמזי בקראי :

ביצד כלוחית כו' * הכא תנא סדר המילוי והניסוך ובפ' דלקמן תני השמחה והכילויאה מצית המקדש * השילוח למלאו : מן השלוח * פי' הר"ב הוא מעיין וכו' דכתי' ושאלתם מים בששון ממעיני הישועה * תוס' : רפנה לשמאלו טעמא מפורש במשנה ו' פ"ג דזבחים :

שני ספלים של כסף * הקשו בתו' * דקד כלוחית של זהב מקודש היה דהא במשנה דלקמן אמרינן דחבית לא היו מקודש ש"מ דלוחית מקודש היו * וא"כ היאך מורדין בקודש משל זהב לשל כסף והתנן דאין מורדין במנחות פי' אשמחה ז' * ובמשנה ד' פרקו דשקלים * ותירצו ד"ל דספלים היו קבועים בסיד * ולא כלים נכפו דנחשבים כגופו של מזבח * והרי הם כלבונה שהיתה בזויכין של זהב שהיו מקטירין על המזבח שרזין מושרדן פניהם * מפני היין דכיון דאמר מר עיריה של יין לתוך של מים * ושל מים לתוך של יין יצא * אחי לאשחורי * גמרא : עירדה של מים לתוך של יין וכו' * לכאורה

לכאורה דלעיל לפי שפעמים שמחליפין * אבל ל' הרמב"ם בפ"ו מהלכ' תמידין * ואם עיריה המים וכו' או היין וכו' ונסך שניהם בכלי אחד יצא : רבי יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שאניה * לא מנאחתי טעם לדבריו וא"א לומר דלא סבירא ליה הל"מ * כמ"ש בשם התו' בזיוצא בזה במשנה ג' פ"ח דיבמות * והאריך הרמב"ם בזה בדקמתו לזרעים עיין סס' ועיין שם במשנה ב' פ"ב דטועה * וי"ל דסבר ליה דכמו שנתרצית לשמחת שלמים כדלעיל ה"נ יש לרבות לשמחת ניסוך דמקרי שמחה כדלקמן ובעטם ללוג אפשר שסובר כראב"ז דמשנה ג' פ"ט דמנחות * דסבר ליה אפי' מנחה של ששים עשרון אינו מביא אלא לוגה וכיון דמתנדב סתם אינו מביא אלא לוג * ה"ג דלא פי' בכמה הוא הניסוך מביא לוג * ואף ר' נחמיה ס"ל כראב"ז כדאיתא בגמ' התם * ועוד אפשר דיליף ממזרע עני שמיא לוג שמן א' למנחתו * ואע"פ דזה יחיד וזה צבור יליף מהפחות כך נ"ל * ושוב מנאחתי בפרש"י פ"ג דזבחים שכתב בלוג גמירי לה ע"כ * ועיין עוד מ"ש שם בס"ד :

באתרוגיהן * ללמדך שאין ניסוך אלא

ר"ע
מ"ה
פ"ה
תמידין הל' ז'
תענית ג'
נ"ה
נ"ה
ר"ע
פ"ה
ס"ו

אלא בשחר בשעת נטילת לולב : גמ' פרק ב' דיומא ד' כ"ו :
 * היה ממלא מן הכיור * פי' הר"ב לפי שהיו משקעים אותו
 מבערב * וכן פירש"י * ועיין ביומא פ"ג משנה י"ח מ"ט
 שם בס"ד : רבנן ג' פסולים לגבי המזבח * מסקין
 צבת * משום הקריבהו נא לפתחך
 הר"ך או הישא פניך אמר ה'
 זבחות (בראשית א') :
פרק ה החליל
 עיין
 תשנה
 ג' פ"ג דכורו' ומ"ש הר"ב הרבה
 מיני זמר היו שם לקמן צ"ע :
של בית השאבה : שם המקום
 שהיו מתקנים לשומה *
 הרמב"ם : שאינה דומה כו'
 הא דלא קתני כיצד י"ט שחל
 להוות כו' כדפירקין דלעיל *
 משום דכתיב למוזר ולמוזר חליל
 של בית השאבה * דדיוק מנייה
 בגמ' הוא דלא דחי * הא
 דקרבן דחי תוס' * ועיין ב"ש
 ג' פ"ג דערובין *
 לא את השבת ולא את היום
 טוב * אע"ג דחליל אינו
 חסור אלא משום שחא יתקן כלי
 שיר * כמו לא מספקים * ולא
 מטפחים * דמשנה ב' פ"ה דבינה
 וקילין (בפרק בתרא דערובין)
 דאין שבות במקדש בית השאבה
 שאני * כדאמרינן בגמ' שאינה לא
 משום שחא יתירה * תוספת :

א שם הלכה
 ב כ' תי"י פ"ח
 סה' לולב סל' י"ג
 ג י"ג
 ד נ"ח תי"י פ"ט
 ה' סוכה סל'
 ו' כ' פ"ח
 ז' יוחא כ"ג תי"י
 ח' ע"ח מה'
 ט' שקלא סל' ו'

שאינה מקודשת * מן השלוח * ומניחה
 בלי שבה * נשפכה * או נתגלתה * היה
 ממלא מן הכיור * שהיו והמים המגולין *
 פסולים לגבי המזבח *
פרק ה החליל * חמשה וישישה * זהו
 החליל של בית
 השואבה * שאינה דומה לא את השבת *
 ולא את יום טוב * אמרו כל מי שלא ראה
 שמתת בית השואבה * לא ראה שמתת
 מיכיו : ב' בכוכבי' ויום טוב הראשון של
 חגי * ודרו לעזרת נשים * ומתקנין שבת קורן
 גדול * ומנורות של זהב היו שם * וארבעה
 ספלים של זהב בראשיהן * וארבע סולמות
 לכל אחד ואחד * ג' על כל סורה ומטרה *
 וארבעה ילדים מפירחי כהונה * ובידיהם
 כדים * גמ' א"ל * של שמן של מאה
 ועשרים לוג * שהן מטילין לכל ספל
 וספל : ג' * מבלאי מכנסים כהנים *
 ומדייניהן * מהן היו מפקיעין * ובהן
 היו מדליקין * ולא היה חצר בירושלים *
 שאינה

* שאינה מקודשת * שלא נתחנכה לעבודת מזבח דאיהו
 מיתי במקודשת אפסילו להו בלינה * סכלי שרת מקדשים *
 כדכתיב (שמות ל') כל הגזע בהם יקדש וכל הקדוש קדוש
 הגוף נפסל בלינה : היה ממלא מן הכיור * ואע"פ שהכיור
 הוקדש לכלי שרת ומקדש את
 מומיו לא היו נפסלים בלינה לפי
 שהיו משקעים אותו * מבערב
 צבור כדאמר ביומא פ"ג י"ח הוא
 עשה מוכני לכיור שלא יהו מומיו
 נפסלים בלינה : שהמים והיון
 המגולין יהיו טעמא דנתבלה *
 ממלא מן הכיור ולא היה משך
 [מקן שהמים זסיין] המגולין
 פסולים לגבי המזבח *
פרק ה החליל הרבה
 מיני

זמר היו שם ועל שם חליל קולו
 כשזע יותר מן האחרים נקראו
 כלם על שמו : חמשה וששה *
 פעמים חמשה פעמים ששה * חל
 י"ט ראשון להיות בשבת * החליל
 ששה * חל בשאר ימי החול החליל
 חמשה * לפי שאינו דומה לא את
 השבת * ולא את י"ט : שמתת
 בית השאבה * לפי שכל שמתת
 זו על שאינה המים של יסוד *
 קרו לה שמתת בית השאבה על
 שם ושבתת מים בשבון * ישעיה
 י"ב : ב' תקון גדול * שהיו
 מקיפין אותה בזוזט * רחוק ומוסיב
 הנשים מלמעלה והאנשים מלמטה * כדי שלא יבואו לידי קלות
 ראש : בראשית * בראש כל מורה : ג' מבלאי מכנסים
 כהנים * זמזמכנסו כהנים הכליות ומאכנטיהן הימים * תרגום
 אכנט המיינא : היו מפקיעים קרועים לעשות פחילות *
 שלא

ב ירדו לעזרת נשים * כהנים ולוים וירדו מעזרת ישראל
 שהיא גבוה לעזרת נשים * שלמטה הימנה בשפוע
 ההר * רש"י * ועיין במדות : תיקון גדול * ר"ל גדול
 התועלת הרמב"ם * וכתב הר"ב שהיו מקיפין אותה גוזטרא
 גמ' * כאותו שטינו (במשנה ה' פ"ב דמדות) חלקה היתה
 בראשונה והקיפיה גוזטרא * פירש"י * שבראשונה לא היו זיזין
 יוצאין מן הכתלים והקיפיה גוזטרא * נתנו זיזין בפתלים בלשון
 סקורין סל"ק * כדי שיהו נשים כו' והויתרון גדול דקתני שמתקנים
 בכל שנה * רש"י * והקשו בגמ' והכתיב (ד"ה א' כ"ח) הכל
 זכתי מידה' עלי השכיל * ופירושו קרא אשכחו ודרוש (ב"ר ד' א')
 וסכדה הארץ וגו' * משפחות בית דוד לבד * וגשה לבד *
 וכן ומוקם הספד למוקם שמחה וכו' * ומ"ש הר"ב הנשים מלמעלה *
 פירש הר"ב * כדאי שלא יס זכלו האנשים בנשים * והדון
 עמו * כי האנשים שלמטה היו הרואין בשמחה לא השמחים בעצמן *
 כו' * הר"ב צ"ע * כי השמחים היו הסידים וכו' כדלקמן *
 וא"כ הו"ך לטעם * ואמנם הסתכלות האנשים בנשים מביא לידי
 יקלות ראש * כי הוא ימשך בך כתיב (בראשית י') ועוד משום
 קשוי לדעת * ושחא יראה קרי * כ"ש בחצרות בית ה' *
 ובני צרות * גבהן פירש הר"ב לקמן : ילדים * בחורים * רש"י *
 של מאה ועשרים לוג * תנא של שלשים שלשים לוג * שהם כולם
 מאה ועשרים לוגין * ותנא דידן כללף נקט * ואפשר לי לומר
 משום דסימנייהו שנותיו של משה רבינו ע"ה שאור תורתו עלינו *
 ועוד היא מאורה * שכיולא בזה נתנו סימן
 במדרש על מספר הללויה * שענין הצבור כפי מנהגם ביום הבג'
 * שעולין למספר שנותיו של אהרן ק"ג * כמ"ש רבינו ב' פ"ג
 ומהלכות חנוכה * והכ"מ לא הראה מ' ומו' נאמי מלאתו במסכת
 סופרים פ"ו : ג' ב' ב' א' * מכנסים כהנים ומהמיינייהן *
 כתבו התו' תימנה דלא קא חשיב כמות * שגם היא היתה של
 ע"כ * ולי קשה גם זולתה * ועיין במשנה ה' פ"ו דיומא *
 שאינה

נתנו זיזין בפתלים בלשון סקורין
 סל"ק * כדי שיהו נשים כו' והויתרון
 גדול דקתני שמתקנים בכל שנה *
 רש"י * והקשו בגמ' והכתיב (ד"ה א'
 כ"ח) הכל זכתי מידה' עלי השכיל *
 ופירושו קרא אשכחו ודרוש (ב"ר ד' א')
 וסכדה הארץ וגו' * משפחות בית דוד
 לבד * וגשה לבד * וכן ומוקם הספד
 למוקם שמחה וכו' * ומ"ש הר"ב הנשים
 מלמעלה * פירש הר"ב * כדאי שלא יס
 זכלו האנשים בנשים * והדון עמו *
 כי האנשים שלמטה היו הרואין בשמחה
 לא השמחים בעצמן * כו' * הר"ב צ"ע *
 כי השמחים היו הסידים וכו' כדלקמן *
 וא"כ הו"ך לטעם * ואמנם הסתכלות
 האנשים בנשים מביא לידי יקלות ראש *
 כי הוא ימשך בך כתיב (בראשית י') ועוד
 משום קשוי לדעת * ושחא יראה קרי *
 כ"ש בחצרות בית ה' * ובני צרות *
 גבהן פירש הר"ב לקמן : ילדים * בחורים *
 רש"י * של מאה ועשרים לוג * תנא של
 שלשים שלשים לוג * שהם כולם מאה
 ועשרים לוגין * ותנא דידן כללף נקט *
 ואפשר לי לומר משום דסימנייהו שנותיו
 של משה רבינו ע"ה שאור תורתו עלינו *
 ועוד היא מאורה * שכיולא בזה נתנו סימן
 במדרש על מספר הללויה * שענין הצבור
 כפי מנהגם ביום הבג' * שעולין למספר
 שנותיו של אהרן ק"ג * כמ"ש רבינו ב' פ"ג
 ומהלכות חנוכה * והכ"מ לא הראה מ'
 ומו' נאמי מלאתו במסכת סופרים פ"ו :
 ג' ב' ב' א' * מכנסים כהנים ומהמיינייהן *
 כתבו התו' תימנה דלא קא חשיב כמות *
 שגם היא היתה של ע"כ * ולי קשה גם
 זולתה * ועיין במשנה ה' פ"ו דיומא *
 שאינה

רל"צ

שאינה מאורה כו' פיה שהר"ב לפי שהמנורות כו' ומסיים רש"י וכו' מורח שיהא לכוף עזרת נשים היה נמוך * כדלמך
בסדר יומא (וכן בפרק ב' למדות וטעם ד') והמנורות עלולות למעלה סימניה :
ר חסידים ואנשי מעשה כו' ולא היו עושין אותן עמי הארץ וכו' מי שירצה * אלא גדולי חכמי ישראל * וראשי ישיבות
וסנהדרין * וקאנים * ואנשי מעשה * הם שהיו מרקדי * ומספקים ומנגיין * ומשמחין במקדש * בימי חג הסוכות * אבל
כל העם האנשי והנשים כולן באין
לראות ולשמע * לשון רמב"ם
סוף ה' לולב :

מכל ימי
ה' ח' ט' ט"ו
ס"ג

היו מרקדים לפנים * קאי
על הרואים * דתני בריש
פרקין מ'י שלא ראה בשמחה כו'
ס"מ דרואים היו * וכן שמעי' לה
מהא דתני במשנה ב' ומתקני' סס
תיקון גדול * כלפי' הר"ב שם *
דברי סידות ומשכחות * כתב
הר"ב אשירי וילדותיו *
שלא ביישם את זקנותיו * אלו
חסידים * פירש"י כל חסיד היו
חסיד מעקרו * ואמרו שלא
עברנו גצירה בילדותנו לבייש
את זקנותנו * והיונו תוסבחות
שמעבדין להקב"ה על כך *
בשער העליון * והוא שער
הנקוד * ולמה נקרא
שער העליון * לפי שהוא למעלה
מעזרת נשים * לשון הרמב"ם פ"ג
מהלכות כלי המקדש * וכלומר
דלא תטעה שהוא שער העליון
שכדרוס * הסוכר ב"פ דשקלים
וספ' דמדות * ונעמאל דהא
הכא ויאתם למזרח היה * ופ"ה
מהלכות בית הבחירה * בב"מ
מראה מקום לכס נקוד * ולא

שאינה מאורה מאורה בית השואבה : ד'
חסידים ואנשי מעשה * היו מרקדי לפני' *
באבוקות של אור שבידיהן ואומרין לפני'הן
דברי שירות ותשבחות * והלויים בכנורות *
ובנבלים ובמצלותי' ובחצוצרות * ובכלי שור
בלא מספר * על חמשה עשר מעלות *
היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים *
כנגד חמשה עשר שיר המעלות שבתהלי' *
שעליהן ליום עומדין בכלי שור * ואומרין
שירה * ועמדו שני כהנים בשער העליון *
שיורד מעזרת ישראל * לעזרת נשים ושני
חצוצרות בידיהן * קרא הגבר * תקעו *
והריעו ותקעו * הגיעו למעלה עשירית *
תקעו והריעו * ותקעו הגיעו לעזרה * תקעו
והריעו * ותקעו * היו תוקעין והולכין * עד
שכיגיעין לשער היוצ' (ס"ה תמור' * מור' הגיעו
לשער היוצא ממזרח * הפכו פניהן למערב
ואמרו אבותינו שהיו במקו' הזה אחוריהם
אל היכל * ופניהם קדמה * והמה משתחיים
קדמה לשמש * ואנו ליה עינינו * ר' יהודה
אומר היו שונין ואומרין * אנו ליה * וליה
עינינו * ה אין

שלא היה מאורה לפי שהמנורות
בזכות נ' אמה והר הבית גבוה
והאורה זורחת בכל העיר : ר'
באבוקות של אור * בארבעה
אבוקות או בח' זורק זו ומקבל
את זו : דברי סידות * שבת *
יש מהן שהיו אומרין אשירי
ילדותינו שלא ביישם את זקנותינו
אלו חסידים ואנשי מעשה * ויש
שהיו אומרין אשירי זקנותינו
שכפרה על ילדותינו * אלו בעלי
תשובה * ואלו אלו אומרין אשירי
מי שלא חטא ומי שחטא ומחל
לו : שכלי'ם הלוי עומדי' בשיר *
בשמחת בית השואבה * אבל דוכן
לשיר של קרבן * אלא המזבח
היה : תקעו והריעו ותקעו * זה
סימן לילך * ולמלאות מים לנסוך
מן השילוח * הגיעו לעזרה *
לקרקע עזרה של נשים : הפכו
פניהם למערב * לצד העזרה
והיכל כדי לומר דבר זה שונין *
כופלין לומר אנו ליה משתחיים
ומודי' על מה שעברו עלי' עינינו
מיחלות להכא : ה שלש

הראה מקום לשם עליון וממתנתין היא * ועוד בירושלמי פ"ה דערובין שבעה שמות היה לו שער כור כו' שער העליון *
נקרא הגבר' והיו שוכין בת ציעות ובהפכות פניהם למערב * וגם בחזרה לאחר מילוי * והיה מאיר היום קודם שיגשמו
לעזרה ועד שיקדש בכלי' * לא הוכשרו להפסל בלינה כדתני פרק ט"ה העוף במסכת מעילה גבי נכנס * ואף ע"פ
שהלכות היתה מקודשת מ' מ' אין כלי שרת מקדשין בחוץ אלא בפנים דאלת"ה הא אמרה במשנה ו' פ"ג דיומא דעלות השחר זמן
פסולן של מי הכיור * כ"כ התוס' * תקעו וכו' * עיין פרק דלעיל משנה ה' : הגיעו לייעלה עשירות * בעירובי ירמיה
למעלה עשירות דנהיה חמשה * וקאי אעשרה * או דלמא דנחית * וקאי אחמשה תיקו * ובדף ג' ד' פירש"י בגמרא להו' ששון
התקיעות דבר כו' * ומעלה עשירות משום המקום הכהים בעלמא * הוא לידע היכן תוקעין אותם : היו תוקעין והולכין *
ומאריכין בהן עד שנגיעין וכו' רש"י וכפירש הר"ב במשנה דלקמן : אבן ה' שהיו במקום הזה וכו' * קורש"י אשיתו
בבית הראשון היו כופרין ולא היו פניהם לבית * אלא אחוריהם אל היכל ה' וגו' כסוק הוא צימקאל מ' י"ו : ליה עינינו *
גם בכאן פ"ג בקף נחת * ליה להיכל וכבר הארמתי במשנה ה' פרק דלעיל שהוא שם קדוש וכלפי' הש"י אמרו * ועיין מ"ש לקמן *
אנו ליה וליה עינינו * פי' הר"ב ליה משתחיים כו' דהשתא לא היו כמו מודים מודים דמשתחיים אותו * כדתני במשנה ג' פ"ה
דברכות ופ"ד ד' גי' * משום דמשמע כמקבל עליו שמי בשיות * כ"כ הכא דשם שמות מוכיר * דכיון דהתרי מיליקא
המדכר ליה תרי זמני ולא אחדא מלתא תרי זמני לית לן בה גמרא * ומכאן נספירה גמורה לפירושו של בעל כף נחת * שכתב
ליה אנו משתחיים וליה אנו מיחלים * שזהו לשון הגמרא * שממנו תקבל תפלתנו * והס' ב' דברים הפך מעשה אבותם שלא
די' שהיו משתחיים לשמש * אלא אחוריהם להיכל * שלא היו משתחין אותה * כן דרך מי שאינו משתחין קדש * שהוקף פעו ממנו *
עכ"ל

י יום טוב הראשון של חג יכו' כ"ד משמרות של הכונה היו במקדש וכלן עולות לרגל וזוכות בחובות הבאות מחמת הרגל וששה עשר משמרות מקריבים ששה עשר בהמות שהם שלש עשר פרים ואילים שנים ושעיר אחד נשארו מ' משמרות ל"ד כבשים ומשמרות

משמרות של חג יכו' כ"ד משמרות של הכונה היו במקדש וכלן עולות לרגל וזוכות בחובות הבאות מחמת הרגל וששה עשר משמרות מקריבים ששה עשר בהמות שהם שלש עשר פרים ואילים שנים ושעיר אחד נשארו מ' משמרות ל"ד כבשים ומשמרות

מן השמנה היו מקריבין שני כבשים כל אחד מהם הרי י"ב כבשים והשאר שהם שתי משמרות הנותרות מקריבות אחד אחד : בשני שנתמעט אחד מן הפר' ונתתיירו תשעה משמרות ל"ד כבשים חמשה מהן היו מקריבין שנים שנים הרי עשרה והשאר שהם ד' משמרות הנותרות מקריבות כל אחד כבש אחד : בשלישי שנתמעט עוד פר אחד מן הפרים ונשאר' משמרות ל"ד כבשים ארבע משמרות מקריבות שנים שנים הוה להו שמנה והשאר אחד אחד ששה כבשים לששה משמרות : בשביעי כלן שוין המשמרות ומקריבות כבשים שוות שכל אחת מקרבת אחת שהרי אינה אלא שבעה פרים ואילים שנים ושעיר אחד לעשרה משמרות נתיירו ארבע עשר כבשים ל"ד משמרות : בשמיני חזרים לפנים כבדגלים

פר אחד איל אחד ושבעה כבשים שקרבים בשמיני אין קרבים כסדר קרבנות החג לפי סדר המשמרות אלא כל המשמרות באות ומפייסות עליהן כמו שתפייסות בחר רגלים וסדר הפייס מפורש בזימא פרק בראשונה : אמרו משמר שהקריבו פרים היום לא היו מקריבים פרים למחר שהמשמרות חלילה : ו באמורי הרגלים במה שאמור דרגלים כלומר בקרבנות האמורים ברגל היו כל המשמרות שוות כגון חזה ושוק של שלמי חגיגה של כל יחיד ויחיד ועולות של עולות ראייה ושל מוספי זבוח ושל שעירי חטאת : ובחלוק לחם הפנים בשארית שבת ברגל כשבת מסלקין אותו ומסדרין אחר כדכתיב ויקרא בך ביום השבת יערכנו : ובעצרת כשארית שבת ויש בו חלוק חמון של שתי הלחם והלוק לחם הפנים שהיא יונה אומרים לו לכל אחד כשנותנים לו חלקו בלחם הפני' הילך מנה וכשנותנים לו חלקו בשתי הלחם אומרים לו הילך חמון לפי שאין חולקים קרבן כנגד קרבן אלא מכל קרבן כל אחד נוטל חלקו כדנפקא לן מלכל בני אהרן תהיה איש כאחיו (שם) לפיכך מודיעין אותו שנותנים לו חלקו בין בחמון בין במנה : משמר שזמנו קבוע לשמש בשבת זו שכל הרגל להיות בחובה :

י יום טוב הראשון של חג היו שים שלשה עשר פרים ואילים שנים ושעיר אחד נשת יירו שם ארבעה עשר כבשים לשמנה משמרות : ביום ראשון ששה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשני חמשה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשלישי ארבעה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד ברביעי שלש מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בחמישי שנים שנים מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בששי אחד מקריב שנים והשאר אחד אחד בשביעי כולן שוין בשמיני חזרו לפייס כבדגלים אכרו מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר אלא חזרין חלילה : ו בג' פרקים בשנה היו כל משמרות שוות באמורי הרגלים ובחלוק לחם הפנים בעצרת אומרים לו הילך מצה הילך חמון משמר שזמנו קבוע הוא מקריב

י יום טוב הראשון של חג היו שים שלשה עשר פרים ואילים שנים ושעיר אחד נשת יירו שם ארבעה עשר כבשים לשמנה משמרות : ביום ראשון ששה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשני חמשה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בשלישי ארבעה מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד ברביעי שלש מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בחמישי שנים שנים מקריבין שנים שנים והשאר אחד אחד בששי אחד מקריב שנים והשאר אחד אחד בשביעי כולן שוין בשמיני חזרו לפייס כבדגלים אכרו מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר אלא חזרין חלילה : ו בג' פרקים בשנה היו כל משמרות שוות באמורי הרגלים ובחלוק לחם הפנים בעצרת אומרים לו הילך מצה הילך חמון משמר שזמנו קבוע הוא מקריב

אנה : מיה
פ"י תמידין
כ"י י
ב"ס הלכה י
ג"ה : מ"ק יו
ק"י פ"ד ע"ב
כ"י התקדש
כ"י ד"ה
ד"ש הל' י"ב
מ"ה תמידין
כ"י :

בלוי מדכתיב ושרת שאין הלויים ראוים לשירות ובכ"ד מקומות נקראו כהנים ליום רש"י ועיין לקמן : באמורי הרגלים כתב הר"ב כגון חזה ושוק כו' והוא הדיון לעבודתו וכ"כ הרמב"ם מה שראוי מהם לאכול אוכלין אותו בשוה והראוי לשרפה מקריבין אותו בשותפות כמו שזכר : ובחלוק לחם הפנים שנאמר (שם) חלק כחלק יאכלו כחלק עבודה כך חלק חכילה ולקרבנו לא אצטרך דכיון דכולם שוות בעבודה נפקא לן דשוות באכילה מדכתיב (ויקרא) לכהן המקריב אותה לו תהיה אלא ללחם הפנים שאין בו בודה שכבר נעשית עבודתו משבת שעברה דהיינו משו' הקטרת בזיכים להחיר לחם קאתיין ואין עבודה זו בגוף הלח' ובתבו התום דחלוק הוא דמריבין אבל כולו וס' ודו והקטר הכזיכים למשמר הקבוע (והכי תניא בתוספתא וטעמא) מדמריבין ליה מיאכלו משמע לאכיל' בייה דהמנא ולא לעבוד' הילך מנה הילך חמון מנה ואח"כ חמון דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם גמ' וכדתנן בריש פ"א דזבחים :

היו כל המשמרות שוות גמ' : שנאמר (דברים יח) וכו' יבא הלוי מאחד שערך וצא בכל אות נפשו ושרת יכול אף בשאר ימות השנה ת' מלאך שערך לא אחרתי אלא בשע' שכל ישראל נכנסין בשער אחד כלומר בעיר אחת ועל כרחיך קרא צבקה ולא

סוכה פרקה

מקריב תמידיו כו' חובות הצלות ברגל שלא מחמת הרגל
אפקינהו רחמנא מושרת ככל אחיו שנאמר ודברים
יו לבד ממכריו על האבות מה שיזכרו האבות זה לזה אפי'
בשבת ואתה בשבתך * ובכלל זה הגדרים ונדבות וקרננו לבו'
לדיתנהו בשאר ימות השנה
והרי הן למשמח המשמש וה"ה
בשבוט שחל בו הרגל * למשמח
המשמש במו' :

א טו יח"י
פ"ד ס"ה
תמידיו ת"י
ב"ט ס"ה א'
ג' ט"ז ס"ה

ושא * קרבנו לבנו [כתב הר"ב]
לאתויו פה העל' כו' במו'
וכתבו תוספת ונד"ה ובחלוק
וכו' * ומוסף שבת לא מפרש
מתני' מדי ושייר והוי בכלל
דשאר קרבנות זכור וכי קאמר
בגמ' לאתויו פה העלם כו' הוי מני'
למיומר] לאתויו מוסף שבת
דבדיח קתי בתוספתא שהוא
למשמר הקבוע והא דמרבה לחם
הפנים טפי' דיאכלו משמע מדי'
דאכילה כו' שכבר נעשית

עבודתו כדלעיל * מולפניה
וכן לשון רש"י * וה"ה' דפסח וראשון לשבועות ושני דראש
השנה אלא משום דזכילתין בחג * נקט לשמויה דחג ולשון
רמב"ם כשיחול יום טוב האחרון וכן לשון הר"ב לקמן * וטעם
שכתב הר"ב מפני קדושתו ואזרחו * בגמ' * והוסיף הרמב"ם
לצאר שיש תועלת למקדש * שעל ידי חלוק להם הלחם חלק
כחלק יבואו למקדש ואם יתאחד אחד מצעלי המשמר ימלא
אחד שיבא במקומו * כך פירש דבריו הכסף משנה בפרק ד'
מהלכות תמידיו ויש הוכחה לדברי הרמב"ם מדאמרין בגמ'
תיקו רבנן מלקא * וכל תקנו מפני התועלת היא :

ה והמתעבב נוטל שתיים * פירש הר"ב כל המשמרות
שנתעבבו וכו' וכ"כ כרש"י * ויש להקשות דה"ל
למתני' והמתעבבים * ועוד הקשה הכסף משנה בפרק ד' מהל'
תמידיו התינה אפי' חל"ט האחרון בחמישי בשבת * והוי'
מתעבבים * אבל כשחל יום טוב הראשון בשני בשבת * מהני'
מתעבב שי"ך למימר * המתעבב והמקדים הוה ליה למתני'
והרמב"ם מפרש דהמתעבב הוא מלשון תרגום * ותיבהיה
מתרגמינן ויתעבבו ר"ל ששחל יום א' בנתיים * ומלא שהמשמר
שחל בו ה"ט מתעבבים * מלצא כולם הוא' לזבזבו שלהם חל'
הי"ט שיד כל המשמרות שוות * ולפיכך הוא' ומעשים הם

מקריב תמידיו * גדרים וגרביה * ושאר
קרבת ציבור * ומקריב את הכל * יום טוב
הסמוך לשבת בין מלפניה בין מלאחריה *
היו כל המשמרות שוות * בחלוק לחם
הפנים : ה' חל להיות יום אחד להפסיק
בנתיים * משמר שזכנו קבוע היה נוטל עש'
חלות והמתעבבוטל שתיים * ובשא' ימות
השנה הנכנס נוטל שש * ור"ל * והיוצא
נוטל שש * ואומר הנכנס נוטל שבע *
והיוצא נוטל ה' * הנכנסין חולקין בצפון *
והיוצאין בדרום * בילגה לעולם חולקת
בדרום *
וטבעתה

מקריב תמידיו * גדרים וגרביה : וגדרים ונדבות
שכדור ונדבו כל השנה והביאום ברגל : וכל קרבנות זכור
לאתויו פה העלם דבר של זכור ושעירי עבודה זרה * ואם אירע
בית דין ושעור בהוראה ועשו רוב הקהל על פיהם * ואם אירע
כן ברגל ומשמח שזמנו קבוע

מקריבים אותה ומקריב את הכל
לאתויו קין המזבח כשהוא בטל *
שכלתה הקרבת התמיד * ואין
מביאין שם נדר או נדבה *
לוקחין ממשות המותרות משירי
הלשכה וקונין מהן קרבנות
עולות ומקריבין אותן והנגדבת
זכור ואף אלו אם קרבנו ברגל
משמר שזמנו קבוע מקריב אותן *
בין מלפניה בין מלאחריה * אם
חל יום טוב לאחר השבת * אפי' ג'
דלא הוה ליה שבת בתוך החג *
אפי' הכי הוא' וצריכין להקדים
ביאתן מע"ש בשביל י"ט שהרי
בשבת לא יוכלו לבא חולקים

בלחם הפנים וכן אם חל שמיני לפניה בערב שבת * אפי' שאין
השבת בתוך חג חולקים הוא' ולא יוכלו ללכת : ה' חל
להיות יום אחד להפסיק בנתיים כגון שחל יום טוב ראשון בשני'
בשבת שהיו יכולים לבוא באחד בשבת והן קדמו וזכו מערב
שבת או שחל יום טוב האחרון בה' בשבת שהיו יכולין לילך בער'
שבת ונתעבבו שם בשבת כל המשמרות שנתעבבו * שם אין
נוטלין אלא שתי חלות ומשמח שזמנו קבוע נוטל ה' * וחולקין אותן
בין משמר הנכנס ובין משמר היוצא כדרך כל שבתות השנה *
הנכנס נוטל שש כו' * שהמשמרות מתחלפן בשבת זו עובדת
שחרית * זו עובדת ערבית * הנכנס נוטל שבע * נוטלים
שתי חלות יתרות בשכר הגפת * דלחות שהם נוטלים הדלחות
שפתחו המשמר היוצא בשחר * ואין הלכה כר' יהודה *
הנכנסים חולקים * ביניהן לחם המביע לחלק בצפון * כדי
שוראה לכל שהן נכנסין * שהצפון עקר שהיא קבועה לשחיטת
קדשי קדשים * והיוצאים חולקים בדרום * כדי שיראה שהם
יוצאים והולכים להם לפיכך שינו מקומן אלא רוח שאינו עקר *
בלגה * שם המשמרה : לעולם חולקת בדרום * ואפי' כשהיא
נכנסת * קבא הוא שקנסוה * :
וטבעתה

הבאים מאותה המשמר אינם נוטלי' אלא שתיים ולפי זה כשחל י"ט
ביום שני' שבת שקודם י"ט משמר היוצא נוטל עשר והוא שקורא התנא משמר שזמנו קבוע והנכנס נוטל שתיים והטעם האמו'
וכשחל י"ט האחרון להיות בחמישי שבת שאחר המועד משמר הנכנס * נוטל עשר והיוצא נוטל שתיים * שהם המתעבבים *
הנכנס נוטל שבע * כתב הר"ב בשכר הבפת דלתות * ואפי' ג' שגם עליו תעביר חלוקה הזאת לשבת הבאה שהנכנס אחריו נוטל
שבע והוא חמש * ואם כן מאימתי להם חוק זה אמרו בגמרא דניחא ליה לאיניש ליקח לאלתר ולא להמתין אף פי'
שאם ימתין יבוא לו גם כן שוב בשוק : ח' לקת * כוליה פירקין מתניה בלשון זכר כמ"ש בנתיים * טעם הדבר * והכא
בבבליה נקט לשון נקיבה ונראה לי דודאי שהלשון משמרה סובל לשון זכר מהטעם שכתב הרמב"ם לעיל וסובל לשון נקיבה כי כן
המלה בעצמה ולפיכך בבבליה הניחו הלשון לנקיבה לבגאי ועוד שהצטפת אשה היתה * ואל תטעה לחשוב בבבליה לשם אשה כי
הוא שם ראש המשמר החמשה עשר בדברי הימים א' כ"ד * :
וטבעתה

וטבעתה קבועה * עשרים וארבע מצעות היו בצורה במקום המצבים לעשרים וארבע משמרות כהונה וטבעת של כל המשמרו
סתומות לך אחד והופכה למעלה ומכניס נואר הבהמה לתוכה וחוזר והופך פתחה למטה לתוך הרלפה * וטבעת של בלגה קבוע
ואינה נהפכת וזריכה להשתמש בשל אחרים וגנאי הוא לה * וחלונה סתומה * חלונות היו בלשכת החליפות ששם גוזזין את
סכיניהם * וחלון של משמרת בלגה היתה סתומה דקנסוה רבנן משום מעשה שהיה * שאשה אחת משמרת בלגה ומרים בת בלגה

א פדיות פ"ד
ה"ט
במ"ט פ"א ח"ט
י"ט סו"ט פ"א ח"ט
ס' וק"ט פ"א ח"ט

שמה נשתמדה וכשאת לס' דיוט
אחד ממלכי יוניס וכשנכנסו
יוניס להוכל * הלכה וטפחה
בסנדל ע"ג המוצח ואמר לוקים
לוקים פירוש זאב ואכל כל * ויני עד מתי אתה מכלה ומזונן של
ישראל ואין אתה עומד להן בשעת דוחקן וכששמעו חכמים
נדבר זה קבעו את טבעתה וסתמו את חלונה של כל המשמר * כלה * כי אמרו אם לא ששמעה מאביה שהיה מצוה את העבודה לא
אמרה כן * וכשביל אביה קנסו כל המשפחה * דאוו לרשע * ואוו לשכנו * טוב ללדיק * טוב לשכנו :

מליק מסכת סוכה

כבר קדם טעם סודרה בתחלת מסכת סוכה :

מסכת ביצה

מסכת ביצה

פרק א ביצה שגולדה ביום טוב * [בי"ט] שלאחר
שבת עסקין וטעמייהו דבית הלל
דאמרי לא תאכל משום דכל ביצה דמתילדא האידנא מאתמול
גמרה לה ונמצאת שבת מכינה ליום טוב * והתורה אמרה
(שבותיו) והיה ביום הששי
והכינו וסמם ששי חול הוא *
וחול מכוין לשבת וחול מכוין ליום
טוב * ד"ט נמי אקרי שבת ואין
י"ט מכוין לשבת ולא שבת תכניה
ליום טוב * והכנה כי הך
דביצה * אף על גב דביד
שמים הוא מקרא הכנה * ומיהו
שבת יום טוב דחשיבי בעיא סעודתן הוצגה בחול * ואין אחד
מהן מכוין לחברו אפילו בהכנה * דביד

פרק א ביצה שגולדה ביום טוב * כתב הר"ב ביום
טוב שלאחר שבת עסקין בגמרא *
(וכאשר הגהתי בלשון הר"ב כן לשוני בריש פרק ד' דעדיות)
ואע"ג דמסקין דיום טוב [דעליזא] נמי אסורה * אפי' הכי
מוקמינן למתניתין בעקר הדין
והא דנקט יום טוב ולא שבת
ויהיה פירוש שבת שאחר י"ט
דה"א דוקא שבת סעודה בעיא
הכנה ואין י"ט מכוין לשבת *
אבל י"ט שאחר שבת אימא לא
ליתסר דכחול שוויהו שאין
סעודתו בעיא הכנה * הלכך
איצטרך למתני י"ט ושבת אחיא במכ"ש כדלקמן * וברפ"ב
דלקמן אכתוב דזו אינו אלא אסמכתא : בית הלל אומרים
לא תאכל פ"ה הר"ב משום דכל ביצה דמתילדא האידנא
מאתמול גמרה לה * גמ' * וכתב הר"ן דאיצטרך למומר דמאתמול גמרה לה משום דאי היום גמרה לה לא מיתקרא דהא קי"ל
בערובין גבי תחלת היום קונה ערוב דשבת מכינה לעצמה * אבל ליום טוב אינה מכינה וי"ט דכוותה ואיצטרך נמי למימר גמרה
דאלו לא גמרה אע"פ שנתבדל לא מתסרי דה"ה בי"ט אחר שבת היכא שמעינן * והלא כבר נהגדלו בשבת אלא דלא חשבו לן
הכנה אלא כי גמרה מפני שאז מתחדשת צריה חדשה לגמרי ע"כ * ומ"ש הר"ב בהתורה אמרה והיה ביום הששי והכינו פיר' רש"י
דע"כ בא לאשמועינן דאפילו הכנה בידי שמים כגון ביצה אסורה דאי משום הכנה בידי אדם כלומר שיאפו ויבשלו מצע"י הא
אמור גם ממחרת השבת דעומר פי' רז"ל ממחרת י"ט ומ"ש ולא שבת מכינה לוי"ט * גמרא 'ופי' הר"ן דכיון דשמעינן דאין יום
טוב מכוין לשבת ולפיכך זק"ו דאין שבת מכינה לוי"ט ע"כ ומ"ש הר"ב ושבת וי"ט הסמוכים כו' נולדה בזה אסורה בזה * ואע"ג
דמאתמול היא גמרת מ"מ כשנולדה בשבת הרי זו הכנה דגם בשעת לידה שייך הכנה ועי' ל דכיון דאם נולד בי"ט הרי זו אסור
אם נאמר כשנולדה בשבת הרי היא מותרת בשביל אותה לידה דשבת א"כ הוי שבת מכוין לוי"ט כ"כ התו' [דף ד] * ומ"ש וכן בי"ט
של ר"ה שמתחלה לא מחמת ספק התחילו לעשות וכדתנן במשנה ד"פ ד דר"ה * שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו
היום קדש ולמחר קדש * ואע"ג דריב"ז התקין לאחר החורבן שיכו מקבלין עדות החדש כל היום כדתנן התם * לא תיקן אלא
לקבל העדות ולהיות מונין המועדות מיום הראשון ואפי' באו לאחר מנחה * אבל מלעשות י"ט שני לא נעקרה תקנה ראשונה
ממקומה הכי מסקינן בגמ' (דף ה') ומ"ש אבל שני י"ט של גלויות דמת"ל אחד מהן חול משא"כ שבת וי"ט הסמוכים ואע"פ שהי"ט
הוא י"ט שני דשבת מיהו ודאי קדש הוא וי"ט הסמוך לה נמי שמה י"ט גמור הוא הר"ן * ועיין משנה ח' פ"ג דעירובין :
לא תאכל ואפי' לטלטל נמי לא * כ"ש הו' ב' במשנה ב' בפרק ג' * בספק